

ΠΑΝΔΡΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

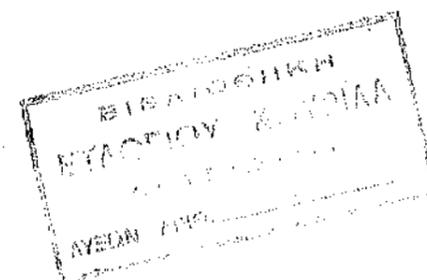
ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ.

ΣΥΝΤΑΚΤΑΙ

Α. Ρ. ΡΑΓΚΑΒΗΣ, Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ, Ν. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ, κλ.

ΤΟΜΟΣ ΟΓΔΩΟΣ.

ΑΠΟ ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1857 ΜΕΧΡΙΣ ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1858.

ΑΘΗΝΗΣ,

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΠΑΝΔΡΑΣ.

1858.

Π Α Ν Δ Ω Ρ Α.

I NOEMBΡΙΟΥ, 1857.

ΤΟΜΟΣ Η'.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 183.

ΕΚ ΤΩΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ

ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΕΠΙΓΡΑΦΩΝ

ΠΕΡΙΤΕΡΟ ΤΙΝΕΣ ΦΙΛΟΚΡΙΝΟΥΜΕΝΑΙ,
Η ΕΠΑΝΟΡΘΟΥΜΕΝΑΙ.

•••••

1. Η Σιγειακή επιγραφή.

Ἡ Σιγειακή λεγομένη επιγραφή ὑπάρχει χαραγμένη ἐπὶ λιθίνου κίονος, τετραγωνικοῦ φέροντος σχῆμα πρίσματος, καὶ ἔχοντος ὕψος μὲν ὑπὲρ τοῦσδε κατὰ πόδας βίαις δὲ ὡς ἑνα καὶ ἕμισιν. Ὁ κίων οὗτος ἔκειτο ποτὲ πλησίον τοῦ Σιγείου, ἀκρωτηρίου τῆς Τρωϊκῆς γῆς, εἰς χωρίον, τὸ ὀνομαζόμενον Γενί Ἰσάαρ, ἢ Γκισαούρκοι, ἔμπροσθεν τῆς πόλεως Ἐκκλησίας τινός, ἀρ' ὅθεν αὐτὸν περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς ἐνεστώσης ἑκατονταετηρίδος μετακίνησαν εἰς τὴν Ἀγγλίαν μετὰ πολλῶν ἄλλων ἄλλοθεν ἐκπορεύτων τῆς Ἀσιατικῆς καὶ Εὐρωπαϊκῆς Ἑλλάδος γραπτῶν τε καὶ γλυπτῶν ἀρχαίων μνημείων

ὁ παρὰ τῆ Ὀθωμανικῆ Πύλης τότε πρεσβυτῶν Λόρδος Ἑλγίνος. Εὐρίσκειται δ' ἐναποθεμένος τὴν σήμερον εἰς τὸ Βρετανικὸν Μουσεῖον τὸ ἐν Λονδίῳ. Ἡ ἐν αὐτῷ χαραγμένη ἐπιγραφή, ἐκδοθεῖσα τὸ πρῶτον (Lond. 1721 fol.) μετ' ὑπομνήματος ὑπὸ Ἐδμούνδου Χισσουλίου εἰς ἀπογράφου γενομένου ἐπιτοπίως παρ' ἄλλων, μετεξεδόθη ἔπειτα ὑπὸ διαφόρων κατὰ καιροὺς, καὶ τὸ τελευταῖον ὑπὸ Α. Βαϊκίου εἰς τὸ Σῶμα τῶν Ἐπιγραφῶν (C. 1 vol. I, p. 17 3qq), φέρει δὲ αὐτὴ τὴν βουστροφηδὴν καλουμένην γραφήν, ἀναγινωσκομένην, τὸ περίεργον, δύο φορές, συντομωτέρα μὲν εἰς τὸ ἐπάνω, ἐκτενεστέρα δὲ εἰς τὸ κάτω μέρος τοῦ κίονος, εἰς τὸ ἐπάνω ἔχει οὕτως:

ΦΑΝΟΔΙΚΟ
ΚΟΜΠΟΤΙΜΕ
ΡΑΤΕΟΣ ΤΟ
ΠΗΝΟΜΟΝΗ
ΣΙΟΚΡΗΤΗΡ
ΚΟΠΥΙΑΚΡΙΑ
ΠΗΤΗΡΙΟΝ Κ
ΠΗΝΟΜΟΝΗ
ΡΥΤΑΝΗΟΝ

ΦΑΝΟΔΙΚΟΙ:ΒΙΜΙ:ΤΟΗ
ΚΥΣΙΝ

Είς δὲ τὸ κάτωθεν

ΦΑΝΟΔΙΚΟ:ΒΙΜΙ:ΤΟΗ
ΟΚΟΗΠΟΤ:ΚΟΤΟΑΓΚΟΜΦΙ
ΝΕΣΙΟ:ΚΑΓΟ:ΚΡΑΤΕΡΑ
ΜΘΗΠΙΑΥ:ΝΟΤΑΤΚΙΠΑΥ
ΟΝ:ΕΣ ΠΡΥΝΕΙΟΝ:Κ
ΥΠ:ΕΣ:ΑΜΕΝΜ:ΑΚΟΔ
ΕΥΣΙ:ΕΑΝΑΒΤΗΠΑΣ Χ.
ΟΗΜ:ΝΗΝΙΑΔΕΑΓΜΟ
ΣΙΓΕΒΕ:ΚΑΙ ΜΕΠΟ
ΙΑΥ ΚΟΠΟΚΙΑΗ:ΝΗΣΠΗ
ΠΑΔΕΑΦΟΙ.

ἤτοι διὰ τῶν μικρῶν γραμμάτων καὶ τῆς συνήθους ὀρθογραφίας καὶ στίξεως ἀμφοτέρω.

» Φανοδικὸν εἶμι τοῦ Βρομοκράτους τοῦ Προκονησιῶν Κρητῆρα δὲ, καὶ ὑποκρητῆριον, καὶ ἠθμὸν ἐς Πρυτανῆϊον ἔδωκε Συκεῦσιν.

» Φανοδικὸν εἶμι τοῦ Βρομοκράτους τοῦ Προκονησιῶν Κρητῆρα, κἀπίστατον, καὶ ἠθμὸν ἐς Πρυτανῆϊον ἔδωκε μνημα Σιγευσοῦ· ἐὰν δέ τι πύσχω μελεδάνειν μεο Σιγευσιῶ· καὶ μ' ἐπόεισεν Αἴσωπος καὶ ἀδελφοί.

Περὶ τῶν αἰτιῶν τῆς διπλῆς ταύτης χαραγῆς, καὶ ἂν αὕτη κατὰ τὸν αὐτὸν ἢ διάφορον χρόνον ἐκτελέσθη, ἄλλοι ἄλλας ἐξήνεγκαν γνώμας οἱ ἀσχοληθέντες ἐκ προθέσεως ἢ ἐμπροσθὼς ἐπὶ τοῦ μνημείου τοῦτον ἀρχαιομαθεῖς, ἐκ τῶν ὁποίων ἀρκοῦμαι ἐνταῦθα ὀλίγους τινάς, νὰ μνημονεύσω τοὺς ἐνδοξότερους.

Ὁ περίφημος Ἰταλὸς Ἀρχαιολόγος Βενίος Κυρίνος Οὐϊσκόντιος ἐν τῷ περὶ τῶν γλυπτῶν τοῦ Παρθενώου καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐν τῷ Βρετανικῷ Μουσείῳ τηρουμένων Ἑλληνικῶν λίθων ὑπομνήματι (Mém. sur les Ouvr. de Sculpt. du Parthénon etc. Paris 1818. p. 145) τὸν Σιγευσιῶν τοῦτον περιγράφων κίονα καὶ τὰς ἐπ' αὐτοῦ ἐξετάζων δύο ἐπιγραφὰς νομίζει ἐκ τούτων ἀρχαιότεραν τὴν εἰς τὸ κάτωθεν χαραγμένην μέρος, διὰ λόγον ὅτι λέει πούσιν εἰς αὐτὴν τὰ δύο μικρὰ φωνήεντα Η καὶ Ω, τὰ ὅποια εἰσίσκουσιν εἰς τὴν ὑπερκειμένην, καὶ συμπεραίνει ὅτι ἐκείνη μὲν ἐχράσθη ζῶντος τοῦ Φανοδικου, αὕτη δὲ, ἢ ὑπερῶν βραχυτέρα, μετὰ θάνατον αὐτοῦ ὑπ' ἄλλων, οἵτινες, ὡς στοχάζεται, διὰ τὸ νὰ ἐφθασαν ἐνα χῶσται πρὸς χρεῖαν τινὰ τὸν κίονα εἰς τὸ ἔδαφος εὐρέθησαν διὰ τοῦτο εἰς ἀνάγκην ἔπειτα νὰ μεταγαράξωσιν αὐτὴν πρὸς τὴν κορυφήν. Ἀλλὰ προσπίπτει, μὲ φαίνεται, ὅχι μικρὸν ἐναντίωμα εἰς παραδόχην τοιοῦτου τινὸς γεγονότος, ὅτι ἡ ἐπιγραφὴ, ἂν ἦτον ἀπλῶς νὰ μεταγαράχθῃ, ἔπρεπε νὰ φυλαχθῇ ἀπαράλλακτος, ὅχι δὲ εἰς τὴν ἐπανάληψιν αὐτῆς κατὰ τὸ ἄνω μέρος νὰ εἰσχωθῶσι λευτικοὶ ἢ ὀρθογραφικοὶ τύποι ἄλλοι διάφοροι καὶ ἔννοιοι ἀκόμη νὰ παραλειφθῶσιν οὐσιώδεις.

Ὡς αὐτῶς ἀρχικὴν τὴν κατωτέραν ἐπιγραφὴν κρίνει καὶ ἐνδοξὸς λόγιος Γερμανὸς Φριδερῆος ὁ Θεϊρ-

σιος (ἴδ. Griech. Gramat. p. 54), ἀπλῆν ἐπανάληψιν κρίνων τὴν ὑπερκειμένην καὶ τὸ ὑστερογενὲς αὐτῆς ἐξάγων ἐκ τῶν μακρῶν φωνηέντων καὶ οὗτος ὡς ἀνωτέρω ὁ Βενίος. Ἀλλ' ἡ αὕτη πάλιν ἀπαντᾷ ἀπορίῃ, ἢ περὶ τοῦ παρηλλαγμένου ἀμέλει τῆς λέξεως καὶ τοῦ ὑπεσταλμένου τῆς ἐννοίας, ἂν ὑποτεθῇ καὶ κατὰ τὸν κριτικὸν τοῦτον ἢ εἰς ἄνω μέρος ἐπιγραφὴ ἀπλῆ ἐπανάληψις τῆς κατωτέρας βέβαια ἀφορμὴν ἔλαβεν εἰς τὴν ὑπόθεσίν των καὶ ὁ Οὐϊσκόντιος καὶ ὁ Θεϊρσιος ἐκ τῶν μακρῶν φωνηέντων, τὰ ὅποια εἰς τὴν κατωτέραν λείπουσιν. Ἀλλὰ τὰ μικρὰ ταῦτα φωνήεντα νομίζω νὰ μὴ διαστῆται πλέον ὅτι ὑπῆρχαν ἤδη πρὸ πολλοῦ εἰσαγμένα εἰς τὸ Ἰωνικὸν ἀλφάβητον, διὰ τοῦ ὁποῦ ὡς Ἰωνικὴ ἢ ἀνωτέρα ἐπιγραφὴ ἐκθέσσεται, καὶ ὅτι εἰς τὸ Ἀττικὸν μὲν περὶ τὰ τέλη τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, ἂν καὶ διὰ τὴν μερικὴν πρῆπει νὰ ἐσυνεθίζοντο καὶ πρὸ τούτου τοῦ χρόνου, ὡς εἰκάζεται τοῦλάχιστον ἐκ τῆς περιγραφῆς τοῦ Η τῆς εἰς στίχους τινὰς γινόμενης τοῦ μὴ σωζομένου Εὐριπιδείου δράματος Θησεύς, τοὺς ὁποίους ἀναφέρει ὁ Ἀθήναιος (Α', 45). Προκύπτει λοιπὸν ἐκ τοῦ ἱστορικοῦ τούτου γεγονότος ὅτι ἡ ὑπαρξίς τῶν δύο μακρῶν φωνηέντων εἰς Ἰωνικὴν ἐπιγραφὴν, ὅποια ἢ περὶ τῆς ὁ λόγος, ἀσθενὲς ὑπάρχει τεκμηρίον μεταγενεστέρως αὐτῆς χαραγῆς ὡς πρὸς τὴν κάτωθεν.

Μ' ὄλον τοῦτο τὴν αὐτὴν γνώμην προσθεύει, ὅτι δηλαδὴ πρώτη τῶν δύο ἐπιγραφῶν ἐχράσθη ἢ κατωτέρα, καὶ ἐπίσημος ἑταερός κριτικὸς Γερμανὸς ὁ κλεινὸς Λύγουστος Βαίκιος (ἴδ. G I p. 17. Sqg) εἰμὴ ὅσον στοχάζεται οὗτος νὰ ἐπροστέθη ἢ ἀνωτέρω ὀλίγον τι ὑστερον τῆς πρώτης ἢ καὶ σχεδὸν συγχρόνως, καὶ πρὸς οὐδὲν ἄλλο ἢ ἀπλῆν παραγέμισιν τοῦ μεγάλου κενοῦ, τὸ ὁποῖον ἄφινεν εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος τοῦ κίονος ἢ ἐξ ἀπροσεξίας, κατ' αὐτὸν, τοῦ χαρακτοῦ τοῦτοσθα παραπολὺ χαμηλὰ ἐκείνη ὅμως τοιαύτη ὑπόθεσις, ὅσον καὶ κατὰ πρῶτον παρουσιάζεται εὐπρόσβωπος, μὲ φαίνεται ὅτι ὀλίγον ἔχει τὸ βέβαιον τῆς ἠθικῆς πιθανότητος· διότι ἐὰν καὶ τις ὁ ἐπιτολὴν, φερραεῖν, ἐπιχειρήσας νὰ γράψῃ διὰ κλάμου ἀπλῶς, δυσκόλως ἤθελε καταντήσῃ εἰς τόσην ὑπερβολὴν ἀπροσεξίας, ὥστε ν' ἀρχίσῃ τὴν γραφὴν ἀπὸ τῆς κλάσπεδα τοῦ χαρακτοῦ, πολὺ ὀλιγώτερον. ἤθελε πῆθῃ τι τοιοῦτον τεχνίτης, ὅστις ἐπίπονον ἀνελάμβανε ἐργον καὶ σχολαῖον, τὴν ἐπὶ σκληρᾶς ὕλης διὰ σμιλίου χαραγὴν γραμμάτων, ὅποτε καὶ πρὸ ὀφθαλμῶν ἠέλεον ἔχει μάλιστα ὅτι ὁ κίον ἐμελλεν ἐφ' ἑαυτοῦ νὰ φέρῃ εἰκόνα, ὡς καὶ ἔφερεν ἀληθῶς κατὰ τὰ ἐπ' αὐτοῦ ἀκόμη φαινόμενα σημεῖα, καὶ διὰ τὸν λόγον τοῦτον πολλὰ πλησίον αὐτῆς ἐνείχετο νὰ χαραξῇ τὴν ἐπιγραφὴν ὅχι δὲ ποτὲ εἰς τόσον μακρὸν ἀπόστημα, ὅσον τώρα κεῖται ἢ ὡς ἀρχικὴ ὑποτιθεμένη ἐπιγραφὴ, ἢ ὑποκάτω. Ἀποφαίνεται δὲ προσέτι ὁ Βαίκιος ἀναπτύσσων διὰ πλειοτέρων τὴν γνώμην αὐτοῦ μετ' ὀλίγα, ὅτι αὐτὸς ὁ Φανοδικὸς ἔστησεν ἑαυτοῦ τὴν εἰκόνα, τὴν ἐξερμασίαν αὐτῆς φροντί-

σας καθὼς καὶ τὴν χαραγὴν τῆς ἐπιγραφῆς νὰ γίνῃ ἐν Προκονησίῳ, καὶ ὅτι τὴν ἐπιγραφὴν μετέπειτα ὡς τὸ μνημαῖον ἐκομίσθη εἰς τὸ Σίγειον, ἐνθα αὐτὸς διετέρισε, θεωρήσας παραπολὺ χαμηλὰ θεμένην, ἐπαμειβίθη ὅπως χαραχθῆ ἄλλη διὰ ξένης χειρὸς ὁμοίαν τὴν ἔνοιαν, ὑπερῶν ἐκείνης, ἀλλ' εἰς τὴν Ἰωνικὴν αὕτη διάλεκτος διὰ νὰ ὑπάρχῃ ὡς ἀπὸ μέρους αὐτοῦ Προκονησιῶν ὄντος καὶ ἀκολούθως Ἰωνος, καθὼς ἢ πρώτη εἶχεν ἐκ διαταγῆς πάλιν τοῦ αὐτοῦ χαραχθῆ εἰς τὸ Ἀττικὸν ὅχι δι' ἄλλο, ἀμμή πρὸς χάριν τῶν Σιγευσιῶν καὶ τῶν Ἑλλήνων, εἰς ὅσους ἤρχιζε τότε νὰ γίνετο κοινὸν τὸ Ἀττικὸν ἰδίωμα. Σέβομαι τὴν γνώμην τοῦ ἐνδοξοῦ ἀνδρός, ὡς εἴτις καὶ ἄλλος, πλὴν μὲ συγχωρεῖται ἴσως, πιστεύω, νὰ ἐκφράσω τινὰς ἀμφισβητίας μου ὡς πρὸς ταῦτα· πρῶτον μὲν ἀμφισβόλλω πολὺ νὰ στέχη ἐντὸς τῶν ἔργων τοῦ ἠθικοῦ πρόποντος τὸ καὶ ἡγεῖται αὐτὸς ἐκείνου τὴν εἰκόνα ὁ Φανοδικὸς, καὶ ἐν δημοσίῳ τόπῳ, ἐν τῷ Πρυτανεῖῳ ἢ ἄλλοθί που τῆς πόλεως, ἔστησεν αὐτὴν, δηλώσας ἐνταυτῷ καὶ δι' ἰδίων αὐτοῦ ἐπιγραφῶν τὴν πράξιν, καθότι εἰς τοιαύτην περιστάσειν πρῆπει νὰ ὑποτεθῇ λοιπὸν αὐτὸς κανεὶς ἐξ ἐκείνων, οἵτινες ὑπερβαίνοντες πᾶν ὅριον περιφιλανθείας καὶ ἀλαζονείας προκαταλαμβάνουσαν αὐθαδέως εἰ τινες παρ' ἄλλων πρὸς αὐτοὺς ὀφείλονται χάριτες δι' ἀρετάς των τυχόν ἢ δημοσίαις εὐεργεσίαις· δεύτερον, ἀλλὰ καὶ τοιοῦτου τινὸς δοθέντος ἐπ' ἀδυνατοῦ, δὲν ἦτον ἄρα γε συνεπές, ὅστις, εἰς τὴν ὑποτιθεμένην ἀρχικὴν ἐπιγραφὴν λαλεῖ ἐκ πρώτου προσώπου, νὰ κρητῆσῃ τὸ αὐτὸ ὑφος καὶ εἰς τὴν ἀναχαράγη αὐτῆς ἀνωτέρω, ὅχι δὲ νὰ ἐναποθέσῃ τὸν περὶ ἑαυτοῦ λόγον εἰς ἄλλο τρίτον; Ἄφ' οὗ διὰ τοὺς ἡδὴ ρηθέντας λόγους ἐκπίπτει τοῦ πιθανοῦ ἢ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Φανοδικου ἔγερσις τῆς εἰκόνας, καὶ ἀκολούθως ἢ χαραγὴ τῶν ἐπιγραφῶν, λείπεται καὶ νὰ μὴ ἦν αἰτίον καὶ τῆς διαφορᾶς τῶν διαλέκτων οὐδ' ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ὁ Βαίκιος ἐξάγει ἐκ τῆς περιστάσεως τοῦ Φανοδικου, ὡς Ἰωνος, καὶ τῶν Σιγευσιῶν, ὡς Ἀττικῶν. Ὑπολαμβάνει ἐπὶ τέλους ὁ κριτικὸς οὗτος ὅτι τὸ μνημαῖον οὕτε εἰς πᾶν ἀρχαῖος ἀναβαίνει χρόνους, ἀλλ' ἴσως ἀνήκει καὶ εἰς τοὺς νεωτέρους ἐκείνους, κατὰ τοὺς ὁποίους ἐχράσσαντο ἐπιγραφαὶ παλαιογραφικῶς πρὸς ἀπλῆν ἀντιπολίσειν ἀρχαϊότητος. Ἡ ἔγερσις τῶν εἰκόνων, λέγει, ἐν μεταγενεστέρως ἔργον ἐποχῆς· ἀλλ' ὡς πρὸς τοῦτο δύναται εὐλόγως, μὲ φαίνεται, ν' ἀντεπιφέρῃ τις ὅτι, ἐὰν ὅχι γαλακοὶ ἢ λίθινοι ἀνδριάντες, καθὼς ἐπὶ τῶν Μιακωνικῶν καὶ τῶν ἐξῆς χρόνων ἐσυνεθίζοντο, κίονες ὅμως φέροντες ἐπ' ἑαυτῶν πρόσωπα ἢ προτομάς κατὰ τὸν τρόπον τῶν Ἑρμῶν, δὲν ἦτο δύσκολον νὰ ἰστανόντο καὶ ἐπὶ τῶν χρόνων ἀκόμη τῆς ἐπικρατήσεως τῶν Ἀθηναίων εἰς τὸ Σίγειον, κατὰ τοὺς ὁποίους, ὡς μὲ φαίνεται πιθανώτατον, κατεσκευάσθη τὸ ἀμφισβητούμενον τοῦτο ἀρχαῖον.

Ὅπως ἐναντίας δόξης ὑπάρχει περὶ τῆς πρὸς ἀλλήλας τῶν δύο τούτων ἐπιγραφῶν σχέσεως ὁ Γάλλος Κλαυέριος. Οὗτος διατείνεται ἐν τῷ αὐτοῦ

συγγράμματι, τῷ περὶ τῶν πρώτων χρόνων τῆς Ἑλλάδος (Hist. des prem. temps de la Grèce. Paris, 1817. p. 17), ὅτι πρώτη ἐκ τῶν ἐπιγραφῶν ἐχράσθη ἢ εἰς τὸ ἐπάνω μέρος τοῦ κίονος, ἢ τῆς δι' ὁποῖαν δήποτε αἰτίαν ἐπανέλθη ἔπειτα μετὰ καιρὸν εἰς τὸ ὑποκάτω μὲ προσθήκας τινάς. Ἀλλ' εἰς αὐτὴν, λέγει, ἐμφιλοχωρεῖ ἢ διὰ τῶν μακρῶν φωνηέντων ὀρθογραφία, ἐν ᾗ ἢ μεταγενεστέρως, ἢ ὑποκάτω, παριστάνεται διὰ τοῦ ἀρχαῖου ἀλφάβητου, τὸ ὁποῖον πολὺν ἔτι χρόνον καὶ μετὰ τὴν εἰς τὸ Ἰωνικὸν εἰς ἀγωγήν τῶν μακρῶν φωνηέντων ἐξηκολούθει νὰ διατηρῆται ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων εἰς τὰ δημόσια μνημεῖα, ἕως δὲ λονότι τῆς Ἀργοντίας τοῦ Βυκλείδου περὶ τὰ τέλη τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου. Πρῆπει δὲ, προσθέτει, ἢ ἐπιγραφὴ αὕτη ἢ δευτέρα, ὡς ἐκ τοῦ Ἀττικου φαίνεται τύπου τῶν γραμμάτων αὐτῆς καὶ τῆς Ἀττικῆς ὀρθογραφίας καὶ διαλέκτου, νὰ ἐχράσθη εἰς ἐκείνην τὴν περίοδον τῶν χρόνων, ὅτε οἱ Ἀθηναῖοι ἦσαν κύριοι τοῦ Σιגעίου, ἤτοι μετὰ τῆς πρώτης τυραννίας τοῦ Πεισιστράτου (561 π. Χ.) καὶ τῶν χρόνων τῶν ἐγγὺς τοῦ Λισχύλου (500 π. Χ.) ὅποτε, ὡς παρατηρεῖ ὁ Σχολιαστὴς τοῦ ποιητοῦ τούτου (Ἐὐμ. 395) δὲν ἐτέλει πλέον ὑπὸ τὴν ἐπικράτειαν αὐτῶν τὸ Σίγειον. Ἀλλ' ἢ πρώτη ὅμως, λέγει, ὑπάρχει πολὺ ἀρχαιότερα, καὶ πρῆπει πολλὰ ἔτι νὰ προηγῆθῃ τῆς εἰς τὸ Σίγειον ἐξουσίας τῶν Ἀθηναίων, ἀναβαίνουσα καὶ εἰς αὐτὴν ἴσως τὴν ἐβδόμην πρὸ Χριστοῦ ἑκατονταετηρίδα καὶ ἔτι ἀνωτέρω. Ταῦτα ὁ σοφὸς Γάλλος, πρὸς τὰ ὅποια ὅμως περιορίζομαι νὰ ἐρωτήσω τοσοῦτον μόνον. Ἐὰν ἢ δευτέρα ἐπιγραφὴ ἐχράσθη ἐντὸς ταύτης τῆς ὑπ' αὐτοῦ ὀριζομένης χρονικῆς περιόδου, καθὼς καὶ εἴμαι ὅλος τῆς γνώμης μου νὰ ἐχράσθη ἐντὸς ταύτης, ἢ δὲ πρώτη προηγῆθῃ αὐτῆς πολλότατα ἔτη, μὴν ἑκατονταετηρίδα καὶ πλέον ἀκόμη, ὡς δοξάζει, πῶς συμβαίνει ἔπειτα, ὅτι ἡ δευτέρα αὕτη δὲν ἔνι ἢ ἀκριβῆς ἐκείνης ἐπανάληψις, ἀλλὰ ἢ ὁ πρόσωπα ἀποθαμμένους Φανοδικὸς εἰσάγει εἰς αὐτὴν πάλιν ζῶν, καὶ, τὸ παράδοξον, διατάσσων τὰ ἐκ μέρους τῶν Σιγευσιῶν ἐν περιπτώσει παθῆματός αὐτοῦ ἐκτελεστέα, περὶ τῶν ὁποίων οὐδὲ παρὰ μικρὰ γίνεται νύξιν εἰς τὴν πρώτην ἐπιγραφὴν; δὲν ἔπεται ἄρα, ἀφοῦ εἰς τὴν δευτέραν λαλεῖ ὁ αὐτὸς περὶ πραγμάτων ἀποβλεπόντων τὸ ἴδιον αὐτοῦ πρόσωπον, νὰ μὴν ἐχράσθη αὕτη μετὰ τὴν ἀποβίωσιν αὐτοῦ, ἀλλὰ ζῶντος καὶ πολὺ σιμὰ τῶν χρόνων τῆς πρώτης; Διὰ τὸν αὐτὸν τοῦτον λόγον οὐδ' ὁ Ἄγγλος Ρικάρδος Παινάιτος μὲ φαίναται τι περισσότερον πιθανὸν, ὅστις ἐν τῷ περὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἀλφάβητου δοκιμῆ (an anal. Es. on the Gr. alphab. Lond. 1791 p. 18) συντομεύων ὀπίσωσιν τὸ μεταξύ τῆς πρώτης καὶ δευτέρας ἐπιγραφῆς μεσολάβησαν χρονικὸν διάστημα διορίζει αὐτὸ εἰς ἐξήκοντα μόνον ἔτη.

Ἐνθ' λοιπὸν ἀπὸ τοιαύτας περιστοιχούσιν δυσχερείας αἰ περὶ τοῦ προκειμένου μνημονευθεῖσαι αὐταὶ τῶν κρατίστων ἀνδρῶν γνώμαι, νομίζω ὅτι

ή προς άλληλας τῶν δύο τούτων ἐπιγραφῶν σχέσις, ἐπι δε καὶ ἡ ἔννοια τινῶν τῶν ἐν αὐταῖς ἀμφισβητούμενων ἀποκαθίσταται ἱκανῶς φανερὰ μόνον ἐκ μιᾶς ὑποθέσεως, τὴν ὁποῖαν σχηματίζω οὕτως. Ἐπειδὴ ὁ Προκοννήσιος Φανοδίκος, δευτὸς, ὡς φαίνεται, διέτριβεν ἀπὸ πολλῆς εἰς τὸ Σίγειον, ἐχάρισεν εἰς τὸ αὐτόθι Πρυτανεῖον χρῆσιμὰ τινὰ ὄχι εὐτελεῖα σκευή, ἐκείνα τὰ ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς ὀνομαζόμενά, οἱ Πρυτάνεις ἐκ τούτου, ἢ οἱ ἐπίσημοι τῶν πολιτῶν τοῦ Σιγείου ἠθέλησαν εἰς μνημὴν ταύτης αὐτοῦ τῆς ἐπιδόσεως καὶ ἐγείρωσιν ἢ εἰς τὸ Πρυτανεῖον ἢ ἄλλοθι πρὸς τῆς πόλεως τὴν εἰκόνα αὐτοῦ ἢ προτομὴν τὴν κατασκευὴν δὲ ταύτης, ὡς εἶκός, διὰ τὸ καὶ ἔλειπεν εἰς τὸ Σίγειον ἢ πρόσφορος ὕλη, διέταξαν πιθάνωτα εἰς τὴν ἐν Προποντιδί γειτορικῆν αὐτῶν νῆσον Προκοννήσον, ἔνθα καὶ γλυπτικῶς εὐρίσκειτο λίθος ἄφθονος, καὶ τεχνίται ἀκολούθως, δὲν ἔλλειπεν διὰ καὶ τὴν ἐκτελέσειν, ἐκ τῶν ὁποίων ἦσαν πάντες, οἱ εἰς τὴν δευτέραν ὀνομαζόμενοι Λάσωπος καὶ ἀδελφοί. Ἐνθὲν δὲ τὴν κατασκευὴν τοῦ μνημείου διέτασαν ἐκεῖ, ἐπόμηνον καὶ παρήγγειλαν ἐνταυτῷ ὅπως ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ἀνέγοντος τὴν προτομὴν κίονος χαρᾶχθῶσι καὶ ὀλίγα τινὲς λέξεις, ὅσας ἐκριναν ἀπλῶς ἀναγκαίας πρὸς δῆλωσιν τίς καὶ ποῦ καὶ ὁ εἰκονιζόμενος, καὶ τινὰ ἔδωκεν οὗτος σκευὴ εἰς χρῆσιν τοῦ Πρυτανεῖου τῶν. Ἀλλὰ τὰς λέξεις ὁμοῦς ταύτας εἴτε οἱ τεχνίται αὐτοὶ τῆς Προκοννήσου, εἴτε καὶ οἱ αὐτόθι ἐπιτραπέντες τὸ ἔργον παρὰ τῶν Σιγείων, διὰ τὸ καὶ ἐκτελέσειν τοῦτο εἰς τὴν πατρίδα τῶν, Ἰωνικὴν χώραν, καὶ συμπολίτην αὐτῶν ἀπέβλεπε μάλιστα τὸν Φανοδικόν, ἐκριναν πρέπον καὶ ἐκτέλειν μάλιστα εἰς τὴν πατρίαν αὐτῶν γραφὴν καὶ διάλεκτον, τὴν Ἰωνικὴν. Ἐπιγραφὴν λοιπὸν τὸ μνημεῖον οὕτως ἐκομίσθη τέλος εἰς τὸν τόπον τοῦ διορισμοῦ του, τὸ Σίγειον, καὶ ἐτάθη εἰς τὸ Πρυτανεῖον ἢ εἰς ἄλλο κανὸν δημόσιον μέρος τῆς πόλεως, ἀλλ' ἐνταῦθα οἱ Σιγείεις, οἱ διὰ τούτου τιμῆσαντες τὸν Φανοδικόν ἢ τότε ἢ μετὰ περὶ χρόνου τινός, ἀνανοήσαντες ὅτι τὰ ὀλίγα ἐκεῖνα λόγια τῆς ἐπιγραφῆς δὲν ἐξήρραξαν καὶ σκοπούμενην τινὰ παρ' αὐτῶν πρὸς ἐκείνον μεταθανάτιον φιλοφροσύνην, ἐκριναν πρέπον καὶ ἐξηγήσασιν τούτο εἰς δευτέραν ἄλλην ἐπιγραφὴν, τὴν ὁποῖαν συναίνεσαι τοῦ Φανοδίκου ἐχάρισαν ὑποκάτω τὸ ὅτι δὲ ἐξήρραον εἰς ταύτην ἦτον ἢ ἀπὸ μέρους αὐτῶν πρὸς τὸν Φανοδικόν ἀποθανόντα ἐπιμέλεια, τὴν ὁποῖαν καὶ ἐξέπρασαν εἰς τὴν ἐπιγραφὴν ὡς ὑπ' αὐτοῦ ἐκείνου διοριζομένην διὰ δικτακτικῶν τινός ὅρου φέροντος α ἔαν δὲ πάσῃ τι καὶ μετ' ἐπιμελῶνται οἱ Σιγείεις. Πρέπει δὲ τὴν ἐπιμέλειαν ταύτην καὶ ὑποθέσωμεν ὅτι ἠξίωσαν παρὰ τοῦ Φανοδίκου οἱ Σιγείεις ὡς ἐνδείξιν αὐτῶν τινὰ ἐσομένην ἀντιφιλοφροσύνης πρὸς ἐκείνον ἔνεκα τῆς πρὸς αὐτοῦ εὐνοίας του, καὶ τῶν δωρεῶν, τὰς ὁποίας ἐπέσπερον εἰς τὸ Πρυτανεῖον τῶν. Ἐν τῷ μεταξὺ δὲ ἐφρόντισαν ἀκόμη καὶ προστεῦθαι εἰς τὸ τέλος τῆς ἐπιγραφῆς καὶ τὰ ὀνόματα τῶν ἐξεργασθέντων τὸ μνημεῖον τεχνιτῶν,

οἵτινες εἰς τὴν ἐν Προκοννήσῃ χαρᾶχθεῖσαν ἐπιγραφὴν εἶχον ἀποσιωπηθῆ ὄλως εἴτε ἐκ μετριοφροσύνης ἰδίας αὐτῶν, εἴτε καὶ ἐξ ἄλλης οἰασθῆποτε αἰτίας· ὑπάρχει δὲ αὕτη, ἢ μετὰ προσθηκῶν χαρᾶχθεῖσα εἰς τὸ κάτω μέρος τοῦ κίονος ἐπιγραφῆς, εἰς Ἀττικὴν διάλεκτον, καθὸ ὑπὸ τῶν Σιγείων τεθεῖσα Ἄττικῶν ὄντων ἀπαίων, ὡς ἡ πρώτη, ἢ εἰς τὸ ἄνω τοῦ κίονος, διὰ τὸ καὶ ἐχάρισθη ἐν Προκοννήσῃ ὑπὸ Ἰώνων τῶν Προκοννήσιων, ἦτον ἐπόμενον διὰ τοῦτο καὶ φέρη τὸν Ἰωνικὸν τύπον. Τοιαῦτα ἔνι ἢ ὑπόθεσις, τὴν ὁποῖαν ἐγὼ σχηματίζω, ἱκανή, ὡς ἐμὰ φαίνεται, καὶ πρὸς ἐξήγησιν τῆς διπλῆς τῶν ἐπιγραφῶν χαρᾶχῆς, καὶ πρὸς κατάληψιν ἀκόμη τῆς πρὸς ἀλλήλας αὐτῶν σχέσεως. Τώρα θέλω προῶθ' ἐπιποσὸν εἰς τὴν κατὰ μέρος ἐξέτασιν τοῦ κειμένου ἐκατέρων καὶ τοῦ κειμένου μάλιστα τῆς δευτέρας, ἔνθα ἀπαντᾷ ὁ ἐκ προσώπου τοῦ Φανοδίκου διαθηκίματος ἐκείνος ὅρος, ὅστις δὲν ἐξηγήθη ἀρκούντως, κατ' ὅσον ἠξέλω, ἀπὸ τούτων ἐξετάσαντας τὴν ἐπιγραφὴν κριτικῶς.

Τρία τινὰ λέγονται κοινῶς καὶ εἰς τὰς δύο ἐπιγραφὰς ὅτι ὑπὸ τοῦ Φανοδίκου εἰς τὸ Πρυτανεῖον τῶν Σιγείων ἐδόθησαν, κρατῆρ, δηλαδὴ, ὑποκρατήριον, καὶ ἠθμός, ἦτοι σακκελιστήριον, ἢ στραγγιστήριον διὰ τὸν πρὸς τὰς σπονδάς οἶνον. Ἦσαν δὲ τὰ σαυὴν ταῦτα ἐντέχνως ἐξεργασμένα καὶ ἐκ χαλκοῦ πιθάνως. Τὸ ὑποκρατήριον ὁμοῦς εἰς τὴν δευτέραν ἐπιγραφὴν ὀνομαζέται ἐπίστατον, ὄνομα ὡς συνηθέστερον εἰς τὸ Σίγειον. Τὸ δὲ ἐπίστατον τοῦτο ἢ ὑποκρατήριον, τὸ ὁποῖον, καὶ σημειώσωμεν ἐπαρόδως, μετὰ διάφορα ἐκάλουν ἄλλα ὀνόματα οἱ μεταγενέστεροι, ὡς ὁ Ἀθήναιος (B, 45) ὑπόστημα, ὁ Παισαυνίας (Φωκ. ις' ἐν ἀρχῇ) ὑπόθημα, ἦτο βάσις ἀντὶ ἔδρας χρησιμεύουσα εἰς τὴν κρατῆρα, κατασκευασμένη δὲ ἐκ σιδήρων ἐλασμάτων ἐνταρυμμένα ἐχόντων ποικίλα κοσμήματα. Ὁ Παισαυνίας (ἐνθ. ἀνωτ.) περιγράφων τὸ ὑπόστημα, ἦτοι τὸ ἐπίστατον τοῦ κρατῆρος τοῦ Ἀλυάττου δίδει μᾶς τὸ σχῆμα ὁμοίον πύργου πλατυτέρου τὰ κάτω, τὰ δὲ ἄνω εἰς στενὸν ἀπολήγοντος σχῆμα δὲ τοῦ ὑποθήματος κατὰ πύργον μάλιστα εἰς μείζουρον ἀνιόντα ἀπὸ εὐρυτέρου τοῦ κάτω. Ἐκάστη δὲ πλευρὰ τοῦ ὑποθήματος οὐ διὰ πάσης πέτραται, ἀλλ' εἰσὶν αἱ πλαγίαι τοῦ σιδήρου ζῶναι, ὥσπερ ἐν κλίμακῃ οἱ καταβαθμοί. Τὰ δὲ ἐλάσματα τοῦ σιδήρου τὰ ὀρθὰ ἀνέστραπται κατὰ τὰ ἄκρα εἰς τὰ ἐκτός, καὶ ἔδρα ἦν τοῦτο τῷ κρατῆρι. »

Κοινὸν ἀπαντᾷ προσέτι εἰς ἐκατέραν ἢ τῆς ΟΥ φωνῆς διὰ τοῦ Ο μόνου ὑποτύπωσις, ὡς ΦΑΝΟΔΙΚΟ, ΤΟΡΜΟΚΡΑΤΕΟΣ, ΤΟ ΗΕΡΜΟΚΡΑΤΕΟΣ, ΗΡΟΚΟΝΝΗΣΙΟ, ΠΡΟΚΟΝΕΣΙΟ. Καὶ αἴτιον προφανῶς τῆς γραφῆς ταύτης, ἢ διὰ τῶν ἀπλῶν φωνέντων κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους ἐκφορὰ τῶν διφθόγγων ΟΥ καὶ ΗΙ, ὡς ἐκ τούτων φαίνεται τῶν διὰ τοῦ Ο φερομένων εἰς ἀμορφῆς τῆς ἐπιγραφῆς, καὶ ἐκ τοῦ ΗΜΙ τῆς πρώτης, καὶ τοῦ ΜΕΑΒ-ΔΑΙΝΕΝ τῆς δευτέρας, ἢ παλαιογραφικῆ δὲ αὕτη μορφή ἐμφιλογοῦν τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ εἰς ἄλλας

ἐπίσης ἀρχαιοτάτας, καὶ μάλιστα τὰς ἐπισήμους ἐκείνας, τὴν τε Δηλίαν καὶ τὴν Σανδουχιεῖον καλούμεσαν ἴθον, καὶ τοὺς Τησίους ἀρχῆς, πρὸς δὲ καὶ εἰς τὰς Φουρμυοντεῖους, ὅσων τοὐλάχιστον δὲν ὑποδιστάζεται ἡ αὐθεντία, καὶ τέλος εἰς τὰς μιμουμένους τὸν ἀρχαιοτρόπον τύπον, τὰς τοῦ Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ, ἦτοι τὰς Τροπικὰς καλουμένας, καὶ ὄχι μόνον εἰς λιθικάς, ἐπιγραφὰς ἀλλὰ καὶ εἰς σιζόμενα συγγράμματα ἀρχαίων τεχνίτων, ἢ καὶ σποράδην μνημονεύμενα ἱστορικὰ ἀπαντᾷται ἐπιχρῶς, ὡς, διὰ καὶ παραθέσει ἐν ἡ δύο παραδείγματα, ὁ Τραγιῶδες ποιητὴς Ἀχαιὸς παρ' Ἀθηναίῳ (IA, 30) ἀπαριθμῶν τὰ ἐπὶ ποτηρίου τινός γράμματα τῆς γενικῆς πτώσεως ΔΙΟΝΥΣΟΥ, παριστάνει τὰ τελευταῖα τῆς καταλήξεως διὰ μίμου τοῦ Ο, ἔνθα ἐξηγῶν τὸν λόγον ἐπισυνάπτει ὁ Ἀθήναιος· α ἐπεὶ πάντες οἱ ἀρχαῖοι τῷ οὐ ἀπεχρῶντο οὐ μόνον ἐφ' ἧς νῦν τάττεται δυνάμει, ἀλλὰ καὶ δε τὴν διφθόγγον διασημαίνον διὰ τοῦ οὐ μόνου γράφουσι. Παρὰ πλάγιως δὲ καὶ τὸ εἰ γράφουσι ὅταν καὶ κατ' ἐξουσίαν μόνον ἐκφωνῆται, καὶ ὅταν συζευγμένου τοῦ ἰώτα. » Γνωστὸν ἐνι προσέτι ὅτι οἱ Σπαρτιάται, ὡς ἀναφέρει ὁ Πλούταρχος (περὶ Ἀδολ. 21), ἀποκρινόμενοι εἰς ἐπιστολὴν τοῦ Φιλίππου ἐγραψαν μόνον τὸ γράμμα Ο, σημαίνοντες δι' αὐτοῦ τὴν ἀρνησίν των εἰς τὰ παρ' ἐκείνου αἰτούμενα· ἀλλὰ καὶ ὁ φιλοζῆνος ὁ Κυθῆριος, ὅτε ἐπροσκαλεῖτο ἀπὸ τῶν Διονύσιον τὸν τύραννον τῶν Συρακουσῶν, ἀποποιούμενος τὴν πρόσκλησιν διὰ γραμμάτων ἐπραξε τὸ αὐτὸ περιγράφως εἰς χαρτὸν τὸ στοιχεῖον Ο πολλάκις, ὡς λέγει ὁ ἐξηγητὴς τῆς παροιμίας Ἀφιδόξενου λόγον τέταρχος» (παροιμ. Ἑλλ. Schol. app. 322). Καὶ ἔχει, ὡς φαίνεται, ἀρχὴν ἐντεῦθεν εἰς τὴν ἡμετέραν φωνὴν ἢ διὰ τοῦ Ο ἐκφορὰ τοῦ ἀρνητικοῦ ἐπιρρήματος ὄχι τὸ ὁποῖον εἰς τοὺς ἀρχαίους ἐπεκράτησε καὶ προφέρεται πάντοτε διὰ τῆς διφθόγγου. Ἐκ τῶν εἰρημένων λοιπὸν προκύπτει ὅτι οἱ πᾶν ἀρχαῖοι ἐμεταχειρίζοντο εἰς τόπον τῶν φωνῶν ΟΥ καὶ ΗΙ τὰς ἀπλουστερας Ο καὶ Η, τὰς ὁποίας μεταγενέστεροι ἐξανατίνας ὡς ΟΥ καὶ ΗΙ, καὶ τοῦτο ὄχι μόνον εἰς τὴν ἐκφώνησιν πολλὰκις τῶν λέξεων, ἀλλὰ καὶ σταθερῶς ἀκόμη ὅταν ὡς ὀνόματα ἀλφαιθικῶν γραμμάτων ἦθελαν αὐτὰς καὶ ἐκφράσασθαι. Οὕτω τὸ περὶ τοῦ ἐν Δελφοῖς γράμματος Πλουτάρχου Συνταγματικῶν ἐπιγράφεται «περὶ τοῦ ἐν Δελφοῖς εἶ», καὶ ἐν τῇ κατὰ στοιχεῖον ἐξαγγέλλει τοῦ ὀνόματος Θρασύμαχος εἰς ἐπιγραμμὰ τι τῆς Ἀνθολογίας (Anthol. pal. app. 359) τὸ Ο, περισταίνεται διὰ τοῦ ΟΥ, καὶ ἐκ τῶν Ὀμηρικῶν Ἐπιφωιδῶν, τῆς Ἰλιάδος καὶ Ὀδυσσεΐας, αἱ Η καὶ Ο εἰς τὰς παρὰ Στεφάνου τοῦ Γραμματικοῦ συνταχθεῖσας ἐμμέτρους αὐτῶν ὑποθέσεις ἐπιγράφονται ΗΙ καὶ ΟΥ, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὸ τοῦ Στεφάνου τὸ ἐπιγραμμὰ (Anthol. pal. IX, 385) τὸ ἐμπεριλαμβάνον τὰς τῆς Ἰλιάδος, αἱ φωναὶ αὐταὶ μετὰ τὴν αὐτὴν ὡσαύτως εὐρίσκονται γραφῆν ἐκ τοῦ ὁποῖου ἔθους ἐπικρατοῦντος εἰς τοὺς χρόνους αὐτοῦ ἐπαρὰ

σησε καὶ ὁ Ἀθήναιος διὰ τοῦ οὐ καὶ εἰ εἰς τὸ παρθεθὲν ἀνωτέρω χωρὶον τὰ φωνήεντα ο καὶ ε. Ἡμεῖς τώρα δὲν προφέρουμεν αὐτὰ διφθόγγους, ἀλλὰ μ' ὄλον τοῦτο δὲν λείπομεν καὶ καὶ τὰ ἐκφώνουμεν οὕτω πολλὰκις, καὶ μάλιστα τὸ Ο ἐπὶ ὄχι ὀλίγων λέξεων. Ἐρχομαι τώρα κατὰ μέρος εἰς ἐκατέραν τῶν ἐπιγραφῶν.

Εἰς τὴν πρώτην διακρίνοντα εὐλόγως οἱ Ἰωνικοὶ τύποι τῶν λέξεων κρητῆρα, ἐποκρητῆριον, Πρυτανεῖον, Τυθηρακρατεος, τὸ ὁποῖον τοῦτο παρὰ τὴν κατάληξιν ἰωνίζεται προσέτι καὶ εἰς τὴν ἀρχὴν, ἔνθα τὸ τ εἰς τὴν κρᾶσιν αὐτοῦ μετὰ τοῦ ἐπιφερομένου διασείσεται μένει ἀμετάβλητον. α Τὰ ψιλὰ, λέγει ὁ Κορίνθιος Γρηγόριος (Da dial. p. 399. Schaefer) ἀντὶ τῶν δασείων ἀπτάζονται (οἱ Ἴωνες) — οὐ μὴν δὲ ἐν ταῖς συνθέσει μόνον ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς συναλοιφαῖς. β Βικτός δὲ τοῦ παρατηρηθέντος ἀνωτέρω κοινῶς εἰς ἀμορφῆς ἀρχαίου τοῦ Ο εἰς τόπον τοῦ ΟΥ, εὐρίσκονται εἰς ταύτην τὴν δευτέραν δύο, προσέτι ἰδιαιτέρως, τὸ βῆμα ΗΜΙ καὶ ἡ δοτικὴ ΣΥΚΒΕΥΣΙΝ εἰς τὸ τέλος. Παρὶ τοῦ βῆματος ἐκφερομένου μονοφθόγγου, ἐσημασθῆ τι προηγουμένης, ἀλλ' ἡ γραφὴ τοῦ ὀνόματος εὐκόλα ἦθελαν ἐκληθῆ ὡς λάθος ἀντὶ ΣΥΚΒΕΥΣΙΝ. Καὶ τῷ ὄντι παραχρησθῆ ὑπέλαβον αὐτὸ ἀντ' ἐκείνου ἕπαντες μέχρι τούτου. Ἰσοπεύω ὁμοῦς πολὺ μὴ τοῦτο μᾶλλον ὑπάρχει ὁ πρωτογενὴς καὶ κυριώδης λεκτικὸς τύπος, παράγωγον ὑπερβαίνον ἀπὸ πράγματός τινος, ὡς ὄλα τὰ ἀνάλογα αὐτοῦ, τὸ χρύσειος, φερραῖν, τὸ ἀργύρειος, τὸ κάνασος ὡς δὲ ταῦτα, καὶ ὡς πολλὰ πόλεων ὀνόματα προσημνοῦνται ἀπὸ λέξιν σημαίνουσάν τι, αὐτῶς ἦθελαν ὑποθέτη καὶ τοῦτο τὸ ἀρχαῖον τῆς πόλεως ὄνομα Σύμεσον μᾶλλον παράγωγον ἀπὸ τὴν λέξιν σῆκον παρὰ Σίγειον, ὡς μετέπειτα περιέκλινε δι' ἐκφώνησιν τινὰ καὶ καλεῖται ὑπὸ τῶν Ἀττικῶν ἢ πόλις, καὶ ἀκολούθως οἱ πολῖται Σιγείεις, καθὰ φέρονται εἰς τὴν δευτέραν ἐπιγραφὴν. Εὐκόλα δὲ τὸ u καὶ κ ἐδυνήθησαν διὰ τῆς προφορικῆς τριβῆς καὶ τραπέσει τὸ μὲν εἰς i τὸ δὲ εἰς γ. Τῆς τροπῆς τοῦ πρώτου εἰς i ἔχομεν τὴν μαρτυρίαν εἰς διάφορα ἄλλα, ἐκ τῶν ὁποίων τινὰ ἐσημασθῆται ὁ Εὐστάθιος (Ὁδ. φ, σελ. 1913, ἐκδ. Ρωμ.), ὡς τὸ μύλυθος καὶ μόλιθος, βύβλος καὶ βίβλος, δίφρος καὶ δίφρος, μέσος καὶ μέσος, ἀποδίδων τὰ διὰ τοῦ i εἰς τοὺς κωμικούς, τὸ αἴτιον δὲ τῆς μεταβολῆς ὑπερβαίνει φυσικῶς ὁ ἕκτοτε ἀκόμη τῶν δύο φθόγγων πρὸς ἀλλήλους συμπληρωσμός, ὥστε εἰς ὄλον τὸ ἕτερον καὶ καὶ αὐτοσυνθετὶ μετὰ τὴν πρῶτον τῶν χρόνων. Ἡ γράψις πάλιν τοῦ γ ἀντὶ τοῦ κ ἀναφέρει τὴν ἀρχὴν εἰς τὴν πρὸς ἄλλα τῶν ὑπερωϊκῶν γραμμάτων συγγένειαν, ἐκ τῆς ὁποίας ἐπρόκειτο καὶ ἡ διὰ τοῦ γ γραφὴ ἢ ἐκφώνησις τινῶν, ὡς τοῦ γναφῆς, καὶ γνάφου, καὶ γνάπτου, ἀντὶ τῶν ἀρχαιοτέρων κναφῆς, κνάφου, κνάπτου, καὶ ὡς τοῦ γνόφου τῆς αὐτῆς τοῦ κνέφου παραγωγῆς, καὶ σήμερον ἀκόμη, ἢ συνήθεια διὰ τὴν αὐτὴν τῶν γραμμάτων συγγένειαν ἐκφέρει τινὰ διὰ τοῦ γ μᾶλλον ἢ διὰ κ, ὡς γαρίθα, φερραῖν, γο-

βίος, γρεπίδα, γυφέλη, γάτος, ἀντί διὰ τοῦ κ, ὡς παλαιὰ ἐπροφέροντο, καρῖς, κωβίος, κρηπίς, κυφέλη, κάτος (caus). Εἰς τὸν αὐτὸν λοιπὸν τρόπον τὸ ἀρχαῖοτυπον Σύκσον θέλει ἐξενίκησε τέλος ἕνα ἐκφωνῆται κοινῶς Σίγσον χάριν, ὡς εἶπα, τῆς συγγενείας καὶ τοῦ συμπλησιασμοῦ τῆς προφορᾶς τῶν γραμμάτων. Σημειώδες δὲ ὅτι τὸ πρωτότυπον τῆς λέξεως τὴν αὐτὴν ὑπέλαθε τροπὴν κατὰ τὴν ἐκφώνησιν τῶν δύο τούτων γραμμάτων καὶ εἰς τὴν Ῥωμαϊκῶν γλώσσῃ διότι τὸ προφανῶς Ἑλληνικὸν Sicus (σῦκον) οὔτε τὸ υ ἐκράτησεν οὔτε τὸ κ, ἀλλὰ τὸ μὲν μετέβαλεν εἰς ι, τὸ δὲ εἰς σ τὸ ἀνάλογον γράμμα τοῦ Ἑλληνικοῦ γ εἰς τὴν σειράν τοῦ Λατινικοῦ ἀλφαβήτου.

Ἡ δευτέρα ἐπιγραφὴ ὑπάρχει πλέον ἔτι ἀξιωματικώτερος διὰ τὴν λεκτικὴν τινὰς τύπους αὐτῆς τὸ φαινόμενον ἀσυνήθεις, καὶ διότι, τὸ κυριώτερον, παρεμπιπτεῖ εἰς αὐτὴν χωρὶν τι, τὸ ὅποιον, μὲ ὅλας τὰς ἐπ' αὐτοῦ γενομένας βρασάνας, δὲν ἔτυχε ἀκόμα, νομιζῶ, πλήρους τῆς διατρανώσεως, ἐνοσῶ τὴν διαθηκίαιαν ἐκείνην τοῦ Φανοδίκου ῥήτρην, περὶ τῆς ὁποίας ἕκαστα νοῦν εἰς τὰ προηγούμενα. Εἰς τὴν ἐπιγραφὴν λοιπὸν ταύτην, μετὰ τὴν αὐτὴν ὡς εἰς τὴν πρώτην ἀπαράλλακτον ἀπὸ μέρους τῆς εἰκόνας ἐξάγγελσιν τοῦ τε ὀνόματος καὶ τῆς πατρῴδος τοῦ Φανοδίκου, διαδέχεται οὕτως αὐτὸς τὸν λόγον, κατ' ἐνελλαγὴν, διαδηλώνων ὅτι ἔδωκε καὶ αὐτὸς εἰς τοὺς Σιγείους τι πρὸς ἐνόμησιν, ἦτοι κρατήρα, ὑποκρατήριον ἢ ὑπόστατον, ὡς αὐτοῦ λέγεται, καὶ ἡμίον· ΚΑΓΟ ΚΑΟΚΑ ΣΙΓΒΥΕΥΣΙ· καὶ τοῦτο σημαίνει συνδυαστικῶς ἐκφερομένη ἢ ἀντωνυμία, ἐνῶ ἀσυνάρτητον ἦθελεν εἶσθαι ὅπως τὸ λεγόμενον, ἐάν μὴ ἐνοσῶτο ὁ δωρητὴς ὅτι, κατὰ παράδειγμα ἄλλων δι' ἄλλων φιλοτιμηθέντων εἰς τὸ Πρωτανεῖον τῶν Σιγείων ἢ καὶ τῶν αὐτῶν δωρημάτων, ἐπρόσφερε καὶ αὐτὸς τὰ κατὰ κληθῆναι σκευῆ. Ἐδῶκε δὲ λέγει ταῦτα μνημῆμα ἦτοι εἰς μνημῆσυν αὐτοῦ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπαγγέλλεται ὁ Μισνέλαος (Ὀδ. Δ. 592) ὅτι θέλει δῶσθαι εἰς τὸν Τηλέμαχον ὠρῶτον ποτήριον διὰ τὸν ἐνθυμῆται πάντοτε.

Ὁὖτω καλὸν ἄλεισον, ἴσα σπένδησθα θεοῖσιν ἀθανάτοισι ἐμέθεν μνημῆμενος ἦματα πάντα. Ἰποπτον ἔδοξε τὸ σχῆμα τῆς δοτικῆς ΣΙΓΒΥΕΥΣΙ (στ. 6) εἰς τινὰς τῶν ἐλλογιμῶν ἀνδρῶν τῶν ἐξετασάντων τὸ μνημεῖον τοῦτο. Καὶ ὁ μὲν Ἀγγλος Ῥικκάρδος Δωείσιος (Dawes) εἰς τὰ κριτικὰ αὐτοῦ Σύμμικτα (Miscel. Cr. p. 23) παρατηρεῖ ὅτι, ἐπειδὴ δὲν συμφωνεῖ ἡ γραφὴ πρὸς τὸ κατωτέρω ΣΙΓΒΥΕΣ πρέπει ἢ τοῦτο νὰ γραφῆθῃ ΣΙΓΒΥΕΣ ἢ ἐκεῖνο ΣΙΓΒΥΕΥΣΙ, ἢ μᾶλλον, ὡς προκρίνει, ΣΙΓΒΥΕΥΣΙ· ὁ δὲ Βαλκίος (ἐνθ. ἀνω.) ἀποδίδει τὴν γραφὴν εἰς λάθος τοῦ χαρακτοῦ, ὅστις, λέγει, ἀντί τοῦ I ἔθηκεν Y. Ἐξεναντίας ὁ Θείρισιος (Gr. Gram. §. 41) κρατεῖ μὲν ἀληθῆ τὸν τύπον, ὑπολαμβάνει ὅμως τὸ Y ὡς χαρακτῆρα τινὰ διάφορον τοῦ διγύμματος. Ὅσον περὶ τοῦ ἀλλοθῶς τοῦ ποῦ δὲν ἔχω οὐδ' ἐγὼ περὶ τούτου ἀμφιβολίας·

διότι, ἐάν τὸ Σίγειον ἐλέγετο ὀρθῶς καὶ Σίγειον διὰ τὴν ὑπὸ τῶν Ἰωνῶν καὶ Ἀττικῶν συνειδηζομένην ἀφαίρεσιν τοῦ I εἰς τὰ εἰς εἰς προπροφῶτον, τηρούντων πάντως καὶ εἰς αὐτὰ τὸ ἀρχαῖοτυπον B ἀντὶ τοῦ EI α ὡς Ἴωνες τὸν Ἀττικῶς, λέγει ὁ Φαθαρίνος παρὰ Μαιτταίρω (de Dial. p. 101) χροῖσεις καὶ τὰ ὁμοιά φασὶ χροῖσεις » διὰ τὴν μὴ ἐλέγετο συνεπομένως καὶ τὸ ἀπὸ τὸ Σίγειον παραγόμενον Σιγείους, ὡς μᾶς δίδει μάλιστα νὰ ὑποτοπῶμεν τὸ συνεεῖσι τῆς πρώτης ἐπιγραφῆς; Πλὴν ὅμως τὸ Y οὐδεμίαν ὑπάρχει ἀνάγκη νὰ ὑποταθῇ καθαυτὸ ὡς δίγαμμα ὑπὸ ἑτέραν μορφήν. Τὸ φαινόμενον τοῦτο ἐτέθη πάντως ἐνταῦθα εἰς ἐκκοπήν ἀπλῶς τοῦ ἀπὸ τὴν συνδρομὴν τῶν δύο B προξενουμένου χάσματος, καθὼς διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν παρεντίθεται πολλάκις καὶ εἰς ἄλλα, οἷα τὰ ἐτυράνευε, φερρεῖται, τὸ τελεύω (ἔθεν τελευτή), τὸ νοσεύω (ἔθεν νοσεύμα), τὸ ζητεύω (Ὀμ. Ἰων. Ἄπ. σ. 213), τὸ ἐδεινῶσα (Ὀδ. I, σ. 483), καὶ εὐδα, καὶ ἔχουα, καὶ εἰτε προσομοῖον, καὶ καθὼς παρεμβάλλει αὐτὸ, τὴν χασμωδίαν ἀποφεύγουσα, καὶ ἡ συνήθεια ἀκόμη εἰς τινὰ, ἐπαινεύω, λέγουσα, καὶ τυραγνεύω, καὶ φιλεῶ, καὶ τελεύω, καὶ βεύω, καὶ ἀμαρτεῶ, καὶ καύω, καὶ χαῖος, ἀντὶ τῶν ἀνοικτῶν ἀρχαίων ἐπαινεῶ, τυραγνεῶ, φιλεῶ, τελέω, βεύω, ἀμαρτεῶ, κάω, χάος.

Ὁ προμνησθεὶς Δωείσιος (ἐνθ. ἀνω. p. 122) ἐνόμισεν ὅτι εἰς τὴν κατάληξιν τοῦ ἀπαρεμφάτου Μελεδαίνειν (σ. 8) παρελείθη τὸ I σφαιλερῶς ὑπὸ τοῦ πρώτου ἐκ τοῦ λίθου ἀπογράφαντος τὴν ἐπιγραφὴν. Σφάλμα ὑπέλαθεν ὡσαύτως καὶ ὁ Πάικιος (ἐνθ. ἀνω.) τὴν παράλειψιν τοῦ I, ἀλλὰ σφάλμα ἕμους προελθὸν ἐκ μέρους τοῦ χαρακτοῦ, καθὼς λέγει, ὁ ἀληθὴς τύπος τοῦ ἀπαρεμφάτου ὑπάρχει μελεδαίνειν. Περὶ τῆς γνώμης τοῦ Δωείσιου περὶ τὴν τῶρα κατανατῆ πᾶσα παρατήρησις, διότι εἰς τὸν λίθον, προκείμενον τὴν σήμερον εἰς εὐκλωτέραν παρ' ἄλλοτε ἐξέτασιν, διακρίνεται ἡ λέγουσα τοῦ ἀπαρεμφάτου διὰ μόνου τοῦ B· ὑπολείπεται δὲ μόνον ἡ ὑπόψια, μὴ, ὡς κρίνει ὁ Βαλκίος, ἡ ἀνάγνωσις κείνη κατὰ σφαιλερῶν χαρακτῆρ. Ἀλλὰ τῶν ἀπαρεμφάτων ἢ εἰς EN καταλήξιν, ἀν καὶ ὑπὸ τῶν γραμματικῶν ἰδίᾳ λέγεται τῶν Δωριέων, μὲ φαίνεται ὅμως ὅτι δὲν ἐπιφέρεται καὶ ἀναγκαίως ὅτι ἦσαν ἀσυνήθεις ὅπως κατὰ τοὺς ἀρχαίους ἐκείνους χρόνους καὶ εἰς τοὺς Ἀττικοὺς αὐτοὺς, οἵτινες, ὡς εἰς ἄλλα, ἐπόμενον νὰ ἐτήρησαν καὶ ἐνταῦθα τὴν ἀρχαίαν διὰ τοῦ B μόνου γραφὴν, μὴ μάλιστα ἦτον αὐτὴ καὶ ἡ πρωτογενὴς τῶν ἀπαρεμφάτων κατάληξις, ὡς παρατηρεῖ ὁ κριτικώτατος Σαλμάσιος ἐν τῷ περὶ τῆς Ἑλληνιστικῆς γλώσσης συντάγματι (de ling. Hellenist. p. 66). Σφάλμα ὡσαύτως τοῦ χαρακτοῦ ἐθέλει ὁ Βαλκίος καὶ τὸ EI εἰς τὸ EΠΟΜΕΣ (σ. 9) ἀντὶ μόνου τοῦ B. Ἀλλ' ἐνταῦθα φαίνεται ὅτι ἐδιφθογγίσθη ἐξεναντίας τὸ ἀπλοῦν E, καθὼς συνέθη καὶ εἰς τὸ EIMI (σ. 1), τὸ ὅποιον εἰς τὴν πρώτην ἐπιγραφὴν εὐρίσκειται μονοφθόγγου EMI διὰ τὸν παρατηρηθέντα ἀνωτέρω ἀρχαῖον τῶν γραφῶν.

Εἰς τὴ ΣΙΓΒΥΕΣ (σ. 9) καλῶς διέκρινεν ὁ Δωείσιος αἰτιατικὴν πτώσιν τινὲς ὅμως, καθὼς ὁ ἐκδότης αὐτοῦ Θωμάς ὁ Βουργέσιος (app. p. 422) καὶ μετ' αὐτὸν ἄλλοι τε καὶ ὁ κλεινὸς Βαλκίος τὸ τελευταῖον εἰς τὸ Σῶμα τῶν Ἐπιγραφῶν (ἐνθ. ἀνω.) ἐξεδέχθησαν τοῦτο ὡς κλητικὴν, ἐνοσούντες τὴν φράσιν ὅσον ἀποστρόφην τινὰ τοῦ Φανοδίκου πρὸς τοὺς Σιγείους. Καὶ περὶ μὲν τῆς μεταξὺ τοῦ ἀπαρεμφάτου καὶ τῶν γραμμάτων BO ἀντωνυμίας M (μ), τὴν ὁποῖαν, καλῶς ποιούντες, προσθέτουσιν οὗτοι εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῶν, οὐδεμίαν ὑπάρχει περὶ ταύτης τῶρα ἀμφιβολία ὅτι ἐκείτο ποτε εἰς τὸν φαινόμενον κενὸν τύπον, ἀφοῦ αὐτὴν διέκρινεν ἐν τῷ λίθῳ καθαρὰ ὁ περὶ τῆς τελευτίας δεκάδας τῆς περασμένης ἐκκοντακτατηρίδος ἀπογράφας ἐπὶ πόπου τὴν ἐπιγραφὴν Ῥικκάρδος Χανδλήρος· ὅμως ἀποστρόφης σχῆμα εἰς τόσον βραχέειαν καὶ ἀραλῆ ἐπιγραφὴν δὲν ἔχει, μὲ φαίνεται, ἀρμόδιόν τι, ἐνῶ εἰς αὐτὴν συμφωνῶς πρὸς τὴν ὄλην τοῦ λόγου σειράν ἦθελε κείσθαι μᾶλλον τῶν Σιγείων τὸ διομα κατ' αἰτιατικὴν πτώσιν, ὡς καὶ ἀληθῶς ἐν τοιαύτῃ τὸ ΣΙΓΒΥΕΣ (Σιγείους) κατὰ τὸν τύπον ἄλλων ὁμοίων Ἀττικῶν, τῆς βασιλῆς, φερρεῖται, καὶ Μαντινῆς, καὶ Μαγαρῆς, αἱ ὁποῖαι ἀν καὶ τανῶν φέρονται κοινῶς εἰς τὰς ἐκδόσεις μετὰ τοῦ ἰ. ὑπογραφομένου, εὐρίσκοντο ὅμως εἰς τὰ παλαιὰ χειρόγραφα χωρὶς αὐτοῦ, ὡς μαρτυρεῖ περὶ τούτου ἐν τῇ γραμματικῇ αὐτοῦ (Βιβλ. Γ'. σ. 368, Ven. 1811) ὁ ἡμέτερος Κωνσταντῖνος ὁ Λάτσαρις, λέγων· « τοὺς βασιλῆς καὶ βασιλῆς κατὰ κράσιν, καὶ βασιλῆς ἰωνικῶς, καὶ βασιλῆς, ὅθεν καὶ τὸ κατὰ τοῦ Σοφοκλέους (Αἰ. 390) τοῦς τὸ δισσοφῶς ὀλέσας βασιλῆς διὰ τοῦ η εὐρίσκειται γεγραμμένον παρὰ τοῖς παλαιοῖς βιβλίοις. » Τὰ αὐτὰ πολὺ πρὸ τούτου καὶ ἀρχαῖον ἀπεμνημόνευσεν ὁ Στρατονικεὺς ἐν τῷ περὶ μέτρων (σελ. 115 Herman), φέρων τὸν αὐτὸν τοῦ ποιητοῦ στίχον καὶ παραδείγματα ἔτι ἄλλα ἐπισυναπτῶν ἐκ τοῦ Ἐσφοφῶντος· ὅθεν μὲν φαίνεται ὀλίγον παράδοξον ὅτι ὁ τόσον ἀκριβῆς ἐκδότης τοῦ Σοφοκλέους Βρούγιος, ἀμελήσας τὰς ὑπομνήσεις ταύτας τῶν ἀρχαιολογῶν, ἐξέδωκε διὰ τοῦ εἰ βασιλῆς εἰς τὸν ἀνωτέρω στίχον, παρακολούθησας, ὡς λέγει ἐν σημειώσεσι, τὴν αὐθεντίαν τοῦ Ἄλδου, καὶ ἅπαντα τὰ ἀρχαῖα ἀντίγραφα, sic bene Aldus et omnes antiqui codices. Ἀλλ' ἐπὶ τὸ προκείμενον. Ὅσοι τῶν κριτικῶν ἐξέτασαν κατὰ καιροὺς τὸ Σιγειακὸν τοῦτο μνημεῖον καθὼς ἐξ αὐτῶν ἐμάρψωσεν, ὡς εἶδες, τὴν ἐξήγησιν τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος χωρίου κατὰ τὴν σημασίαν, τὴν ὁποῖαν ἔκρινε πρῶτον ν' ἀποδώσῃ εἰς τὰ ἐν αὐτῷ δύο ῥήματα, πάσχω καὶ μελεδαίνειν. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἐκ τῆς ἀρμόδιος ἐρμηνείας αὐτῶν ἐκκράττει τοῦ ὄλου τὸ πιθανὸν νόημα, ἀναγκαῖον κρίνω νὰ ἐπιστήσω μισθὸν ἐπ' αὐτῶν τὴν προσοχὴν, ἐνῶ μάλιστα τὸ δεύτερον ἄπαντες, ἀν καὶ τινες αὐτῶν ἐξέλαβον τὸ πρῶτον ὀρθῶς ὡς συνώνυμον τοῦ θνήσκειν, ἐνόησαν ἀνεξαιρέτως ὡς μὴ σημαίνον τίποτε διάφορον τοῦ κυρίως ἐπιμελεῖσθαι ἢ φρονεῖν.

Εἶναι γνωστὸν ὅτι οἱ παλαιοὶ, ὑπακλίνοντες τὸ ὀνομάζειν ῥητῶς διὰ τοῦ ἰδίου αὐτῶν ὀνόματος τὰ δυνάμετα πράγματα, ἀνέτρεχαν συχνάκις πρὸς δῆλασιν αὐτῶν εἰς πλαγίους τινὰς καὶ περιεκλυμένους τρόπους· τοιοῦτον ἂν λοιπὸν καὶ τὸ ῥήμα θνήσκειν ἐξέφραζεν αὐτὸ πολλάκις διὰ τοῦ ἡνωτέρου πάσχω, μεταχειριζόμενοι εἰς τὴν ἔκφρασιν εἴτε ἐντελῆ εἴτε ἀτελῆ χρόνον ἀδιαφθόρου. Οὕτως εἰς ἐπιγραφὴν Κερκυραίων (Muslox. Illustr. Corc. T. II, p. 91, Sup. C. In. 1850), παλαιὴν ἕσασον καὶ ἡ ἀνά χεῖρας, Ἀριστόδημος τις θέλων νὰ εἴπῃ, ἐκ ἀποθνήσκῃ, ἐκφράζει αὐτὸ διὰ τοῦ παρατεταμένου εἶν τι πάσχω. « Ἀριστόδαμος — δίδωτι — Πολυτιμῶν αἰκα τι πάσχω ταν γαν. » Ὁμοίως ἡ Στράτων παρὰ Λαερτίω (§ V, 61) διαθέτων τὰ ἐκείνου λέγει « ἐκ δὲ τι πάσχω. » Ἐπὶ τῆς αὐτῆς πάλιν σημασίας ἀλλ' εἰς παρατεταμένον χρόνον ἀναγινώσκειται εἰς τὸν Δημοσθένην (Φιλιπ. Α'.) « καὶ γὰρ ἐάν οὕτως τι πάθη ταχέως ὅμοις ἕτερον Φίλιππον ἀναστῆσατε » ὥστε γίνεται φανερὸν ἐκ τούτων ὅτι τὸ ῥήμα ἐσυνειθίζετο πολλάκις ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ἐπὶ τῆς ἐνοίας τοῦ ἀποθνήσκειν, καὶ ἐκρέμετο ἐν περιστάσει τοιαύτῃ εἴτε κατ' ἐντελῆ εἴτε κατὰ παρατεταμένον χρόνον.

Ἡ ἀρχικὴ ἰδέα τοῦ μελεδαίνω ῥήματος ἐκ τοῦ ἄλλου μέρους οὕτω γενικῶς ἢ αὐτὴ καὶ ἡ τοῦ φρονεῖν, ὑπέρχεται πολλάκις λεπτὰς διαφορὰς παρεγκλίσεις τινὰς καὶ παραλλαγὰς. Οὕτως ἐναχοῦ συσταλέεται ἐντὸς τῆς ἰδιαίτης περὶ τοὺς νοσοῦντας γενομένης ἐπιμελείας, ἦτοι ταυτίζεται μὲ τὸ θεραπεύειν, ὡς πολλάκις καὶ τὸ λατινικὸν curare, ὅθεν καὶ εἰς τὰς λατινογενεῖς γλώσσας τὸ ῥήμα τοῦτο ἔχει κοινῶς ταύτην τὴν ἰδιαίτην σημασίαν. Τοιαύτης ἐκδοχῆς παραδείγματα εὐρίσκονται τινὰ εἰς τοὺς ἀρχαίους συγγραφῆς, ὡς εἰς τὸν Ἡρόδοτον (H', 115)· « τοὺς δὲ νοσοῦντας αὐτέων κατέλειπε ἐπιτάσων τῆσι πόλεσι, ἵνα ἐκάστοτε γίνοντο, μελεδαίνειν τε καὶ θεραπεύειν »· εἰς τὸν Ἰπποκράτην (περὶ Γυν. Παι. 598, Gen.) « τὰς δὲ βαστάς ἰδὲ μελεδαίνειν »· εἰς τὸν Ἀρετῆον (112, 32) « μελεδαίνειν τὴν ἀνθρώπου ὅπως ἀγεται τὰ καταμήνια ». Ἀλλοτε πάλιν τὸ μελεδαίνειν σημαίνει ὅτι καὶ τὸ μέλειν, ἦτοι τὸ ἐνοεῖν καὶ λέγειν περὶ τινος, ὡς εἰς ἐκεῖνο τοῦ Θεοκρίτου (X, 52), ἐνθ' ἔλεγετο περὶ τοῦ βατραχοῦ ὅτι « οὐ μελεδαίνει τὸν τὸ πιεῖν ἐγγεῦντα, πάρεστι γὰρ ἀρθον αὐτῷ » ἦτοι δὲν βάλλει εἰς τὴν νῦν του, δὲν τὸν ἐνοεῖται. Καὶ τέλος τὸ ῥήμα ἔχει ἐπίστε τὴν σημασίαν τοῦ μελετᾶν καὶ διαβουλεύεσθαι, καθὼς εἰς τὸ τεμάχιον τοῦτο τοῦ ποιητοῦ Ἀρχιλόχου παρ' Ἐρίωνι (λέξ. ἐπιβήσις) « Αἰσμηδὴ δηλοῦμεν ἐπιβήσι μελεδαίνων », τὴ ὁποῖον κατὰ τῆς ἐπιτυχῆς διόρθωσιν τοῦ Ῥυγκιελίου (Lucl. ad Hes. Alberti T. II, p. 1330) φωνεῖ ἐν ἐξαμῆτρῳ « Αἰσμηδὴς δηλήμων ἐπιβήσιν μελεδαίνων », ὁ μελετῶν δηλαδή καὶ διαβουλεύόμενος βλαβερὰν κατὰ τῶν ἄλλων μακρολογίαν. Καὶ αὐταὶ μὲν ὑπάρχουσιν αἱ κυριώτεραι παραλλαγῆς τῆς ἰδέας τούτου

του βήματος εις τους γνωστούς συγγραφείς· τώρα δὲ ἔχοντες εἰς τὰ ἀνωτέρω εἰρημίνα ἐτηρηγμένην τὴν σημασίαν τοῦ πάσχω, μένει νὰ ἴδωμεν ἀντι ἐκ τῶν ἡδὴ καταλεχθέντων σημασιωμένων ἢ ἄλλο τι διάφορον ὑποκρύπτεται εἰς τὸ μελεδάλειν τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης, προσεγγέσει ὅμως εἰς ἐκείνα καὶ συγγενῆς οὐδὲν ἦτον, καὶ σύμφωνα πρὸς τὴν σειράν τοῦ διαθηκμαίου λόγου, τὸν ὅποιον ἐκφέρει ὁ Φανόδικος.

Ὁ Βαίσιος (ἐνθ. ἀνωτ.), ὑπολαμβάνει τὴν φράσιν « ἐν δέ τι πάσχω ἢ ὡς δῆθεν τὴν λάθην ἐμφανίζουσαν, τὴν ὅποιαν ἤθελε τυχόν πάθῃ ἢ προτομή τοῦ Φανόδικου εἶτε ἐκ συμβεβηκότος εἶτε ἐξ ἐπιρρείας ἀνθρώπων, ὅχι δὲ τὴν θάνατον αὐτοῦ, ἐξεδέχθη συμφώνως καὶ τὸ ῥῆμα μελεδάλειν ὡς ταυτοσημον τοῦ θεραπεύειν (ιατρύειν), ἐννοῶν θεραπεύειν τροπικῶς τὴν ἐπισκευὴν τῆς προτομῆς καὶ διόρθωσιν, ἥτις διὰ τοῦ κατ' ἀποστροφὴν ἀναγνωστικῆς ὑπὸ τοῦ λόγου, ἐπιβάλλεται κατ' ἐνακλήφην ὑπὸ τοῦ Φανόδικου εἰς τοὺς Σιγείας. Ὁ δὲ Ἑρμάννος, ὡς ἐκ τῶν ἑσῶ διαθετικῶς εἰς τὰς προσθήκας ῥέει ὁ Βαίσιος δύναται νὰ συναχθῆ, ἀνεγνωσκάν ὁμοίως κατ' ἀποστροφὴν τὸν λόγον, ὡς οἱ ἄλλοι, καὶ τὴν ἐπιμέλειαν ἀνέρερον εἰς τὴν εἰκόνα, μ' ὅσον ὅτι ἐννοεῖ τὸ πάσχω ὁμοίως ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ θνήσκω, ὥστε κατὰ τὴν ἐξήγησίν του ὁ Φανόδικος διέταξε τοὺς Σιγείας, νὰ ἀναλάβωσι τὴν περὶ τῆς εἰκόνης αὐτοῦ φροντίδα, ἐν περιπτώσει θανάτου του.

Μόνος, μὲ φαίνεται, ἀνεγνώσε καταλλήλως τὸ χωρίον ὁ Θείριος (ἐνθ. ἀνωτ.), ὅστις ὁμοίως συνέθεν αἰτιατικὴν πῶσιν εἰς τὸ ΣΙΓΕΙΩΣ, ἀν καὶ δὲν καταλαμβάνει πῶς γεννημένη, ὡς λέγει, κατὰ κράν τινὰ ἰδιωτέραν τοῦ Σιγείας· διέκρισε δὲ ἐνταυτῷ καὶ εἰς τὰ μετὰ τὸ ΜΕΛΕΔΑΛΙΝΕΝ δύο γράμματα ΒΟ ἐπιτυχῶς τὸ ῥῆμα ἐῶ μόνον ὅτι παρέβλεψε τὸ πρὸ αὐτῶν ἀναγνωσθὲν ὑπὸ τοῦ Κανδλήρου, ὡς ἀνωτέρω παρετήρηθη, γράμμα Μ, ἥτοι τὴν ἀντωνυμίαν, μὴ θεωρῶν ἴσως ὡς πραγματικὴν τὸ εἰς τὸν τόπον ἐκείνον φαινόμενον τώρα χάσμα, προσέτι δὲ καὶ ὅτι ἐξέλαβε τῆς ἐπιμελείας τῶν Σιγείων ἀντικείμενον, ὡς οἱ προμηθεύοντες, τὴν εἰκόνα ἢ προτομήν, ὅχι δὲ αὐτὸν τὸν Φανόδικον. Ὅπως ὅμως καὶ ἐν ἐν, ἢ κατ' αὐτὸν ἀνάγνωσις τοῦ χωρίου ὑπάρχει ἀληθῆς, καθότι ὁ λόγος προβαίνει δι' αὐτῆς καὶ φυσικῶς καὶ κατάλληλος, ἀν ὅχι ἀκόμη πλήρως· διότι πρὸς τοῦτο πρέπει νὰ προστεθῆ εἰς αὐτὴν τὸ ἀντικείμενον τῆς ἐπιμελείας τῶν Σιγείων, παριστανόμενον ὑπὸ τῆς ἀντωνυμίας μ', ὑπαρχούσης ποτὲ ἐν τῷ τόπῳ τοῦ χάσματος, ὡς ἐπανειλημμένως ἐκμυσίασα. Ἀλλ' ὅποια ἀρὰ γε ἐννοεῖτο ἢ ἐπιμέλεια αὕτη ἢ ἀπὸ μέρους τῶν Σιγείων, ἥτις ἐπεβάλλετο ἢ παρηγγέλλετο εἰς αὐτοὺς ὑπὸ τοῦ Φανόδικου μὲ τὸν διαθηκμαῖον τοῦτον ὄρον, εἰς προσδιορισμὸν τοῦ εἶδους ταύτης θέλει ὀδηγήσῃ ἢ σημασίᾳ, τὴν ὅποιαν, ὡς ἐκ τῆς πλοκῆς τοῦ λόγου καὶ τῶν βιβλίων κατ' ἀρχὰς περὶ τῆς πρὸς ἀλλήλους τῶν ἐπιγραφῶν σχέσεως, πρέπει ἐν ταῦθα νὰ ἔχη τὸ ῥῆμα μελεδάλειν.

Ἐλεγα εἰς τὰ προηγηθέντα ὅτι ἐνδέχεται νὰ ἤξιώσαν οἱ Σιγείας παρὰ τοῦ Φανόδικου, ὅπως εἰς αὐτοὺς, ἐπιθυμοῦντας νὰ δεῖξωσι πρὸς αὐτὸν ἀντιφλορηρόνησιν τινὰ διὰ τὰς εἰς τὸ Πρυτανεῖον δωρεάς του, παρὰχωρήσῃ τὴν τιμὴν τοῦ ν' ἀναλάβωσι τὴν περὶ αὐτὸν ἀποθανόντα ἐπιμέλειαν, καὶ συναίνεσι αὐτοῦ δὴλωθῇ τοῦτο εἰς ἐπιγραφὴν χωριστὴν ὑποκάτω τῆς πρώτης Θεμένην, καὶ ὅτι συνεπομένως ἐτέθη αὕτη ἐκφορὰ τὸ ὑπ' αὐτῶν αἰτήθην διὰ τῶν λόγων τοῦ Φανόδικου ἐκείνων « ἐν δέ τι πάσχω μελεδάλειν μ' ἐῶ Σιγείας ». Ὑποθεθέντος ὅτι οὕτω πως τὸ πρᾶγμα συνέβη, γίνεται λοιπὸν φανερόν ὅτι ἡ ἐπιμέλεια τῶν Σιγείων δὲν πρέπει εἰς ἄλλο νὰ ἀπέβλεπε παρὰ μόνον εἰς τὴν κηδείαν τοῦ Φανόδικου ἀποθανόντος, τουτέστιν εἰς τὰς πρὸς αὐτὸν μελετωμένας ὑπ' ἐκείνων ἐπιταφίους τιμὰς, ὅχι δὲ εἰς τὴν ἐπιμέλειαν τῆς εἰκόνης μετὰ θανάτου τοῦ Φανόδικου, ὡς ὑπέλαβαν ὁ Ἑρμάννος καὶ ὁ Θείριος, ἢ, ὡς Βαίσιος, ἐν περιστάσει βλάβης αὐτῆς, ἀκολούθως δὲ καὶ ὅτι ἄλλο τι εἰς τὸ μελεδάλειν δὲν ἀρμύζει ἐκ τῶν σημειωθέντων εἰδῶν τῆς ἐπιμελείας· παρὰ τὸ προσοικειωμένον εἰς τὸ ῥῆμα κηδεύειν, τὸ εἶδος δηλαδή τῆς ἐπιμελείας ἐκείνου, τὸ ὅποιον γίνεται περὶ τὴν ἐκφορὰν καὶ τὸν ἐνταφιασμὸν τινος ἀπὸ μέρους συγγενῶν, ἢ φίλων ἢ καὶ αὐτοῦ πολλάκις τοῦ κεινοῦ τῆς πόλεως. Καὶ τὴν κηδείαν ταύτην αἰτήθεις ἀφίγει ἢ παραχωρεῖ εἰς τοὺς Σιγείας· ὁ Φανόδικος μὲ τὰς λέξεις « μελεδάλειν μ' ἐῶ Σιγείας ». Τοιαύτη ὑπάρχει, κατ' ἐμὲ, ἡ ἔννοια τοῦ διαθηκμαίου τοῦτου ὄρου. Μὲ μένει τώρα νὰ παρατηρήσω καὶ ὀλίγα τινὰ περὶ τῆς γραφῆς μιᾶς καὶ ἄλλης τῶν ἐν τῇ δευτέρᾳ ταύτῃ τῶν ἐπιγραφῶν λέξεων.

Εἰς τὸν δεύτερον καὶ τρίτον στίχον ΠΡΟΚΟΝΕΣΙΟ χαράσσεται δι' ἐνός Ν, ἐνῶ αὐτὸ τοῦτο εἰς τὴν πρώτην ἐπιγραφὴν ἐκθέτεται διὰ δύο κατὰ τὴν εἰς τὰ τοιαῦτα σύνθετα ἐπιγραφοῦσαν ὀρθογραφίαν. Ἀλλ' ἡ δι' ἐνός Ν εἰς τὴν δευτέραν γραφὴν δὲν συνέβη, πιστεύω, κατὰ παραδρομὴν, ἀλλ' εἰσεχώρησεν ἴσως, καὶ χωρὶς τοῦ ἴσως, κατ' ἀρχαῖον τι ἔθος τοῦ γράφειν δι' ἐνός μόνου γράμματος τὰ συνήθως διὰ δύο γράμματα· οὕτω διάφορα εἰς ἀρχαῖα μνημεῖα ἔχουσιν ἀπλοῦν ἀντὶ διπλοῦ γράμματος, ὡς εἰς τὴν Ἡλιακὴν ἐπιγραφὴν ΑΑ, ΑΑΛΛΟΙΣ, ΕΓΡΑΜΜΕΝΟΙ. Εἰς τὴν Ἀμυκλαίαν τοῦ Φουρμοντίου, ἀν γνησίᾳ, ΚΑΛΙΚΕΡΑΤΟ, εἰς τοὺς Ἡρακλειωτικῶν πίνακας ΑΠΟΡΟΜ, ΣΚΙΡΑ, καὶ εἰς ἄλλας ἄλλα. Βίς δὲ τὰ ἀπὸ τοῦ νῆσος σύνθετα, ὅπου κοινῶς διπλασιάζεται τὸ Ν, τὸ γράμμα τοῦτο πλεονάζει, λέγει ὁ Στράβων (Γεωγρ. 618) ἀκαλοῦνται Ἐλατόνησσι συνθέτως, ὡς Πελοπόννησος· κατ' ἔθος τι τοῦ ν πλεονάζοντος ἐν τοῖς τοιοῦτοις, ὡς Μυθόννησος καὶ Πρακόννησος λέγεται καὶ Ἀλόννησος, ὥστε ἡ κυρία τῶν τοιοῦτων γραφῶν ἦτολεν εἶσθαι λοιπὸν ἢ δι' ἐνός Ν κατὰ τὸ λέγειν του. Σημειωτέον δὲ ὅτι τὰ δύο τελευταῖα ἔχει ὁ Στέφανος (λ.) δι' ἐνός Ν, Ἀλόννησος, Πρακόννησος. Εἰς τὸ τέλος τοῦ στίχου εὐκόλον ἐνὶ νὰ νοιθῇ ὅτι τὸ Κ. παρεχάρχθη προφανῶς ἀντὶ τοῦ Ε.

Τὰ εἰς τὴν τελευταίαν γραμμὴν δαυνομένα ΗΑΙΣΟΠΟΣ, ΗΑΒΕΑΦΟΙ ἐνόμισεν ὁ Δωσίσιος (ἐνθ. ἀνωτ.) ὅτι ἐσυγκράθησαν ἀπὸ τῶν ΗΟΑΙΣΟΠΟΣ, ΗΟΙΑΔΕΑΦΟΙ, ὁ Αἰσωπος, οἱ ἀδελφοί. Ἀλλ' ὡς πρὸς τοῦτο παρατηρῶ ὅτι, ἐὰν πολλάκις τῶν τεχνιτῶν τὰ ὀνόματα ἐχαράσσοντο ἐπὶ τῆς βίσεως, καὶ ἐπὶ τοῦ τέλους τῶν ὑπ' αὐτῶν κατασκευασθέντων ἔργων, δὲν ἦτον ὅμως καὶ σύνθετος νὰ χαράσσοντα ταῦτα ἐνάρθρως, ὡς βεβαιώμεθα περὶ τοῦτου ἀπὸ ἐπιγραφῶν, τὰς εἶτε εἰς τὸν Παιουσινίαν εἶτε εἰς τὴν Ἀνθολογίαν τῶν ἐπιγραμμάτων ἀναγνωστικῶν, ἢ καὶ ἀπὸ τῶν ἐπὶ ἀρχαίων μνημείων ἐν διαφόροις τηρουμένων Μουσείοις τοῖς κατὰ τὴν Εὐρώπην χαραγμένας, εἰς τὰς ὁποίας τῶν τεχνιτῶν τὰ ὀνόματα, ὡς ἐπὶ τῆς ἐν Φλωρεντίᾳ Ἀφροδίτης τῶν Μεδίκων, παραδειγματικῶς χάριν καὶ ἐπὶ τοῦ ἐν Νεαπόλει Φερνέσιου Ἡρακλέους, καὶ ἄλλων ἀλλαχού ἐκφέρονται πάντοτε ἐνάρθρως. Κλίμα λοιπὸν διὰ τοῦτο νὰ πιστεύσω μᾶλλον ὅτι τὰ ἀνωτέρω κείνται κατὰ τὸ γενικὸν ἔθος ἀνάρθως, καὶ ὅτι ἔχουσι πρὸς αὐτῶν ἀρχαῖως τὴν δασείαν ἀντὶ τῆς ψιλῆς, ὅπως εἰς τὴν τετάρτην γραμμὴν. ἔχει αὐτὴν τὸ ἤθμῶν. Καὶ ἐν περὶ τοῦτου λέγει ὁ Σχολιαστὴς τοῦ Ἀπολλωνίου (Ἀργοναυτ. 1, 1294) ὅτι δασύνεται κατ' ἐξαίρεσιν « τὸ δὲ ἤθμῶν δασύνεται, καίτοι τὸ ἔχον πρὸ τοῦ θ, τοῦ ἦτο μέλλοντος δαυνομένου, ὅμως δὲν ἀπολείπουν εἰς τέρμα, τὰ ὅποια κοινῶς ψιλοῦμενα εἰρίσκονται εἰς ἀρχαῖα ἐπιγραφαὶ καὶ νομισματὰ δαυνομένα, ὡς εἰς τὴν Ποτιδαϊκὴν ἐπιγραφὴν, ΗΒΑΠΙΑ (ἐλπίδ.) Εἰς τοὺς Ἡρακλειωτικῶν πίνακας Βρετ. τεμ. 36 Κεννήμοντα, 43 ὀγδοήκοντα, Νεαπ. τεμ. στ. 17, Ἡρακλειωτικῶν 83 ἐρέξοντι, 85 συνήρξοντι. Προσέτι εἰς νομισματὰ τῆς Σικελιωτικῆς ἡμέρας τὸνομα τῆς πόλεως ταύτης, ὡς καὶ τῶν πολιτῶν, ἄλλως ψιλοῦμενον, φέρεται ἐντυπωμένον διὰ τῆς δασείας ΗΙΜΕΡΑ, ΗΙΜΕΡΑΙΟΝ, ὡσαύτως καὶ τὸ τῆς Ἰσμήνης Βοιωτικῆς πόλεως εἰς νομισματὰ παρὰ τῷ Γολτζίῳ (Tab. XVIII) ΗΙΣΜΕΝ. Ἐκ τοῦ ἀρχαίου τοῦτου ἔθους ἐπρόκυψε καὶ τὸ ἡμέτερον ἔθετος, ἀντὶ ἐπέτος. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν Λατινικὴν ἔτι γλώσσαν καὶ ψιλοῦνται τινὰ καὶ δασύνονται ἀδιαφόρως, ὡς παρατήρησεν Εὐεράδης ὁ Σχεῖδιος (Animadv. ad Dan. a Lessop Anal. L. Gr. p. 261) οἶον οἶός καὶ honor, arena καὶ herona, edera καὶ hedera, Annibal καὶ Hannibal, Adrianus καὶ Hadrianus, καὶ ἄλλα. δὲν εἶναι λοιπὸν ἔξω λόγου τὸ νὰ δασύνονται διὰ τὸ ἀρχαῖον τοῦτο ἔθος τῆς προφορᾶς καὶ αἱ λέξεις ἐν ταῦθα Αἰσωπος, ἀδελφοί, ἀντὶ Αἰσωπος, ἀδελφοί. Ἡ ἀφέλεια τῶν ἐπιγραφῶν τούτων τοῦ Σιγείακῶ κίονος, καὶ ἡ λέξις καὶ ὁ ἀπεριτέλγντος σύνδεσμος τῶν ἐν αὐταῖς ὀλίγων ἐνοσίων ἰκανὰ ὑπάρχουσι, μὲ φαίνεται, τεκμήρια τῆς πολλῆς αὐτῶν ἀρχαιότητος, οὕτε καθ' ἑαυτὸν τὸν λόγον· βλέπω, διὰ τὸν ὅποιον ὑπὸ τοῦ πολλάκις ἐν ταύτῃ τῇ διαλέξει μνημονευσθέντος ἐπιφανεστάτου κριτικοῦ ἀφαιρούται τὸ προσὸν τοῦτο καὶ εἰς χρόνους ὑποβιβάζονται κατωτέρως· δύναται τις μάλιστα διὰ τε τὰ

προειρημένα καὶ διὰ τὸν ἀρχαιοπινῆ αὐτῶν χαρακτῆρα νὰ ἀνάξῃ αὐτὰς καὶ εἰς ὄβλον τὸ δεύτερον ἡμισυ τῆς ἑκτῆς τῶν π. Χ. ἑκατονταετηρίδων, ἥτοι εἰς ἐν ἢ ἄλλο σημεῖον ἀπάτης τῆς περιόδου ἐκείνης τῶν χρόνων, καθ' ἣν ὑπὸ τὴν ἐπικράτειαν τῶν Ἀθηναίων ἐτέλει τὸ Σίγιον. Ἀλλὰ περὶ τοῦ μνημείου τούτου ἄλλως.

Ἀπὸ Κερκύρας, τῆ 2 Σεπτεμβρίου 1857.
Χ. ΦΙΑΝΤΑΣ.

ΕΛΟΪΖΑ ΚΑΙ ΑΒΕΛΑΡΔΟΣ.

ὑπὸ
Α. ΑΛΜΑΡΤΙΝΟΥ.
— ooo —
Α.

Ἄν θέλωμεν γράφει, ἀλλὰ θέλωμεν ψάλλει τὴν παρῶσαν ἰστορίαν. Πράττομεν δὲ τοῦτο ἀνευ διαταγῆς ἐν βίβλῳ ἱστορικῇ, ἐπαγγελλομένη τὴν ἀφήγησιν τῶν θαυμασιωτέρων τοῦ νοῦς καὶ τῆς καρδίας πραγμάτων, ὅσα εἰς τὰς τύχας ἐπενηργήσαν τῶν ἐθνῶν, καθότι καὶ ὁ ἔρωσ μετέχει τοῦ μεγαλείου τῆς ἡμετέρας φύσεως. Ὁ ἔρωσ! ὅτε τὸ αἰσθημα τοῦτο ἀναβιβάζεται μέχρι τοῦ ἠρωϊσμοῦ τῆς γυναικῆς, τῆς ἀφοσιώσεως, ὅτε ἐξάπτει αὐτὸν ἡ καλλονὴ δικαιολογεῖ ἢ ἀδυναμία, ἐξαγοράζει ἢ δυστυχία, μεταμορφῶ ἢ μεταμέλεια, ἀγιάζει ἢ θρησκεία, καθίστασι δημοτικὸν ἢ μεγαλοφυῖα ἐφ' ὅλην τινὰ ἐποχὴν, καὶ τέλος δαιωνίζει ἢ εὐστάθεια μὲν ἐπὶ γῆς, ἢ ἀνάστασις δὲ πρὸς τὴν ἀθανασίαν ἐν οὐρανοῖς, τότε οἱ δύο ἐρχοῦνται εἰς δύο ἡρώεις, δύο ἄγιοι, ὧν αἱ μὲν τύχαι γίνονται ἢ συνδιάλεξις τοῦ αἰώνος τῶν, τὰ δὲ δάκρυα, τὰ δάκρυα τῶν συγχρόνων καὶ τῶν μεταγενεστέρων.

Τοιαύτη ἡ ἱστορία ἢ μᾶλλον τὸ ἔπος τῆς Ἐλοΐζης καὶ τοῦ Ἀβελάρδου. Ἀπὸ ὀκτῶ αἰώνων οὐδεμία ἱστορία, οὐδὲν ποίημα συνεκίνησάν τοσοῦτον τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων. Ὅτι δὲ συγκινεῖ τοσοῦτον βαθῶς καὶ ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον τὸν ἄνθρωπον, αἴσεται εἰς ὕψος ἱστορικῶν γεγονότων, εἶναι μέρος τῆς ἀνθρωπίνης ἱστορίας, διότι ἡ ἀνθρωπότης δὲν εἶναι μόνον νοῦς, ἀλλὰ καὶ αἰσθημα, καὶ βελτιώνει αὐτὴν πᾶν ὅ,τι τὴν συγκινεῖ, τὴν κατανύγει. Ὁ θαυμασμὸς καὶ ὁ οἰκτιρμὸς ἀπαλύνουσι τὴν καρδίαν, ἥτις, ἐν τῇ ἀνθρωπότητι ὡς καὶ ἐν τῇ ἀνθρώπῳ, ἐστὶ τὸ ἀσφαλέστερον καὶ τὸ ἰσχυρότερον ὄργανον τῆς ἀρετῆς.

Αἱ δύο αὗται ἱστορικὴ ἀποτελοῦσι μίαν καὶ μόνην. Συνδέονται καὶ συμπλέκονται τοσοῦτον, ὡς περ αἱ ψυχαὶ καὶ αἱ ὑπάρξεις τῶν δύο συζύγων, ὥστε ἡ ζωὴ ἑαυτέρου εἶναι ἡ δυνάμεις ἀντίκρουσις, ὡς εἰπεῖν, τῆς ζωῆς τοῦ ἄλλου, καὶ τὸ αὐτὸ συμβᾶν ἢ τὸ αὐτὸ

αίσθημα, αντιπαύοντα ἑκατέρωθεν παράγουσιν ἕνα και τὸν αὐτὸν ἦγον, ἕνα και τὸ αὐτὸ διάφορον.

Διηγηθώμεν

Β'.

Ὁ Πέτρος Ἀβελάρδος (Abelard) ἦν υἱὸς ἱππότητου βρεταννοῦ (breton) ὀνόματι Βεραγγερίου (Beranger). Ἦ ἀρχοντικὴ αὐτοῦ οἰκογένεια κατεῖχεν εἰς τὰ περίε τῶν Ναντητῶν (Nantes) τὸν πύργον και τὴν κώμην τοῦ Παλι. Ὁ Βεραγγερίος, ὡς ἄπαντες οἱ εὐγενεῖς τῆς ἐποχῆς του, μετείχετο τὸ στρατιωτικὸν ἐπάγγελμα και εἰς τοῦτο ἀνετράφη και ὁ υἱὸς του Ἀβελάρδος. Ἀλλ' ἡ εὐσέβεια τῆς οἰκογενείας, μαρτυρουμένη ὑπὸ τοῦ μοναχικοῦ σχήματος ὅπου ἐνεδύθησαν, ἐν προδεδεικνυῖα τῇ ηλικίᾳ ὁ Βεραγγερίος, ἡ σύζυγος και αἱ θυγατέρες του, ἤνωσε πρὸς τὴν στρατιωτικὴν ἀγωγὴν τοῦ νέου Ἀβελάρδου τὴν σπουδὴν τῶν γραμμάτων, τῆς φιλοσοφίας και τῆς θεολογίας. Τὸ μέγα, τὸ μόνον διανοητικὸν και ἐλευθέριον ἐπάγγελμα τῆς ἐποχῆς, ἡ ἐκκλησία, προσεῖλκεν εἰς ἐαυτὴν πάντας τοὺς νέους, παρ' οἷς πρῶτως ἐνεφαίνετο τὸ δῆρον τῆς ποιήσεως και τῆς εὐγλωττίας, ὁ ἔρωσ τῆς δόξης και ἡ φιλοδοξία τοῦ πνεύματος. Ὁ μᾶλλον δὲ φερόμενος πρὸς ταῦτα ἦν ὁ Ἀβελάρδος. Ἀπηξίωσε τὸ ἡμιστά διανοητικὸν ἐπιτήδευμα τῶν ὀπλων, παρήτησεν εἰς τοὺς ἀδελφούς αὐτοῦ τὰ ἐκ τῆς πρωτοτοκίας δικαιώματα ἐπὶ τῶν κτημάτων και τῶν ὑποτελῶν τῆς οἰκίας του, κατέλιπε τὸ πατρικὸν κατοικητήριον, και ἀπῆλθεν ἀπὸ σχολῆς εἰς σχολὴν και ἀπὸ διδασκάλου εἰς διδασκάλον, συλλέξων, κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν ἀρχαίων φιλοσόφων, τοὺς παθαμένους ἐκείνους ὁπασαυρούς τῶν ἑλληνικῶν και λατινικῶν γραμμάτων, οὓς ἡ Γαλλία και ἡ Ἰταλία ἤρχισαν ἤδη ἀνασκαλεῦσαι μεταξὺ τῶν χειρογράφων, και ἐπαναφέρουσαι εἰς τὸ φῶς ἐλάτρευον ὡς τὰ ἑθνικὰ μυστήρια τοῦ ἀνθρωπίνου νοῦς. Ἦ φιλογερά καρδιά τοῦ Ἀβελάρδου και ἡ εὐκρίσιμος φαντασία του δὲν ἠρεσθήσαν εἰς τὰς νεκρὰς ταύτας γλώσσας· διότι ἔργατος μὲν και ἐλάλει τὴν λατινικὴν και ἑλληνικὴν, ἀλλ' ἔψαλλε και εἰς τὸ γαλλικὸν ἰδιωμα.

Αἱ ποιήσεις, ἀς ἐτόνιζεν ὁ ἴδιος, ἵνα τὸ ἐμφυχοῦν αὐτὰς πάθος μεταδοθῇ τῇ ψυχῇ διὰ δύο ἐνταυτῷ αἰσθητηρίων, ἐγένοντο τὸ ἐγγειρίδιον τῶν ποιητῶν. Διαδοθεῖσαι ὡς ἤγώ τις πολλαπλασιαζομένη ὑφ' ὄλων τῶν καρδιῶν, κατέστησαν ἡ συνδιάλεξις τῶν λογίων, ἡ ἡδονὴ τῶν γυναικῶν, ἡ μυστικὴ γλώσσα τῶν ἐραστῶν, οἱ διαρμυνεῖς τῶν ἀπορρήτων αἰσθημάτων, τὸ δημοτικὸν ἄσμα τῶν πόσεων, τῶν ἀγροφυρίων, τῶν καλυδῶν, και μετέφερον τὸ ὄνομα τοῦ νέου ποιητοῦ και μουσουργοῦ καθ' ὅλας τὰς ἐπαρχίας τῆς Γαλλίας.

Ἦ δόξα αὐτοῦ εἰσέδυσεν ὡς μυστήριον τι ἐρατεινὸν ἐν ταῖς ψυχαῖς ὄλων, ὅσοι ἠγάπων, ἐρρέμελλον, ἐστέναζον ἢ ἔψαλλον κατὰ τὸ ἔαρ τῆς ζωῆς. Φωνὴ μελωδική, προσθέτουσα τὴν ζῶην και τὸν παλμόν· εἰς τὰς λέξεις και τὴν μουσικὴν, νεότης

ἔχουσα πρόωρον τὴν φήμην, καλλονὴ πρόωπου ἑλληνικῆ, ἀνάστημα ὑψηλὸν και ῥαδιῶν, διάδημα εὐγενές, ταπεινοφρόνη, ἐν ἧ ἡ αἰδιὸς τῆς ἡλικίας ἠρυθρία ἐπὶ τῇ ὀριμότητι τῆς εὐφροσύνης, συνήθου ἐν αὐτῷ τὸ ὀβλητρον πρὸς τὴν δόξαν. Ἦν οὗτος τὸ ὄνομα τῶν ὀφθαλμῶν, τῆς ἀκοῆς και τῆς καρδίας τῶν γυναικῶν ὅσοι τὸν εἶδον, ἢ οὐ τινὸς μόνον ἤκουσαν προφερόμενον τὸ ὄνομα. Τοιοῦτον εἰκόζει αὐτὸν ἡ Ἐλοῖζα πολὺν χρόνον μετὰ τὴν καταστροφὴν τῶν αἰσθημάτων και τοῦ ἔρωτος και τῆς ἀπάτης τῆς.

Ἀλλ' ἔψαλλεν εἰς τοὺς πρῶτους στίχους τοῦ αἰσθηματος, ὧν εἰσέτι ἦν ἀγνωστος. Αἱ ἐρωτικαὶ ποιήσεις του ἦσαν ἀπλῶς τῆς φαντασίας τοῦ καινίου. Ἀπομιμήσεις τῶν ἀρχαίων ποιητῶν, εἶχον μὲν τὸν φθύγγον τῆς καρδίας, ἀλλ' οὐχὶ τῆς ἰδίας αὐτοῦ καρδίας. Ἐξ ἐν τῇ σκιά, ἐν τῇ μελέτῃ, ἐν τῇ εὐσεβείᾳ και ἐν τῇ προσδοκίᾳ τῆς δόξης. Αἱ ὀδοὶ τῶν ἦσαν διάχυσις τῆς, κατεχόν δὲ ὄλον αὐτὸν ἡ φιλοσοφία και εὐγλωττία. Ὁ λόγος αὐτοῦ ἠπαλύθη ὑπὸ τῆς δυσκολίας τῶν στίχων, ἡ ἀπαγγελία του κατέστη ἀρμονικώτερα ἐκ τῆς μουσικῆς, ἀλλὰ και ἡ πλοῦσα και αὐθόρμητος γοιμότης τῆς ἰδέας, αἱ πολυειδεῖς και σπουδαῖαι ἀναγνώσεις ἐξ ὧν ἐπλουτίετο τὸ μνημονικὸν του, τὸ κενὸν και ἀγλαβὸν τῶν εἰκόνων δι' ὧν ἐλάξευεν, οὕτως εἰπέιν, τὰς ἐννοίας του, ἵνα ποιήσῃ αὐτὰς ψήλαφτάς εἰς τοὺς ἀκροατάς του, καθίσταν τὸν νέον τοῦτον, καθήμενον παρὰ τὰς περιωνύμους ἐδρας τοῦ Πανεπιστημίου τῶν Παρισίων, τὸν ἀρχιδιδάσκαλον και τὸν δημοτικώτερον και προσφιλέτερον ρήτορα τῶν Σχολῶν. Ἦσαν δὲ αἱ σχολαί, κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν, ἡ σταθὴ τῆς ἀνθρωπότητος, ἦγον βυτι ὑπῆρξαν μετὰ ταῦτα ἡ ἐκπαιδευτικὴ, ἡ ἐπιστημική, ἡ θρησκεία, ἡ κοινὴ γνώμη, ὁ τύπος, τὸ βῆμα. Ὁ λόγος, ἀρτι ἀνευρεθείς, ἐθασίλευεν ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων. Μία μόνον ἀρχὴ ὑπερῆχεν αὐτοῦ, ἡ ἐκκλησία. Ἀλλ' ἡ εὐγλωττία, ἡ φιλοσοφία και ἡ πίστις, ἄσπασαι ἐξ ἴσου ἐγκεκλεισμέναι ἐν τῷ ἀγιστηρίῳ, ἐξησκούντο ἐπὶ τῶν αὐτῶν κειμένων, αἱ δὲ ἐκ τούτων συζητήσεις ἐγίμναζον τὸ πνεῦμα εἰς λεπτοτάτην διαλεκτικὴν.

Γ'.

Ὁ νεανίας ἠκολούθησε τῷ ρεύματι τοῦ αἰῶνος του. Ἀνέβη ἐπὶ τοῦ βήματος τῆς ἐποχῆς του τὰς ἐδρας τῶν δημοσίων Σχολῶν, ὧν περίε ὄλον τὸ ἔθνος συνεσπειροῦτο τότε τοσοῦτῳ μᾶλλον, καθῶσον ἐξήρχετο παχυλοτέρα ἀμάθεια· και ἀνέμενε φῶς τι ὑπαναγάζον ἡδῆ. Ὁ Ἀβελάρδος, ταπεινός, κατ' ἀρχάς, και πειθίσιος μαθητής, ἀνήλθε κατ' ὀλίγον, ἐπὶ τῶν χειροκροτήσεων τῶν ἀκροατῶν του, μέχρι τοῦ ὕψους τῶν χρησιμοδοτῶν τῆς σχολῆς, βαθμηδὸν δὲ και ἀντεπάλασε πρὸς αὐτοὺς κατὰ τὴν λεπτολογίαν και τὴν εὐγλωττίαν. Τέλος, ὑπερέβη πάντας, ἔδρυσε σχολὴν φιλοσοφικὴν εἰς Μελόδουον (Melun), ἔσπευε κατόπιν του τὴν νεολαίαν ἐνθουσιῶσαν πρὸς τὴν μεγαλοφρίαν του, κατέπληξ

διὰ τῆς αὐξήσεως δημοτικότητός του τοὺς ἀντιπάλους του διδάσκοντας εἰς Παρισίους ἐν τῷ καινῷ, κατέφθειρεν αὐτὸς ἐαυτὸν διὰ τοῦ πυρός, ὅπου ἐξήπτεν εἰς τὴν φαντασίαν τοῦ κοινοῦ, ἠρέθισε τὸν φθόνον ἀπάγων τῶν λογίων τοῦ Πανεπιστημίου και τῆς ἐκκλησίας, ἀπεσώθη ἐπὶ δύο ἐτη ἀπομονωθεῖς εἰς τὴν γῆν τῆς γεννήσεώς του Ἰν ἀναζωογονήτη τὰς ἐξησθημένους δυνάμεις του, και ἀνεφάνη εὐσθενέστερος, ἐνδοξώτερος και ἐπικρατέστερος εἰς Παρισίους. Ἐθεσε τὸ στρατόπεδόν του, λέγει, δηλ. τὴν σχολὴν του ἐπὶ τοῦ ἄρου, τοῦ ἐρήμου σχεδὸν τότε, ἐνθα ἐγείρεται ὁ ναὸς τῆς ἁγίας Γενεβέρας. Ἐγενε δὲ τὸ ἔρος τοῦτο τὸ ἄβερτινον ὄλον λαοῦ μαθητῶν, ἐγκαταλημπαρόντων τὰ ἀρχαῖα τετρα διδασκῆρια και ἐργασίμων ἰν ἀκροαθῶσι τῶν νεαρῶν και εὐτόλμων ῥημάτων τοῦ Ἀβελάρδου. Ἐκαστος τῶν μαθητῶν τούτων ἀπέτιε μετριώτατα τῷ φιλοσόφῳ διδάκτρᾳ, και ἦν τοῦτο ὁ ταπεινὸς μισθὸς λαοῦ διψῶντος ἀληθίαν. Ὁὗτος ὁ μισθὸς, πολλαπλασιαζόμενος ὑπὸ τοῦ ἀναριθμητοῦ πλήθους τῶν ἀκροατῶν, ἀνεβίβαζε τὴν κατάστασιν τοῦ Ἀβελάρδου εἰς τὸ ὕψος τοῦ κλέους του. Ἦν εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίας, τῆς δόξης, και αὐτῆς τῆς ἀρετῆς του, διότι μέχρις ἐκείνου μόνον αὐτοῦ πάθος ἦν ἡ ἀλήθεια και ἡ πίστις. Ἀλλ' ἡ ἀλαζονεία, φυσικὴ συνέπεια εἰς πάντα ἀνακούσσειν οἱ ἀνθρώποι, και τὸ φιλήδονον, τοσοῦτον ἀρεστὸν πρὸς πάντα ἂν θυμαζέει τὸ γυναικῶν φῶλον, ἐξήψαν ἄμα και ἐξεθλίβαν αὐτὸν. Διπλῶ παγίς ἀνέμενε αὐτὸν καθ' ἡν στιγμὴν προσήγγιζε τῇ ὀριμότητι, τῇ μεγαλοφρίᾳ και τῇ δόξῃ αὐτοῦ.

Ἦν τότε τριάκοντα και ὀκτὸ ἐτῶν τὴν ἡλικίαν. Ἦρχε δὲ διὰ τῆς εὐγλωττίας ἐπὶ τοῦ πνεύματος τῆς νεολαίας, διὰ τῆς καλλονῆς ἐπὶ τῶν βλεμμάτων τῶν γυναικῶν, διὰ τῶν ἐρωτικῶν ποιήσεών του ἐπὶ τῶν καρδιῶν ὄλων, αἱ δὲ μουσικαὶ μελωδίαί του ἐπανελαμβάνοντα ὑφ' ὄλων τῶν στομάτων. Φαντάσθητε ἀνδρα ἐνδοξον και ζῶντα, ὄντα συγχρόνως τὸν ὄπατον τῶν ῥητόρων, τὸν κορυφαῖον τῶν φιλοσόφων, τὸν ἀριστον τῶν ποιητῶν και τὸν πρῶτον μουσικὸν τῆς ἐποχῆς του, ἄμα δὲ Ἀντίνοα, Κικέρωνα, Περσάρχην και Σιουβέρτον, και λαμβάνετε ἰδέαν τῆς δημοτικότητος τοῦ Ἀβελάρδου κατ' ἐκείνην τοῦ βίου του τὴν περίοδον.

Δ'.

Ἐξῆ τότε ἐν Παρισίους, πλοῦσιός τις και ἰσχυρὸς κληρικὸς τῆς μητροπόλεως, ὀνόματι Φυλδέριος ὅστις κατόκει εἰς τὴν συνοικίαν τῶν λογίων. Ὁ Φυλδέριος εἶχεν ἐν τῇ οἰκίᾳ του ἀνεψίαν (τινὰς λέγουσι συγγετέρα) ἦν ἠγάπα φιλοστόργως, Δεκαεπταετῆς τὴν ἡλικίαν, ὄνεν νεώτερον κατ' εἰκόσιν ἐτη τοῦ Ἀβελάρδου, αὐτὴ ἡ νεῖνις ἦν ἡδῆ ὀνομαστή εἰς Παρισίους ἐπὶ τῇ καλλονῇ και τῇ πρῶτῳ εὐφροσύνης. Ὁ θεὸς τῆς, εἶχε πρὸς αὐτὴν τὰς ἐπικινδύνους συγκαταβάσεις και τὰς ἀδυναμίας ἐκείνας τῶν νεοφόντων, εἰτινες κοσμοῦντες δι' ὄλων τῶν ὀρων

τοῦ πνεύματος και τῆς τέχνης φύσιν ἐκλεκτὴν, λαμβάνουσιν ἐαυτοὺς προετοιμάζοντες ὄμμα ἀνθοστέφες εἰς τὴν ἀπάτην, εἰς τὴν ἔρωτα, εἰς τὴν θλίβν. Ὀνομάζετο δὲ Ἐλοῖζα.

Τὰ μετὰ τὰς και ὁ ἀνδριάς ὁ ἀπεικονίζων αὐτὴν ἐπὶ τῶν συγχρόνων παραδόσεων, ὡς και τὰ ἔκμαγεῖα, τ' ἀποτυπωθέντα ἐν τῷ τάφῳ μετὰ τὸν θάνατόν της, παριστῶσιν αὐτὴν κόρον ὑψητῆς και περικαλλεστάτης. Ἰδομεν πῶς ἐξικονίζει αὐτὴν ὁ ἀνδριάς. Τὴν μὲν κεφαλὴν ἔχει ὡσεὶ δῆ, ἐλαφρῶς πεπιεσμένην ὑπὸ τῆς συντόνου τάσεως τῆς σκεψῆως πρὸς τοὺς μὴνιγγας, τὸ δὲ μέτωπον ὑψηλὸν και ἡμάλον, ἐνθα οὐδὲν ἢ διάνοια ἀπαντᾷ κώλυμα, ὡς ἡ ἀκτις ἢ φωτιζουσα ἐπὶ μαρμαροῦ ἡμάλου, χωρὶς να ὄλα αὐτὴν γωνία τις. Οἱ ὀφθαλμοὶ περικλείονται εὐρυχώρως εἰς τὸ κόλιμα τῶν ὀφθαλμοῦ ὀκτινες ὄλα ἀνταιέκλων τὸ γλαυκῆχρον τοῦ ὄρανον. Ἦ βῖν εἶναι μικρὰ και ἐλαφρῶς ἀναεσσυμένη πρὸς τοὺς μικτῆρας, τοιαύτη ὅποιαν ἡ γλυπτικὴ ἀποτυποῖ, μιμουμένη τὴν φύσιν, εἰς τ' ἀγῆλματα τῶν γυναικῶν, ὅσοις ἀπεθανάτισεν ἡ καρδία. Τὸ στόμα φαίνεται πνέον ἀνέτως, διὰ στιλπνοτάτων ὀδόντων ἵνα ἐκφρίνη τὸ μειδίημα τοῦ πνεύματος και τὴν πρυφερότητα τῆς ψυχῆς. Ὁ τράχηλος ἐπιμήκης και εὐκαμπτος, ἔφερε τὴν κεφαλὴν ὡς ὁ λωτός φέρει τὸ ἀγῆος του, σαλευόμενον μετὰ τοῦ κόμματος. Αἱ ὤμοπλαταὶ στρογγύλαι, κλίνουσαι μίαν μόνην γραμμὴν μετὰ τοῦ βραχίονος· οἱ δάκτυλοι εἰσι λεπτοφρεῖς, αἱ καμπαὶ ἀπαλαί, αἱ ἀρθρώσεις ἀβραί, οἱ πόδες, πόδες θεῶς ἐπὶ τῆς βίσεως της! Ἀποδόσωμεν τὴν ζῶην, τὰς σάρκας, τὸ βλέμμα, τὴν θέσιν, τὴν νεότητα, τὴν πρυφερότητα, τὴν φλόγα, τὴν ὀχρότητα, τὸ ἐρήθημα, τὴν διάνοιαν, τὸ αἰσθημα, και τὴν φωνὴν, και τὸ μειδίημα, και τὰ δάκρυα, εἰς τὸν σκελετὸν τῆς ἄλλης αὐτῆς Ἰνέσπης, και θέλομεν ἐπανεῦρει τὴν Ἐλοῖζαν. Οἱ σύγχρονοι ἱστορικοὶ και αὐτῶς ὁ Ἀβελάρδος λέγουσιν, ὅτι ἦν μὲν ἡ καλλονὴ αὐτῆς θεῖον τι, ὑπερέβαινεν ἡμῶς ταύτην ἢ χάρις, ἢ φυσιογνωμία τῆς καρδίας, ἥτις ἔλκει, προσκαλεῖ, σὲ ἀναγκάζει ν' ἀγαπᾷς, διότι ἀγαπᾷ και αὐτὴ ἢ χάρις, καλλονὴ ὑψίστη, ἀνωτέρα και τῆς ὀραιότητος προκαλοῦσας μόνον τὸν θυμικόν.

Ἀλλ' ἀκούσωμεν περὶ τούτου τὸν Ἀβελάρδον αὐτόν. Ἦ φήμη της, λέγει, ἐξετάθη καθ' ὄλον τὴν Γαλλίαν· εἶδον πᾶν ὄτι θέλει και ἐξάπτει τὴν φαντασίαν τῶν ἀνθρώπων. Ἦ Ἐλοῖζα ἐγένετο ὁ ἔρωτος τῶν ἀνείρων μου, και ἐπίστευσα ὅτι θὰ καταρρώσω ν' ἀγαπηθῶ παρ' αὐτῆς, διότι ἤμην τότε τοσοῦτον ὀνομαστός, και ἡ ἐμὴ νεότης και καλλονὴ προσέβητο τοσοῦτην εἰς τὸ κλέος μου μαγεῖαν, ὡστα δὲν ἦτο δυνατὸν ν' ἀποβληθῶ παρ' ὀποιουδήποτε γυναικός, ὡς μέλλων να δοξάζω αὐτὴν διὰ τοῦ ἔρωτός μου. Ἦ Βραδύσθη δὲ τοσοῦτῳ πλέον ἐκ τῆς ἐλπίδος ταύτης, ὅση και ἡ Ἐλοῖζα αὐτὴ ἦν κάτοχος γραμμάτων, ἐπιστημῶν, και τεχνῶν· προσηύχε δὲ και ποιητικὴ τις μεταξὺ ἡμῶν ἀλληλογραφία,

ὥστε καὶ ἐτόλμων νὰ τῆ γράψω μετ' ἐλευθερίας τινος μαίζονος ἢ ἀν τῆ ὀμίλου. Ἀφελίς λοιπὸν εἰς τὴν κυριότητα τοῦ ἔρωτος, ἐθήρουν πᾶν μέσον ὅπως προκαλέσω σχέσεις οικειότητος καὶ ἀφορμὰς συνδιαλέξεων. »

Ἄν σὲ ἦτο τοῦτο δύσκολον εἰς τὸν Ἀβελάρδον. Ὁ θεὸς καὶ ἡ ἀνεψιὰ συνώμνουν, ἐν ἀγνοίᾳ του, μετ' αὐτοῦ ἢ μὲν ἀνεψιὰ διὰ τῶν θεληγέτρων τῆς, ὁ δὲ θεὸς διὰ τῆς κενοδοξίας του. Ἡ οικειότης ἀνδρὸς τοσοῦτον περιωνύμου ἦτο δόξα πάσης οἰκογενείας. Ὁ Ἀβελάρδος ἐπληροφόρησε διὰ κοινῶν φίλων τὸν φυλβέρτον, ὅτι αἱ οἰκίαι καὶ φροντίδες περιέσπον αὐτὸν ἀπὸ τῶν μελετῶν του, κυρίως ἐνασχολήσεώς του, καὶ ὅτι ἐπεθύμει ν' ἀπαλλαγῆθῃ τῶν ἐνοχλήσεων τούτων, ζητῶν φιλοξενίαν ἐν οἰκογενεῖᾳ τιμῆ καὶ φίλῃ τῶν σπουδῶν, ἔθθα νὰ διατελῆ ὡς υἱὸς εἰς τὸν πατρικὸν οἶκόν του. Ὁ φυλβέρτος ἐμπλησθεὶς χαρῆς καὶ κενοδοξίας ἐπὶ τῇ τριακτῇ προτάσει, ἐμήνυσε τῷ Ἀβελάρδῳ, προσφέροντας αὐτὸν τὴν ἐστίαν του. Ἐπαύχηνεν εἰς τοῦτο, ἔλαγεν ὁ φυλβέρτος, διπλῆν ὠφέλειαν, τὴν τῆς συνοικίσεως μετὰ τοῦ ἐνδοξοτέρου ἀνδρὸς τοῦ αἰῶνος, καὶ τὴν τῆς ἀνεξόδου τελειοποιήσεως τῆς φιλολογικῆς ἀγωγῆς τῆς ἀνεψιᾶς του, ἥτις πλησιάζουσα οὕτω τὸν Ἀβελάρδον, ἐμελλε ν' ἀντλήσῃ πᾶσαν σοφίαν καὶ πᾶσαν ἀρετὴν ἐξ αὐτῆς τῆς πηγῆς. Δυνάμεθα νὰ πιστεύωμεν ἐπίσης, ὡς τοῦτο ἀποδεικνύει καὶ ἡ μετὰ ταῦτα διαγωγή τοῦ θεοῦ, ὅτι ἐννοουμένων περὶ τοῦ Ἀβελάρδου, καὶ φανταζόμενος ὑπὲρ τῆς ἀνεψιᾶς του σύζυγον ἄξιον αὐτῆς, καὶ τοιοῦτον ἔφρονει μόνον τὸν φιλόσοφόν μας, περὶ τοιοῦτον ἐν συμφύροντι ὄλως πατρικῶν, προσέγγισιν, δυνάμεθα νὰ γενήσῃ τὴν κλίσην καὶ τὴν ἐνώπιον τῶν νέων τούτων καρδιῶν.

Ὅπως δὲ ἂν ἦ, ὁ Ἀβελάρδος κατόκησεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ φυλβέρτου. Ἡ δὲ κατ' οἶκον οικειότης, ὑποδοθημένη ὑπὸ τοῦ θεοῦ τῆς ὠραίας ἐκείνης μαθητρίας, προσήνεγεν ἀμφοτέροις τὴν ἀφρημὴν, μᾶλλον δ' εἶπευ τὴν ἀνάγκην τοῦ ν' ἀγκνηθῶσιν. Ὁ φυλβέρτος οὐ μόνον δὲν ἐναντιοῦτο εἰς τὴν γλυκεῖαν οικειότητα τοῦ διδασκάλου καὶ τῆς μαθητρίας, ἀλλ' ἀπεναντίας ἐξώρμησε τὸν Ἀβελάρδον νὰ τιμῆ τὴν ἀνεψιάν του εἰς πάντα τὰ ἀπόρρητα καὶ εἰς πᾶσαν τὴν τελειότητα τῆς ποιητικῆς, ῥητορικῆς καὶ θεολογικῆς ἐπιστήμης του, πρὸς τελειοποίησιν τῶν σπουδῶν κόρης. περὶ οἰκισμένης ἐξείσεως εὐρυίαν καὶ θυμαζομένης ὑπὸ τῆς Γαλλίας. Παρέδωκεν αὐτῶν ὅλην του τὴν πατρικὴν ἐπὶ τῆς ἀνεψιᾶς τοῦ ἐξουσίαν, καὶ κατὰ τὸ βράβερον ἔθος τῆς ἐποχῆς, τῷ ἔδωκε τὴν ἀδειαν καὶ νὰ τὴν βραδύξῃ, εἰ ἔλειπε τῶν χρεῶν τῆς καὶ ἐδείκνυτο ἀμελής, ἐν ἐνὶ λόγῳ κατέστησε τὴν μὲν Ἐλοῖζαν δούλην αἰχμαλώτων, τὸν δὲ Ἀβελάρδον ἀπόλυτον κύριον καὶ ἐξουσιαστὴν αὐτῆς.

Ἡ δ' Ἐλοῖζα προθυμότητ' ἠ ἀναγνώριση οὐ μόνον κύριον, ἀλλὰ καὶ θεὸν τὸν περικαλλέστερον καὶ ἐνδοξοτερον ἀνδρᾶ τοῦ αἰῶνός του, τοσοῦτον πρῶτον εἰς πάντα τὰ μυστήματα, ὥστε αἱ εὐ-

χαὶ τοῦ θεοῦ τῆς ἐπληροῦντο ὁλοσχερῶς. Ἄν εἰρηγάζετο πλέον διὰ τὸν κόσμον, ἀλλὰ διὰ τὸν Ἀβελάρδον, καὶ ἡ μόνη δόξα τῆς ἦτο νὰ εὐαρεστῇ αὐτῷ. Ἡ φύσις, ὁ ἔρωτος, καὶ ἡ μεγαλοφυΐα συνεννοῦντο ὅπως ἀναδείξωσι τὴν νέαν κόρην τὸ ὄψωμα τῆς ἐποχῆς τῆς.

Ὁ Ἀβελάρδος ἐμεθίσκετο ἐκ τῆς γενναιοτήτῆς τῆς. Αἱ δὲ δύο αὐταὶ καρδίαι, πειραζόμεναι ὑπὸ τσακῆτος οικειότητος, δὲν ἠδύναντο ν' ἀποφύγωσι τὰ παγίδια, ἃς ἔστησαν αὐτοῖς ἡ ἀπροβλεπία ἢ ἡ συννοχη, ὑπὸ εὐσχημοτάτας προφάσεις καὶ γλυκείας παραχωρήσεις ὁ ἐξωτερικὸς κόσμος ἐξηκνήθη δι' αὐτοῦς, καὶ ἀντηγαπήθησαν. Ὁ Ἀβελάρδος, ἄλλον λογισμὸν μὴ ἔχων ἢ τὸν περὶ Ἐλοῖζης, ἔψαλε τοῦς ἔρωτάς του διὰ ποιήσεων, ἐν αἷς ὁ στίχος καὶ τὸ μέλος, ἀναπλεγόμενα ὑπὸ τοῦ ἰδίου πυρός, διέχυσαν τὸ ὄνομα τῆς Ἐλοῖζης μετὰ τῶν θνητῶν ὡς μυστηρίοντι θεῶν ἀποκαλυφθῆν τῇ γῆ, εἰς ὁ ἕκαστος ἐμυσῆτο, ἐπαναλέγων τὰς οὐρανίους ἐκείνας ἡδῆς, καὶ ὅπερ τέλος ἐυθασεν εἰς τὰς ἀκοὰς τοῦ φυλβέρτου. Ἄλλ' οὗτος προσποιούμενος ὅτι δὲν ἤκουσεν ἢ ὅτι δὲν ἐπίστευε τὰ τῆς βεβηλώσεως ταύτης τῆς οἰκιακῆς ἐστίας του, ἀπεκρίνετο ὅτι ὁ Ἀβελάρδος ὕψουτο, ὡς ἐκ τῆς μεγαλοφυΐας καὶ τῆς εὐσεβείας του, πολλὸ ὑπερφύων τῶν λοιπῶν θνητῶν, ὥστε ἦν ἀδύνατον νὰ καταβῆ, καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἔρωτος δελεαζόμενος, ἐκ τοῦ οὐρανοῦ τῆς ἐπιτήμης καὶ τῆς δόξης, ἐνκατέκει μετὰ τῶν ἀγγέλων ὁ νοῦς καὶ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ. Ἰσως, πρὸς ὁδὸν ἐπίσης καθεκάστην, μὴ ὁ Ἀβελάρδος ἠττηθεὶς ὑπὸ τοῦ αὐξήοντος ὀσμῆρα ὀλιγῆρου τῆς ἀμοιβαίης ἀγάπης ζητήσῃ τὴν χειρὰ τῆς μαθητρίας του, ὅπερ ὑπερεπαθύμει καὶ ὑπερτάτην τιμὴν καὶ εὐτυλίαν του ἐλογίζετο.

Ἐντοσοῦτω, παλαιῶν μετὰ τὸν ἔρωτὸς τοῦ πρὸς τὴν Ἐλοῖζαν καὶ τῆς φιλοδοξίας, ὁ Ἀβελάρδος ἐδίσταζε ν' ἀπορησίσῃ. Ἐφόβετο, ὀμολογῶν τὴν ἡττάν του ὑπὸ τῶν θεληγέτρων γυναικῶν, μὴ ἐπέσει ἐνώπιον τοῦ κόσμου, τῆς φήμης αὐτοῦ ἐπὶ ἀγνόητι καὶ πλατωνικῇ ἀπαθείᾳ, εἰς ἣν ἐτρέφη ἡ νεότης του. Ὁ ἄφοβετο ἐπίσης νὰ παραιτηθῆ διὰ τοῦ γάμου, τοῦ μέλλοντος ἐκείνου τῶν τιμῶν, τῶν ἀξιοματίων καὶ τοῦ πλοῦτος, ἅτινα ὑπέσχετο αὐτῷ τὸ ἐκκλησιαστικὸν στάδιον. Οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ δὲν ἀνεγνώριζον πλέον τὸν γνωστὸν αὐτοῦ Ἀβελάρδον. Ὁ ἔρωτος περιέσπα ἐλεεινῶς τὰς ἰρμάς τῆς εὐφύης του, οἱ δὲ φίλοι του ἐλεονολογῶν ἀναφκνῆν τὴν πτωσίαν του, καθότι ἡ χαύνσις τοῦ πάθους του μετεδόθη εἰς τὴν εὐγλωττίαν του, τὸ πῦρ τῆς ψυχῆς του ἐξητμήζετο σὺν τοῖς στεναγμοῖς του, καὶ ὡσεὶ τῆρα μόνῃ τοῦ πυρός ἦσαν αἱ παραδόσεις του. Συνειδὼς ἐν ἐαυτῷ τὴν μεταβολὴν ταύτην, δὲν ἐτόλμα πλέον ν' ἀπαγγέλλῃ αὐτοσχέδιον τῶς λόγους του, ὡς ἐφίσκων ἐπὶ τῶν χεῖλέων του τὴν εἰκόνη μόνον καὶ τὸ ὄνομα τῆς Ἐλοῖζης. Ἠναγκάζετο ν' ἀποστήθιζῃ τὰς ἄλλοτε παραδόσεις του καὶ νὰ ἐπανάλαμβῆν ταῦτά, ἵνα μὴ ἐκπέσῃ τῆς ὑπολήψεως τοῦ δημοσίου. Οἱ ἀντίπαλοι

του καὶ οἱ ἐχθροὶ του ἐθριάμβευον. Ἐδακτυλοδεικτοῦν αὐτὸν ὡς ἐρείπιόν τι καὶ λείψανον ἐκυτοῦ, κατεπάτου αὐτὸν ὑπὸ τοὺς πόδας, ὡς θεότητα πεσούσαν ἐκ τοῦ σταλοβάτου τῆς. Ἡ Ἐλοῖζα ἐθλίβετο περισσότερο αὐτοῦ τοῦ Ἀβελάρδου ἐπὶ τῆ ἐκπτώσει ταύτῃ τοῦ εἰδώλου τῆς, καὶ καθιέτευεν αὐτὸν γονυκλιτῶς, νὰ τὴν θυσιάσῃ εἰς τὸν βωμὸν τῆς δόξης του, νὰ λατρεύεται παρ' αὐτῆς οὐχὶ ἄλλως ἢ ὡς θεῆς, δεχομένη τῶν θνητῶν τὸν λιθνωτὸν καὶ τὴν καρδίαν, νὰ μὴ τὴν ἀγαπᾷ πλέον, ἐὰν ὁ ἔρωτος τοῦ ἐμελλε νὰ ἐπισκοτίσῃ καὶ μίαν ἀκτίνα τῆς εὐδοξίας του ἢ ἂν ὁ ἀφιλοκερδῆς ἔρωτος τῆς Ἐλοῖζης ἐγένετο ἀνάγκη καὶ παρηγορία αὐτοῦ, ν' ἀποφύγῃ αὐτὴν εἰς τὴν τάξιν τῶν περιφρονημένων ἐκείνων γυναικῶν, ὧν τὸ αἰσθημα οὔτε ἡ θρησκεία, οὔτε οἱ νόμοι καθιερούσιν, αἰτίνας αἰχμαλωτοῦ τῆς καρδίας, οὐδέποτε ἀπελευθεροῦνται διὰ τοῦ ἀνόματος τῆς συμβίαις. Ἡ περιφρόνησις τοῦ κόσμου χάριν τοῦ Ἀβελάρδου, ἔλεγεν ἡ δυστυχῆς Ἐλοῖζα, ὅς ἦτο τὸ μόνον κλέος τῆς, τὸ αἰσχρὸς τῆς δὲ τοῦτο ἢ δόξα τῆς!

Ε.

Ὁ Ἀβελάρδος, μετὰ οἰκτροῦς δισταγμοῦς, μηδὲν ἀπεφάσισε, μήτε νὰ δεχθῆ ταύτην τὴν αὐτοχειρίαν τῆς Ἐλοῖζης, μήτε νὰ κηρύξῃ τὸν ἔρωτά του ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων. Ἐντούτοις διέμενε πάντοτε ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ φυλβέρτου. Ἀνακτῶν ἐνταυτῷ πρὸς τὸν ἔρωτά καὶ ἀνακτῶν πρὸς τὴν ἀρετὴν, ἐταλαιπεύετο μόνον δύο ἀδυναμίουν, καὶ, μήτε τὸν ἔρωτα αὐτοῦ ἠδυνῆθη νὰ νικήσῃ, χάριν τῆς δόξης του, μήτε τὴν δόξαν του ν' ἀπαρνηθῆ, χάριν τοῦ ἔρωτος του. Καὶ τότε, ὡς πάντοτε, ἡ μὲν καρδία τῆς γυναικῆς ἀνεδείχθη ἀνδρική, ἡ δὲ τοῦ ἀνδρὸς γυναικεία.

Ὁ φυλβέρτος δικαίως παροργιζόμενος ἐπὶ τῇ σιωπῇ τοῦ Ἀβελάρδου, ἥτις ἐδύνατο νὰ ἐκληροθῆ ὡς περιφρόνησις καὶ νὰ καταστήσῃ ὑποπτον τὴν φιλοξενίαν του, ἀπέβαλε τὴν Ἀβελάρδον τῆς οἰκίας του. Ὁ χωρισμὸς οὗτος κατεπάραξε μὲν τὴν καρδίαν τῆς Ἐλοῖζης, ἣν δὲ ὕβρις πρὸς τὴν τοῦ Ἀβελάρδου. Ὁ καθηγήτης καὶ ἡ μαθήτρια δὲν ἐδύναντο ν' ἀπομάθωσι τὸν βίον ἐκείνον, καθ' ὃν τὰ βλέμματα, αἱ συνδιαλέξεις, αἱ μελέται, τ' ἔσματα, ἢ ἐν ὀσὶ ὀσωρία καὶ μελέτη ἀπετέλεσαν παρ' αὐτοῖς μίαν ψυχὴν. Ἐβδὸν λοιπὸν ἀλλήλους κρυφίως, καὶ ἐπειδὴ ὁ φυλβέρτος ἐπληροφόρηθη τοῦτο καὶ παρωργίσθη, φυσικῶ τῷ λόγῳ ὁ Ἀβελάρδος ἀπήγαγε τὴν Ἐλοῖζαν καὶ ὠδήγησεν αὐτὴν μετὰ σεβασμοῦ εἰς Νανέτας, ἐν τῇ πατρικῇ οἰκίᾳ του, ὅπου τὴν ἐνεπιστεύθη ὡς σύζυγον του εἰς τὴν φιλοσοφίαν τῆς ἰδίης ἀδελφῆς του. Ἐβανελθὼν δὲ παράτα εἰς Παρισίους, ἐτρέξε νὰ πέσῃ εἰς τοὺς πόδας τοῦ φυλβέρτου, ἐξήττας τὴν συγχώρησιν του, καὶ ἔλαβε χάριν τῆς μεταμελείας τοῦ τὴν χειρὰ τῆς ἀνεψιᾶς. Ἡ Ἐλοῖζα, τυχεῦσα ὅπερ οἰκεία θελήσει κατακλίναται ἐπὶ τοῦ βωμοῦ θεοῦ τῆς καὶ εἰς τὸν ἔραστον τῆς, ἐγένετο, ἐν ἀγνοίᾳ τῶν ἄλλων, σύζυγος τοῦ Ἀβελάρδου.

ναῶ τῶν Παρισίων, λέγει ὁ Ἀβελάρδος, εὐλογηθῆμεν ὡς σύζυγοι, ἐνώπιον τοῦ θεοῦ τῆς Ἐλοῖζης, καὶ τινῶν φίλων μου καὶ φίλων μου. Ἐξῆς ἀπεσῆθημεν ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια καὶ ἀθορύβως, ὅπως ἡ ἐνωσις αὐτῶν γνωστὴ εἰς μόνον τὸν θεὸν καὶ τινὰς οἰκείους, μὴ ἐπιπέσῃ αἰσχρὸς ἢ ζημίαν εἰς τὴν δόξαν καὶ τὴν φήμην μου. »

ΣΤ.

Οἱ δύο σύζυγοι, εὐτυχεῖς ἀγνοίᾳ τοῦ κόσμου, προσεποιούντο ἕκτοτε καὶ ἐφαίνοντο σπανίως ὀμοῦ, ἵνα καταπαύσωσι πᾶσαν φήμην καὶ ὀμίλιαν διαδοθεῖσαν περὶ τοῦ ἔρωτός των. Ὁ κόσμος πρὸς στιγμήν ἠπατήθη, καὶ ὁ Ἀβελάρδος ἀπήλαυσε ἐκ νέου τὰ θεληγέτρα τοῦ ἔρωτός του καὶ ἐνταυτῷ τὴν ἐπάνοδον τῆς δόξης του.

Ἄλλ' οἱ οἰκείαι τοῦ φυλβέρτου, μάρτυρες πάντων τῶν κρυφίων ἐκείνων συνεντεύξεων, διεφθίμουν τὸ συνοικέσιον. Οἱ φθονοῦντες τὴν Ἀβελάρδον ἐεὐλόγησαν ὀριζμβόντων ἐπ' αὐτοῦ τὴν ἀδυναμίαν του, καὶ καταγόρησαν αὐτοῦ ὡς θυσιάσαντος τὴν φιλοσοφίαν τὴν εὐγλωττίαν, καὶ τὴν δόξαν πρὸς χάριν μιᾶς ἀκλιθῆς. Ἡ φιλαυτία αὐτοῦ προσεβλήθη, καὶ ἐτόλμησε ν' ἀρνηθῆ τοὺς συζυγικοὺς δεσμούς του ὡς εἰ ἦσαν αἰσχρὸς τι. Ἡ δὲ γενναία Ἐλοῖζα, προτιμῶσα τῆς ἰδίας τιμῆς τὴν φήμην τοῦ ἔραστοῦ τῆς, ἐκονολόγησε καὶ αὐτὴ καὶ δι' ἄλλων, ὅτι μόνος ὁ ἔρωτος καὶ ὁ θυμασμός ἦνον αὐτὴν μετὰ τοῦ Ἀβελάρδου, προσάπτουσα οὕτω κηλίδα εἰς τὴν ἰδίαν ἀρετὴν ἵνα διαλάμψῃ ἡ τοῦ Ἀβελάρδου.

Αἱ προσβλητικαὶ αὐταὶ φήμαι κατὰ τῆς ὑπολήψεως τῆς ἀνεψιᾶς, ἔρα καὶ τοῦ θεοῦ, παρώργισαν αὐτὸν κατὰ τῆς Ἐλοῖζης, προκαλεσάσης αὐτὰς διὰ τοῦ γενναίου ψεύδους τῆς, ὁ δὲ Ἀβελάρδος, τὴν ὀργὴν ταύτην παρ' αὐτοῦ φοβούμενος, ἀρῆρασεν αὐτὴν ἐκ νέου τῆς κηδεμονίας τοῦ φυλβέρτου καὶ ὠδήγησεν εἰς Ἀργεντέλλιον, κώμην οὐ μακρὰν τῶν Παρισίων, κειμένην παρὰ γυναικειὸν μοναστήριον. Τὰ μοναστήρια ταῦτα, ὡς εἰ τῶν ἀρχαίων ναοῖ, ἐχορήγουν ἀσυλον καταφύγιον εἰς τὰς παρθένους ἢ τὰς γυναῖκας ὅσαι εἰσέρχοντο. Κατ' ἀπόφασίν του, ἡ Ἐλοῖζα περιεβλήθη τὸ λευκὸν κάλυμμα τῆς δοκίμου, ἀλλὰ χωρὶς τοῦ μοναχικοῦ σχήματος ἀφιερῶθη δὲ καὶ αὐτὸς εἰς τὸν μοναχικὸν βίον καὶ τὴν ἱερωσύνην, καὶ ὅτε πλέον τὸν ἱερὸν ταῦτον ἐνεδύθη χαρακτῆρα, καθιέρωσεν αὐτὸς οὗτος τὴν Ἐλοῖζαν εἰς τὴν διακονίαν τοῦ Κυρίου, καὶ ἰδίαις χερσὶ τελέσας τὴν τροχοκυρίαν, ἀνέθηκε τὴν κόμην αὐτῆς τῇ δεσποίνῃ, μὴ ἔχων τὸ ὀδύρος μήτε ν' ἀπαιτήσῃ αὐτὴν ὡς σύζυγον του, μήτε ν' ἀρῆσῃ αὐτὴν ἐν τῷ κόσμῳ, ὅν παρῆται διὰ παντός. Ἡ δὲ Ἐλοῖζα εὐτυχῆς οὕσα ὅτι ἐθυσίωσε τὴν ζωὴν τῆς χάριν οὐσίνας ἐθυσίωσε καὶ τὴν ὑπόληψίν τῆς, παρῆδωκεν ἐκείνην εἰς πάντα ἀγογγύστως, ὡς θυμῶσα συγχωρήσεως καὶ ἀποδοθεῖσα ἐνταυτῷ εἰς τὸν θεῖόν τῆς καὶ εἰς τὸν ἔραστον τῆς, ἐγένετο, ἐν ἀγνοίᾳ τῶν ἄλλων, σύζυγος τοῦ Ἀβελάρδου.

« Μετὰ νύκτα δεήσεων καὶ προσευχῆς, ἐν τινὶ

Αἱ πόλεις τοῦ μοναστηρίου ἐκλείσθησαν διὰ παντὸς ἐπισθάν τῆς λαοφύρας τοῦ 18 αἰῶνος. Καλλοῦν, εὐφραία, ἔρωτες, τὰ πάντα συνατάφησαν εἰς τὰς κρύπτους ἐκείνας, καὶ ἐν διαστήματι δακαπέντε δλων ἐτῶν, τῶν ὑραιωτέρων τῆς Βλοῆζης, οὐδὲ παράπονον ἢ στεναγμὸς ἢ κραυγὴ πόθου ἠκούσθησαν ἐξελθόντα τοῦ τάφου ἐκεῖνου!

Ζ'

Ὁ Ἀβελάρδος, ἐλευθερὸς ἤδη καὶ καθυρισθεὶς, κατὰ τὸ πρόνημα τῶν μαθητῶν του, ἐπανελάβε μετὰ νέας ζήσεως καὶ λαμπρότητος τὰς παραδόσεις καὶ τὴν δημοσιότητά του. Ἀλλ' ὁ Φουλβέρτος, ἐν τῇ δικαίᾳ ὀργῇ του ἐμελέτα ἐκδίκαιον. Τρεῖς ἀπατηθεὶς ἐν τῇ στοργῇ αὐτοῦ πρὸς τὴν ἀνεψιάν του, διὰ τῆς ἀπάτης, τῆς ἀπιστίας καὶ τοῦ ἀνάνδρου τοῦ Ἀβελάρδου, εἶδεν ἀρπαγέντα ὑπὸ τῆς αὐτῆς χειρὸς τὰ τιμαλφέστερα αὐτῶ, τὴν περυσίαν τῆς προσφιλοῦς του ἀνεψιάς, τὴν δόξαν τῆς οἰκογενείας του, τὴν τιμὴν του, τὴν εὐτυχίαν του.

Ἀνέβηρε λοιπὸν δι' ὄλων τῶν φροντίδων τὴν κήρην ἐκείνην. Οὐδὲ μὲν τοῦ φύλου τις, ἐν τῇ ἰδῇ περιφρονουμένην ὑπ' αὐτοῦ ἐκεῖνου τοῦ σύζυγου, εἰς τὴν παρέδωκε τέλος, φέρουσαν στίγμα παλλακίδος, διαζευχθεῖσαν ὑπὸ τοῦ συμβίου, περιφρονηθεῖσαν ἐν τῇ στοργῇ αὐτῆς, καὶ τέλος περικλεισθεῖσαν ὡς ἀμαρτωλὴν εἰς μοναστήριον. Ν' ἀποσπασθῇ τῶν ζώντων ἐν τῇ νεότητι καὶ λάμψει αὐτῆς, ἵνα μακρὴν ἀνυπόστατον αἰσχος ἀπὸ τοῦ μετώπου ἀγνώμονος διαφθορέως, καὶ νὰ καταδικασθῇ νὰ ποτιζέται δάκρυα καθ' ὃν χρόνον ἐκεῖνος ἀπέλυε τῶν χειροκροτήσεων τοῦ αἰῶνος; . . . Δὲν ἐπιδέχεται δικαιολογίας ἢ ἐκδίκαιας πατὴρ οὕτως ἐξυβρισθέντος, ἐξηγεῖται μόνον. Ἀπένειμε πλήρη συγγνώμην τῷ Ἀβελάρδῳ ἵνα ἡ Βλοῆζα γίνῃ ἡ ζήλιτὴ σύζυγος τοῦ μεγαλοφυστέρου ἀνδρὸς τῆς ἰστορίας του, καὶ πρὶν ἢ τὴν ἀναγνωρίσῃ συμβίαν του τὴν διεζεύχῃ! Ἡ ἀπελιπίτα ἐξῆψε τὴν ἔχθρην, καὶ ἡ ἔχθρα διενοήθη τὸ ἐγκλημα.

Αἱ θύραι τῆς οἰκίας τοῦ Ἀβελάρδου, μᾶλλον νυκτὶ, ἠνεώχθησαν διὰ τῆς ὀνίου συνεργείας τῶν ὑπηρετῶν του. Δύμιον, ὀδηγοῦμενοι καὶ μεμισθωμένοι ὑπὸ τοῦ Φουλβερίου, κατέλαβον αὐτὸν κοιμώμενον, καὶ περιῦρσαντες σκληρῶς ἐπέρρωσαν καὶ ἀφῆκαν πλεόντα εἰς τὸ αἷμα. Ἡ ταπεινὸς καὶ ὀλεθρὸς χυρὸς τοῦ συνεδότης, χείρωνα τῆς τιμωρίας, ἐνέπνευσαν εἰς τὸν Ἀβελάρδον μῖσος κατὰ τῆς ζωῆς, ἢν τῷ ἀφῆκαν οἱ ἔχθροί του, ὡς ἐπίμετρον εἰ τῆς καταδίκης του. Τὸ φῶς τῆς ἡμέρας τῷ ἐγίνετο ἀπεχθές. Ἡ ἐν τῆς ἀτιμωρήτου ἐκείνης ὑβρεως ἀπελιπίτα του ὑπερέβη σχεδὸν τὴν μεταίαν δόξαν, ἢς εἰδίψει μέχρις ἀγνωμοσύνης καὶ μέχρι τῆς ἀνάδρου θυσίας τῆς Βλοῆζης. Ἐκτοτε μόνον εἶπε προσπαθεῖν νὰ ἐξελείθῃ τοῦ κόσμου, ἢν ἐπλήρωσε μὲν πρότερον διὰ τῆς φήμης του, ἤδη δὲ ἐπλήρου διὰ τῆς κατασχόνης του.

α Μετὰ Ολίψεως ἀνεμιμνησκόμεν, γράφει, ὁ πόση εἰσέτι μὲ περιέβαλλε δόξα τὴν προτεραιάν

τῆς ἀποφράδος ἐκείνης ἡμέρας, καὶ ὑπὸ τίνος ταχείας κατασχόνης ἐξελείφθη διὰ μίαν τὸ κλέος ἐκεῖνο! Ἐβλεπον διὰ τίνος δικαίας ποινῆς τοῦ Θεοῦ ἐτιμωρήθη! . . . Ἐνόμιζα ὅτι ἀκούω τὴν κακεντρεχὴν χαρὰν τῶν ἔχθρῶν μου, καὶ τὰς χειροκροτήσεις τῶν ἀντιλήλων μου πρὸς τὴν διανοητικὴν ἐκείνην δικαιοσύνην. Ἐνόμιζα ὅτι δὲν ἐδυνάμην πλέον νὰ παραστῶ εἰς τὸ δημόσιον; χωρὶς νὰ δακτυλοδεικτώμαι, καὶ νὰ γίνωμαι ἀντικείμενον οἰκτου! Τέλος ἡ συναίσθησις τῆς ἐκπτώσεώς μου μοὶ ἐνεποίησε τσαούτην ταρχήν, ὅστε, τὸ ὁμολογῶ, ἢ ἀισχύνη μᾶλλον ἢ ἡ εὐσείδει μὲ παρεκίνησαν νὰ μονάσω. Ἀλλ' ὅμως ἠθέλησα, πρὶν ἢ ἐγκαταλείψω τὴν κοινότητα, ν' ἀραιρέσω ἀπ' αὐτῆς ἀνεπιστρέπτι τὴν Βλοῆζαν. Κατὰ διαταχὴν μου λοιπὸν καθιστάθῃ μοναχὴ διὰ παντός. Οὕτως, ἀμφότεροι ἐν τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐνεδύθημεν τὸ ἀγγελικὸν σχῆμα. »

Λυπούμεναί τὴν νεότητά αὐτῆς καὶ τὴν καλλομένην, αἱ σύντροφοὶ τῆς Βλοῆζης μάτην προσπαθήσαν ν' ἀποτρέψωσιν αὐτὴν τῆς μελετωμένης θυσίας. Ἀλλ' αὕτη ἀπεκρίθη θρηνησοῦσα οὐχὶ δι' ἑαυτὴν ἀλλὰ διὰ τὸν σύζυγόν της διὰ τῶν στίχων τούτων, οὗς προσφέρει ἡ Κορνηλία, χάριν τοῦ μεγάλου Πομπήλου. « Ὡ ἐνόηξε σύζυγέ μου! σὺ, τοῦ ὁποῖου δὲν ἔμην ἀξία νὰ μερισθῶ τὴν τύχην! Ἡ ὀλεθρία μοῖρα μου ἐπιβαρύνει, φίλτατε, τὴν σὴν! Διαπὶ ἢ κακῶν δαίμων ἐγὼ συνέδεσά σε εἰς δεσμούς, μέλλοντας νὰ προξενήσωσι τὸν ὀλεθρόν σου! Ἰδοῦ, λάβε, τὸ ὀλεθρῶταμα τῆς ἐρωμένης σου, πρὸς ἐξίλασμάν τῶν δεινῶν, ἃν ἐργάσαι πρόξενος διὰ τοῦ ἔρωτός μου! »

» Καὶ προφράουσα τοὺς στίχους τούτους, οὗς διελοποῦν οἱ θρήνοι, ἡ Βλοῆζα ὤρμησεν εἰς τὸ θυσιστήριον, ὡς ὁ ριπτόμενος ἐν τῇ ἀθύρσει, καὶ λαθροῦσα βιαίως τὸ νεκρικὸν κάλυμμα ὑπερ ἠλόγησεν ὁ ἱεράρχης, ἀφιερῶθη διὰ παντός, ἐνώπιον τοῦ πάρεστῶτος λαοῦ, εἰς τὸν Ἰψιστόν! »

(Ἐπειτα συνέχεται.)

Κ. Π.

ΟΦΘΑΛΜΙΑΤΡΙΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ.

Ἐν Βρυξέλλαις τοῦ Βελγίου συγκροτήθη ἐσχάτως ὀφθαλμιατρικὴ συνέδος, μέλη τῆς ὁποίας ἦσαν ἱατροὶ ἐπιστήμονες ἐξ ὀλων σχεδὸν τῶν ἐπικρατειῶν τῆς Ἑuropῆς. Ἐπειδὴ δὲ τῶν διασκέψεων τῆς συνέδου αὐτῆς μετέσχε καὶ ὁ ἡμέτερος Κ. Αραγγοστάκης, καθηγητῆς τῆς ὀφθαλμολογίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ, καὶ ἀνέγνω μάλιστα ἕνα βιβλίον τῆς περιεργείας τῶν ἡμετέρων ἀραγγοστάων

νὰ δημοσιεύσωμεν ἄλλα τιτὰ περὶ τῆς συνέδου αὐτῆς, ἀναρωθῆντες αὐτὰ κατὰ τῆς Presse medicale belge, καὶ τῆς ἐφημερίδος Le Nord, ἐκδομένης ἐπὶ τῆς Βελγίῳ. Διαβρῦνται δὲ ἀληθῶς ἢ ἔθνη ἡμῶν φιλοτιμία, ὁσάκις βλέπομεν τὴν σοφὴν Ἑυρώπην ἐπιδοκιμάουσαν ἔργα τῶν ἡμετέρων ἐπιστημότων, καὶ μακαρίζουσαν ἐκείνους ὅσοι ἐνισχύονται διὰ τοιαύτης ἐπιδοκιμασίας. Ἐπειδὴ παρ' ἡμῶν δυστυχῶς καὶ τὰ σοφώτερα ἔργα μνηρῶνται καὶ οἱ συγγραφεῖς ἐνθραβρῦντοσσεσ ἀποκηλαικῶνται. Διδ καὶ δὲν διατάζομεν νὰ ἐπιπώμεν ὅτι εἰ ὁ Κ. Αραγγοστάκης ἐδημοσίευε πρῶτον ἐνταῦθα τὸ βιβλίον αὐτοῦ, ἔκρινε νὰ λογιθῆ εὐτυχῆς εἰ μόνον διὰ σιωπηλοῦ περιφρονητικοῦ μειδιώματος κατεκρίνεται.

α Ὅτε πρὸ πολλῶν μηνῶν ἐγένετο τὸ πρῶτον λόγος περὶ συγκροτήσεως ὀφθαλμολογικῆς Συνόδου ἐν Βρυξέλλαις, ἡ ἰδέα αὕτη ἀπεδοκιμάσθη ὡς ἀποπειρῶν τὴν τολμηρὰ μέλλουσαν ἀναγκάτως νὰ ἀποτύχῃ. Πλεῖσταί εἰσι υποθέσεις ἐγένοντο κατὰ τὸ σῆμα περὶ τῶν λόγων καὶ τῶν σκοπῶν τῶν συλλαβόντων τὴν ἰδέαν αὐτήν, καὶ δὲν διατάζομεν νὰ τὸ εἰπώμεν ὅτι καὶ οἱ εὐνοῦστεροι ἤρχισαν ν' ἀμφιβάλωσιν. Οἱ συντάκται τοῦ Ἱατρικοῦ Τύπου ἄμα πληροφορηθέντες περὶ τῶν συμβαινόντων, οὐδὲ στιγμὴν ἐδίστασαν, ἀποκοοδόντες τὴν πανταχόθεν ἐκφραζομένην δυσμενῆ γνώμην, νὰ ἐπικρατήσωσι τὴν ἰδέαν αὐτήν, νὰ τὴν ὑποστηρίξωσι, νὰ καταδείξωσι τὰς ἐξ αὐτῆς προσδοκώμενας ὠφελείας, καὶ νὰ χορηγήσωσιν αὐτῇ ἐντίμως τὴν συνδρομὴν τῆς δημοσιότητος.

» Ἰδὴ δὲ ὅτε τὸ πρῶτον εἶναι τετελεσμένον, ὅτε ἡ συνέδος τῶν ὀφθαλμολόγων ἀνήκει εἰς τὴν ἱστορίαν, ὅτε τὰ πράγματα ἀντικατέστησαν τὰς ὑποθέσεις καὶ πᾶσα ἀμφισβόλια ἐξέλιπε, μετὰ χαρᾶς ὁμολογοῦμεν ὅτι τὰ προκισθήματα ἡμῶν δὲν ἦσαν ἀπατηλὰ, καὶ μετῴστη ἀισθανόμεθα εὐχαρίστησιν ἀναλογιζόμενοι ὅτι διὰ τῆς διαγωγῆς ἡμῶν αὐτῆς συνετελέσασμεν καὶ ἡμεῖς, εἰ καὶ σμικρὸν, εἰς τὸ μέγιστον τοῦτο κατόρθωμα.

» Ἡ συνέδος τῶν ὀφθαλμολόγων, σπεύδομεν νὰ τὸ εἰπώμεν, ἔγχε τὴν ἐπίτυχίαν ὀριστικὴν, λαμπρὰν, καὶ τόσω λαμπρὰν ὅστε οὐδεμία πιστεύομεν, ἄλλη συνέδος δύναται νὰ συγκριθῇ πρὸς αὐτήν. Ἡ παραγωγὸσα αὐτὴν ἰδέα ἦτο καλὴ, δι' ὃ καὶ ἐπέτυχε παρὰ πάντων ἐνοηθεῖσα. Ὁμοιωθεῖται ἐκ τῆς Βελγικῆς δὲν ἐβράδυνε νὰ διαδοθῇ τοσοῦτον, ὥστε δὲν ὑπάρχει σχεδὸν κράτος εὐρωπαϊκὸν μὴ ἀντιπροσώπειθῃ ἐν αὐτῇ. Ἡ συνέδος αὕτη εἶναι συνέδος εὐρωπαϊκὴ, οὐχὶ ἐξ ἐκείνων ἐν αἷς ἀποφασίζεται ἢ πύχνη, τὸ μέλλον, ἢ ἡ ὑποδοχῶσις τῶν λαῶν, ἀλλ' ἐκ τῶν εὐρωπαϊκῶν ἐκείνων συνετελέσθησαν ἐν αἷς, μὴ μόνον φροντίς ἐπικρατεῖ, φροντίς εὐγενῆς, ἢ ἀνακούρισις τῶν ἀνθρωπίνων ἀσθενειῶν, καὶ ἡ πρόδοσις τῆς ἐπιστήμης.

» Ἡ ὀφθαλμολογικὴ λοιπὸν συνέδος ἦτο συνέλευσις εὐρωπαϊκὴ διοργανωθεῖσα ὑπὸ Βελγίων καὶ

συγκροτηθεῖσα ἐν τῇ Βελγικῇ. Τίτλη τοῖς Βέλγοις συναδέλφοις τοῖς μοχθήσαι πρὸς διοργάνωσιν αὐτῆς! Τίτλη τῇ πατρίδι ἡμῶν ἣτις ἐν τῇ ἀρχαίᾳ αὐτῆς φιλοξενία, καὶ ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς ἐλευθερίας ἐπιτρέπει ἡμῖν τὰς τοιαύτας ὁμηγύρας! Τίτλη τέλος πᾶσι τοῖς ἑξένοις συναδέλφοις, οἵτινες τοσοῦτον πρόθυμως ὑπήκουσαν εἰς τὴν γενομένην αὐτοῖς πρόκλησιν.

» Ὁρεῖλομεν νὰ εἰπώμεν ὅτι κατανοητικὸν ἦτο νὰ βλεπῆ τις διακοσίους ἱατροὺς, ἅπαντας διακεκριμένους σοφοὺς, συνηγμένους ἐν τῇ αἰδοῦσῃ τῆς Ἀκαδημίας πανταγῶθεν τῆς Ἑυρώπης, ἔχοντας τὸν αὐτὸν διαλογισμὸν, τὸν αὐτὸν σκοπὸν, καὶ ἀνευ ἄλλου συμφέροντος πλὴν τοῦ τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς ἀνθρωπότητος. Ἡ Γαλλία, ἡ Ἀγγλία, ἡ Γερμανία, ἡ Πρωσία, ἡ Αὐστρία, ἡ Ρωσία, ἡ Σουηδία, ἡ Νορβηγία, ἡ Δανιμαρκία, ἡ Ὀλλανδία, ἡ Βελγία, ἡ Ἰταλία, ἡ Ἑλλάς, ἡ Ἰσπανία, ἡ Πορτογαλία, ἡ Βελγικὴ εὐρίσκοντο αὐτόθι ἀνάμικτοι καὶ συμπασοῦσαι, τὴν αὐτὴν ζῶν ζῶσαι καὶ πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν τεινύουσαι. Ἐφαίνετο ὅτι δὲν ὑπῆρχον πλέον ὄρια τῶν ἐθνῶν, καὶ ὅτι τὸ ἀνευροπέλημα τοῦ μεγάλου ποιητοῦ Βραταντζερῶ ἐπραγματοποιήθη. Καὶ ἀληθῶς ἐάν ἡ λαὸς ἢ μᾶλλον αἱ Κυβερνήσεις δὲν κατόρθωσαν εἰσεῖτι νὰ συγκροτήσωσι τὴν ἐργὴν συμμαχίαν καὶ νὰ τεινῶσιν ἀλλήλαις τὴν χεῖρα, οἱ ἱατροὶ ἔβλυσαν τὸ μέγα τοῦτο πρόβλημα ἀπὸ πολλοῦ ἤδη χρόνου, εἰς τοὺς στρατιώτας τούτους τῆς ἀνθρωπότητος τὰ ὄρια τῶν ἐθνῶν ἐξέλιπον, ἀπὸ πολλοῦ ἤδη εἶπον οὗτοι πρὸς ἀλλήλους ὅτι ὁ πάσχων ἄνθρωπος εἶναι πάντης δλοῦ τοῦ κόσμου.

» Καθ' ἣν ἔργον γράφομεν τὰς λέξεις αὐτάς, πάντες οἱ ἀλλοδαποὶ συναδέλφοι ἡμῶν ἀπῆλθον τῆς Βελγικῆς ἄλλοι ἀλλαχόσε διευθυνόμενοι. Ἐβλε εὐρόντες παρ' ἡμῶν τὴν πρόπουσαν αὐτοῖς φιλοξενίαν, διατηρήσωσι καθόλα καὶ ἡμεῖς, γλυκαίαν τὴν μνήμην τοῦ βραχέος χρόνου ὃν συνδιεπίψαμεν μετ' αὐτῶν!

» Ἀλλ' ἤδη ὅτε ἡ συνέδος ἐληξεν, ἴσως διὰ πάντος, ἀναγκαῖον εἶναι νὰ σκεφθῇ ἕκαστος ἐν ἑαυτῷ περὶ τῶν συνεπειῶν αὐτῆς, ὁ δὲ τύπος ὁ ἀγροῦπος οὗτος φρουρὸς τῆς προόδου, ἀφίλει νὰ ἐκτιμῆσῃ τὰς ἐργασίας αὐτῆς, καὶ νὰ τὰς γνωστοποιήσῃ εἰς τὸ κοινόν. »

» Ἐνταῦθα τὸ ἀνωτέρω περιοδικὸν σύγγραμμα τῆς Βελγικῆς, ἀποδεικνύον διὰ μακρῶν τὰς ἐκ τῆς ἐπιστημονικῆς αὐτῆς Συνόδου εἰς τὴν ἱατρικὴν καὶ ἰδιαιτέρως εἰς τὴν ὀφθαλμιατρικὴν προουφούσας ὠφελείας, ἐπιφέρει ὅτι « ἐν Συνελεύσει ἐν ἣ κατὰ πᾶν βῆμα ἀπαντῶνται αἱ ἐξοχώτεροι ἐπιστημονικαὶ ἐπιστημότητες, ἣτις συνεκατέλεγε μετὰξὺ τῶν μεγάλων αὐτῆς Δόνδερ, τὸν ἐξ Οὐτρέχτης, Γραϊφὸν τὸν ἐκ Βερολίνου, Γαίγερν τὸν ἐκ Βιέννης, Ἀμμονα τὸν ἐκ ἀρέσδης, Ἀναγνωσπᾶκην τὸν ἐξ Ἀθηνῶν, Δεσμάρ τὸν ἐκ Παρισίων, Μυρκῆς τὸν ἐκ Λισαβῶνης, καὶ κλπ. κλπ. ἀδύνατον ἦτο νὰ μὴ παραχθῶσι ἔργα ἀξία λόγου. Ἡ ἐπίκρισις ἢ ἐπενέγκομεν ἀφορᾶ μόνον τὸ ἐπίσημον πρόγραμμα τῆς Συνόδου καὶ

οὐδὲν ἄλλω τὰς ἀληθῶς ἀξιοσημειώτους ἀνακοινώσεις, αἵτινες ἐγένοντο ἐν αὐτῇ καὶ ἐκάστην, καὶ περὶ ὧν θέλομεν κατόπιν πραγματευθῆναι πλατύτερον. . . .

« Ἄλλ' ἀπέχομεν ἐνταῦθα ἐπιφυλακτικῶν καὶ ἠμιλήσωμεν περὶ ἐνός ἐκάστου τῶν ἀντικειμένων τούτων, δεόμενοι σπεύδοντες νὰ διηγηθῶμεν πάντα τὰ ἐν τῇ Συνόδῳ διατρέξαντα, δὲν θέλομεν γράψαι ἱστορίαν αὐτῆς, διότι μᾶς λείπουν εἰσέτι τὰ ἀναγκαῖα ἔγγραφα, ἀλλὰ θέλομεν προσπαθῆσαι νὰ ἐκτιμήσωμεν ἀκριβῶς καὶ ἀμερολήπτως τὰς ἐν αὐτῇ γενομένας συζητήσεις. »

« Τὴν 13 Σεπτεμβρίου, ἡμέραν Κυριακὴν, ὥραν 11 Π. Μ. ἐγένετο ἐναρξίς τῆς Συνόδου τῶν ὀφθαλμολόγων. Ἄπαντα τὰ μέλη αὐτῆς εἶναι παρόντα, ἢ αἰθούσα τῆς Ἀκαδημίας ὑπερπληθῆς, ἐπαρουσίαζε ζωνρότατον θέμα· πανταχοῦ ἐσηματίζοντο συνομορροίσεις, πανταχοῦ ἀντηλάσσοντο λόγοι συμπαθητικοί· ἢ μὲν γλώσσα διεφερον, ἀλλὰ παρά πᾶσιν ἡ γνώμη ἦτο μία καὶ ἡ αὐτή. Εἰς μίαν τῶν πλευρῶν τῆς αἰθούσης ἐκάθηντο αἱ κυρίαι, αἱ καλλωπίζουσαι διὰ τῆς παρουσίας αὐτῶν τὴν σοβαρὰν ταύτην δημήγυριν, εἰς δὲ τὸ βῆθος τῆς αἰθούσης ἐκάθηντο ὁ Κ. Δεδέκερ ὑπουργὸς τῶν Ἰστωρικῶν, καὶ πολλοὶ πρέσβεις τῶν ξένων δυνάμεων.

« Τὸ γραφεῖον συνέκειτο ἐκ τῶν Κ. Κ. Φαλλῶ, Προέδρου, Βάν Ροσσδρέκ καθηγητοῦ τοῦ ἐν Γάνδῃ Πανεπιστημίου, Διριέν, καθηγητοῦ τοῦ ἐν Λουδβίχ Πανεπιστημίου, Βόσχ μέλους τῆς Ἀκαδημίας, καὶ Βαρλομόντ Γενικοῦ γραμματέως.

« Τῆς συνεδριάσεως ἀρξαμένης βραδεία σιωπῇ ἐπεκράτησεν ὁ δὲ Κ. Φαλλῶ ἐγενεῖς ἀπήγγειλε τὸν ἀκλόουλον λόγον·

« Κύριοι!

« Θέμα οὐχ ἦτον ἐνδοξόν διὰ τὴν ἐπιστήμην, ἢ παρακωλυτικὸν διὰ τὴν ἀνθρωπότητα παριστάσιν οἱ τόποι οὗτοι σήμερον. Ἐν ᾧ πανταχόθεν τὰ ὑλικά συμφέροντα ἐπύρροντα πολιορκουσι καὶ περιζωννύουσιν ἡμᾶς, ἐν ᾧ ἅπαντα τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος ἢ ἐνεργητικότητος φαίνεται συγκεντρωθεῖσα εἰς μόνον τὴν ὕλικὴν κερδοσκοπίαν, πόσον ἀρχαῖον θέμα εἶναι τόσοι διάσημοι ἄνδρες, τόσοι ἰσχυροὶ νόες, οἵτινες χωρὶς οὐδενὸς ἀτομικοῦ συμφέροντος, ἀδιαφοροῦντες διὰ τὸ μέγεθος τῆς ὀδοιπορίας, περιφρονῶντες τὴν πλουσίαν αὐτῶν, πελατεῖαν καὶ τὰς ἡδονὰς τῆς ἰδίας ἐστίας, προσέδραμον ἐνταῦθα ἐπὶ μόνῃ τῇ ἀπλῇ φωνῇ τῆς ἐπιστήμης, φωνῇ ἥτις διὰ νὰ εἰσακουσθῇ, οὐδὲν εἶχε καταναγκαστικόν, ἀλλ' ἦτο μέγιστα τοσοῦτω τολμηρὰ καὶ ἕσον ἦτο πρωτοφανὴς καὶ ἄνευ προηγουμένων.

« Καὶ μὲν αἱ συνέδοι δὲν εἶναι σήμερον σπάνιαι ἀπὸ πολλοῦ ἤδη χρόνου τὸ ἐπιωφελές τῶν τοιούτων συνεταιρισμῶν ἀνεγνωρίσθη, καὶ κατὰ πᾶν ἔτος συγκροτοῦνται τοιαῦται. Ὁ περιθώρος ἐν ᾧ συνεδριάζομεν περιεῖχεν ἐσχάτως ἔτι μίαν καὶ λίαν πολυμελῆ, ἀλλ' ἐν αὐτῇ προέκειτο περὶ συμφερόντων γονικῶν, περὶ ζητημάτων ἀπορόντων πᾶσαν

τὴν ἀνθρωπότητα, ἐν οἷς τὸ μέλλον τῆς κοινωνικῆς ἐνδιεφέρετο, δι' ὃ ἅπαντα αἱ κοινωνικαὶ κλάσεις παρεῖχον αὐτῇ στοιχεῖα, καὶ πάντες οἱ ἀντιπροσωπεύοντες τὰς ζωηρὰς αὐτῆς δυνάμεις, ὁ νομοθέτης, ὁ οἰκονομολόγος, ὁ διοικητὴς, ὁ βιομήχανος, ὁ ἔμπορος μετέσχον αὐτῆς. Ἄλλ' ἡ παρούσα συνέλευσις οὐδένα ἔχει τῶν τίτλων τούτων· δὲν εἶναι ὡς ἐκείνη μεγάλη, δὲν ἔχει πρὸ ὀφθαλμῶν συμφέροντα κατεπεύγοντα, αὐτὴ περιλαμβάνει ὄρξοντα τοσοῦτω εὐρύν. Περιορισμένη εἰς μόνον τὴν τέχνην τοῦ θεραπεύειν, καὶ μέγιστα εἰς ἓνα μόνον τῶν ἦτον διεξερευνηθέντων κλάδων αὐτῆς, ἐφαίνεται ὅτι ἐμελλεν ὀλίγους μόνον νὰ προσελκύσῃ καὶ νὰ καταδικασθῇ ὡς ἐξάμβλωμα.

« Ἴδιον εἶναι τῆς τύχης πασῶν τῶν νέων ἰδεῶν νὰ ἀπαντῶσιν ἀντίστασιν ζωηρὰν φυσικῶς ἐχθρὸς ἔχουσιν αὐταί. τοὺς φθονερούς, τοὺς μιτουήτας πᾶν ὅ,τι αὐτοὶ δὲν ἐπενόησαν, τοὺς ἀπαθεῖς καὶ περὶ τὰ τετριμμένα σχολάζοντας ἐκείνους, χαρακτηῖρας τοὺς ὀπολοῦς ποιεῖ πᾶν ὅ,τι ἐξέρχεται ἐκτὸς τοῦ κύκλου τῶν ἔξεων αὐτῶν, τέλος τοὺς φιλοσοκώμονας καὶ σκεπτικοὺς ἐκείνους· νόας εἰς οὐδ' ἢ ἀρραίσιας εἶναι λέξις κενὴ, ἢ ἀφιλοκέρδεια ἀπάτη, καὶ τῶν ὀποίων προσφιλέσθαι εἶναι ἢ σάρκασμός. » Ἐνταῦθα ὁ ῥήτωρ ἐξακολουθῶν τὴν ἐκθεσὶν τῆς δυσπιστίας καὶ τῶν πικρῶν ἐπικρίσεων αἵτινες ὑπεδέχθησαν κατ' ἀρχάς τὴν περὶ τῆς συνόδου, σαυτὴς πρόσκλησιν, ἀποδίδει κυρίως τὸν ἔπαινον τῆς τοσοῦτον λαμπρᾶς ἐπιτυχίας τῆς συνόδου, εἰς τὸν τὰ ἔργα τοῦ γενικοῦ γραμματέως ἀναδεχθέντῃ Κ. Βαρλομόντ, καὶ ἐπὶ τέλος προστίθει·

« Τὸ ἔδαφος ὑπερκατεῖτε εἶναι ἕδαφος τῆς ἐλευθερίας, ὃ ἀνὴρ ὅστις σὰς περιβάλλει εἶναι πλήρης τοῦ ἀρώματος αὐτῆς, τὰ δώματα ἐντὸς τῶν ὀποίων διασκεπτεσθε εἶναι συνειδημένα νὰ ἀκούωσιν τὴν φωνὴν τῆς. Ἐνταῦθα τὰ πάντα κηρύττουσιν εἰς ἡμᾶς, ὅτι οὐδὲν ἐμπόδιον τίθεται εἰς τὴν πλήρη καὶ ἀπεριόριστον διαδύλωσιν τῶν ἰδεῶν. Τὸ πᾶν τῶν συζητήσεων εἶναι πεδῖον πληροστάτης ἰσότητος. Ἐνώπιον τῆς ἐπιστήμης καθὼς ἐνώπιον τοῦ νόμου πάντες οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἴσοι. Ἐὰν ὑπάρχῃ κυριαρχία ἐνώπιον τῆς ὀποιᾶς ἅπαντες κληνομεν τὸ γόνυ, αὕτη εἶναι ἡ κυριαρχία τῶν πραγμάτων φουτιζομένη ὑπὸ τοῦ ὀρθοῦ λόγου. Οὐδὲν ὄνομα ἔχει ἀξίαν ἐὰν δὲν ἀρούεται αὐτὴν ἐκ τῆς τοιαύτης πηγῆς. Πανταχοῦ ὅπου οἱ ἄνθρωποι συνέρχονται ἐπὶ σκοπῷ τῆς προόδου εἰσὶν ἀδελφοί. Τί σημαίνουσι τὰ φαντασιώδη ἐκείνα ὄρια τὰ ὑψούμενα ἀνὰ μέτρον αὐτῶν, ὑπὸ τῆς διαφορᾶς τῶν ἰθνητικῶν, τῆς ποικιλίας τῶν γλωσσῶν, τῆς διαφορίας τῶν φρονημάτων καὶ τῶν δοξασιῶν, ἐνώπιον τοῦ ἱεροῦ συμφέροντος τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς ἀνθρωπότητος;

« Κύριοι! ἡ σημαία ἢ κυματιζομένη ὑπεράνω τῶν κεφαλῶν ὑμῶν ἄς φέρῃ λοιπὸν τὴν ἐπιγραφὴν Ἐλευθερία! Ἰσότης! Ἀδελφότης! τὴν ἑορὰν ταύτην τολμῶ νὰ ἐγγυηθῶ· ὅτι ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη δὲν θέλει εἰσθαι ψεύδος.

« Τὸν λόγον τούτον ὑπεδέχθησαν ῥιγδαῖαι χειροκρατήσεις. Μετ' ὧν ἡ Σύνοδος ἐπικυρώσασα τὸ ἕως τότε προσωρινὸν αὐτῆς γραφεῖον, ἐφηρξίσθη Προέδρον τῆς τιμῆς τὸν Κ. Γουρζόν τῶν Ἰστωρικῶν, ὅστις ἀναστὰς ἐτοποθετήθη παρὰ τῷ Κ. Φαλλῶ, καὶ ἀπήγγειλε λόγον οὐχ ἦτον συγκινητικόν, ἐπίσης χειροκρατηθέντα.

« Δικαιοσύνη· μετὰ μίαν ὥραν τῆς δημήγυρος, ἐπανελθὼν ὁ Κ. Κερβέριας ἐξέθετο τὴν ἐν Ἰσπανίᾳ κατάστασιν τῆς ὀφθαλμιατρικῆς.

« Ὁ Κ. Ἀναγνωστάκης ὑπέβαλεν ὅμοιον ὑπόμνημα περὶ Ἑλλάδος καὶ Αἰγύπτου. Ἡ ἀνάγκη τοῦ ἀξιολόγου τούτου ὑπομνήματος θέλει ἐξακολουθῆσαι κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς ἐπιούσης.

« Συνεδρίασις τῆς 15 Σεπτεμβρίου. Ὁ Κ. Ἀναγνωστάκης ἐξακολουθεῖ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ ἀξιοσημειώτου (remarqué) αὐτοῦ ὑπομνήματος, ὅπερ ἐν τῇ χυσεινῇ συνεδρίᾳ τοσοῦτον ἰσχυρῶς προσείληκε τὴν προσοχὴν.

« Μετὰ τὸν Ἀναγνωστάκην ὁ Κ. Μετχιόρ ἐξέθετο τὴν κατάστασιν τῆς ὀφθαλμιατρικῆς ἐν τῇ Δανίᾳ, μετ' ὧν ἡ Σύνοδος προέβη εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν ἐν τῷ προγράμματι ζητημάτων κλ.»

« Μετὰ δὲ τὸ τέλος τῆς τετάρτης καὶ τελευταίας συνεδριάσεως συνεκροτήθη μεγαλοπρεπὲς συμπόσιον, ὅτε πολλοὶ ἐγένοντο φιλοτισίαι καὶ προτάσεις. Καὶ πάλιν ὁ ἡμέτερος Κ. Ἀναγνωστάκης ἀπήγγειλε λόγους ἐνθουσιώδεις, « συγκινηθέντας, κατὰ τὴν Presse médicale, ζωηρῶς τοὺς πάντας, καὶ ζωηρότερον χειροκρατηθέντας. »

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

Notices sur la topographie ancienne de la Nouvelle Russie et de la Bessarabie par P. J. Bruun, Odessa, 1857.
Die Herakleotische Hallinsel, etc. par M. Becker. Leipzig, 1856.

Τέσσαρες ἢ πέντε φαίνονται οἱ τρόποι καθ' οὓς γίνονται αἱ γεωγραφικαὶ ἀνακαλύψεις καὶ αἱ ἐξακριβώσεις γνωστῶν ἢ δὴ τῆς γῆς μερῶν. αἱ πολεμικαὶ ἐκστρατεῖαι, τὰ τῶν ἐμπορῶν ταξίδια, αἱ τῶν ἱεραποστόλων πορείαι, περιηγήσεις σπουδαίων ἰδιωτῶν, καὶ τέλος ἀποστολαὶ κυβερνήσεων ἐξ ἐπιτιθῆς ἐπὶ σκοπῷ ἀνακαλύψεων. Ποῖος τῶν τρόπων τούτων εἶναι ὁ παρέχων τὰς ἀκριβεστάτας πληροφορίας, εἶναι ζήτημα οὐχὶ τῶν τυχαίων, διότι φαίνεται ὅτι οἱ δύο οἱ τρόποι οὗτοι δὲν εἶναι ἐλεύθεροι ἀτοπημάτων καὶ ἐναντιοτήτων πρὸς τὴν ζητούμενην ἀλήθειαν. Ὁμοιογενεῖς ὅμως εἶναι ὅτι αἱ πολεμικαὶ ἐκστρατεῖαι καὶ τὰ τῶν ἐμπορῶν ταξίδια ἦσαν αἱ παλαιόταται ἅμα καὶ καρποφοροῦνται ὅσοι τῶν γεωγραφικῶν ἀνακαλύψεων. Αὗτοι εἶναι καὶ ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις, ὅτε γίνονται

τόσαι ἐξ ἐπιτιθῆς ἐπιστημονικαὶ ἀποστολαί, δὲν παύουσι χορηγεῖσθαι ἡμῖν πολυτίμους τοπογραφικὰς εἰδήσεις. Αἱ πολεμικαὶ ἰδίως ἐκστρατεῖαι δεικνύουσι τὴν σήμερον πολλὰ πλὴν ἐνεργειῶν καὶ συνεισῶν, οὕτως εἰπεῖν, ἐν ἑαυταῖς τὸν χαρακτηρῶν ὅλων σχεδὸν τῶν ἀνω ῥηθέντων τρόπων, διότι καὶ ἐπιστημονικαὶ ἐπιτροπὴ καὶ ἱεραποστολαὶ καὶ ἔμποροι καὶ ἰδιῶται περιηγεῖται αὐτὰς παρακολουθοῦσι καὶ ἐπὶ πρὸς τούτους προηγουμένως μὲν αὐτῶν πάντοτε αἱ παντοδαπαὶ ἐν ταῖς ἐρημερίαις ἀπεργήσεις περὶ τῶν μερῶν ἐπὶ τὰ ὅποια γίνονται αἱ ἐκστρατεῖαι, ὡς κινουμένης τῆς περιεργείας τοῦ κοινοῦ πρὸς γνῶσιν αὐτῶν, ἔπονται δὲ πολλάκις αἱ τῶν εἰς τὸ θέατρον τοῦ πολέμου διαμεινόντων λογίων περιπέτραι ἀνιχνεύσεις, ὡς διατηρουμένης ἐπὶ πολὺ τῆς περιεργείας τοῦ κοινοῦ καὶ μετὰ τὰς τέλος λαβούσας ἀνθρωποκτόνους πράξεις. Οὕτως ὁ πολέμου ἀνθρώπος προσπαθεῖ ἐκ παντός νὰ ἐρευνῆται καὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ καθ' Ὁμηρον ὀκρυόεντος πολέμου, τοῦ οὐδὲν ἄλλω βίβλιον ἐρασιμίου πράγματος. Τοιαύτην πηγὴν καὶ ἀφρορὴν ἔχουσι καὶ τὰ ἀνω σημειούμενα παρ' ἡμῶν δύο βιβλίαι, ἐκ τῶν ὀποίων τὸ μὲν πρῶτον δημοτικώτερον πῶς γεγραμμένον καὶ ἄνευ συγχρῆς παράθεσεως ἀρχαίων κειμένων, ἐξετάζει ἐν σειρά ἄλφαβητικῇ ὅλους σχεδὸν τοὺς τόπους ἐνθα ὁ τελευταῖος μέγας πόλεμος διεξήχθη, τὸ δὲ ἕτερον γεγραμμένον φιλολογικώτερον καὶ μὲ πῖνακα τοπογραφικῶν συνοδεύομενον, εἰς ἓν μέρος μόνον τῆς Ταυρικῆς χερσονήσου περιορίζεται, τὸ περὶ τὴν Σεβαστοπούλιν, καὶ περιεργότατον διὰ τοῦτο καθίσταται. Μὴ δυνάμενοι ἡμεῖς νὰ παρακολουθήσωμεν τοὺς συγγραφεῖς τῶν δύο τούτων βιβλίων εἰς τὰς ἀξιολόγους ἐρεῦνας τῶν ἀρκουμένων εἰς τὸ νὰ δηλώσωμεν αὐτὰ εἰς τοὺς ἡμογενεῖς ἡμῶν τοὺς πολλὰ κατ' ἐκεῖνα τὰ μέρη διατρέχοντας χερὶν ἐμπορίου ἢ ἄλλων πολιτικῶν ἐνεργειῶν, καὶ εὐχαριστοῦμεν τοὺς κυρίους Bruun καὶ Becker, ὅτι καὶ αὐτοὶ, τὸ παράδειγμα τῶν πρὸ αὐτῶν ἀρχαιολόγων ζηλώσαντες, ἠσχολήθησαν περὶ τὴν διευκρίνησιν τῆς ἱστορίας τῶν τόπων, ἐνθα οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι οὐχὶ ἄνευ ὀφελείας τῆς ἀνθρωπότητος διατρέψαντες αἰώνας ὅλους, κατέλιπον ἑαυτῶν μνήμην ἀθάνατον, μαρτυρομένην καὶ ἐκ μνημείων καὶ ἐκ γεωγραφικῶν ὀνομάτων σοφισμένων. Ἐως οὗ καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ δυναμωθῶμεν εἰς τοιαύτας ἐπιστημονικὰς ζητήσεις κατὰ τὰς ἡμετέρας χώρας καὶ κατὰ τὰς τῶν παλαιῶν Ἑλλήνων ἀποικίας, εὐπρόσδεκτα λίαν πρόψιν νὰ μᾶς εἶναι τὰ τοιαῦτα τῶν βιβλίων. Διὸ καὶ ἐκρίθη σκόπιμος ἡ ἐν τῇ περιοδικῇ τούτῳ συγγράμματι μνημὴ αὐτῶν. Ὅπως δὲ οἱ δύο οὗτοι Ἑσπεῖοι, διδάσκαλοι ὄντες γραμμάτων ἀνθρωπισμοῦ κατ' ἐκείνας τὰς ξένας αὐτοῖς χώρας, ἐκτὸς τοῦ κυρίου αὐτῶν ἔργου ἀσχολοῦνται καὶ εἰς τὰ δυσχερότερα τῶν ἱστορικῶν καὶ γεωγραφικῶν ζητημάτων, οὕτως εὐχόμεθα νὰ πράττωσι καὶ ὅσοι ἐκ τῶν ἡμετέρων ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ διδάσκουσι τὴν πολυπλήθυνον τῶν Ἑλλήνων νεολαίων καὶ τοιοῦτοι διδάσκαλοι εἶναι πολλοὶ καὶ ἐν Ῥωσίᾳ καὶ ἐν Αἰγύπτῳ καὶ ἀλλοῦ, καὶ

δύναται τινά ἐκ διαλειμμάτων ἔργα ἐπιστημονικὰ νὰ τελῶσιν, ἂν μόνον φροντίζωσι νὰ πρακτικὰ ἐπιτελοῦνται ὡς δεῖ διὰ μελετῶν, καὶ μανθάνοντες πρῶτον τὰς ἐγγυρῶν γλώσσας νὰ προημεθεύωσι ἔπειτα καὶ τὰ νεώτερα καὶ ἀκριβέστερα περὶ ἐκάστου τοῦτου ἔνθα διατρέβουσι βιβλία, ἐξ ὧν θέλωσι βλέπειν τί τὸ ὑπὲρ τῆς ἐπιστήμης μέχρι τοῦδε γινώσκον, καὶ τί τὸ περιμένον ἔτι ἐξακριβώσιν. Εἶθε ἡ εὐχὴ ἡμῶν μὴ μείνη ἀτέλεστος!

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 17 Ὀκτωβρίου 1857.
Κ.

ΛΟΓΟΣ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟΣ

Ἐκφωνηθεὶς ἐπὶ τοῦ Καθηγητοῦ τοῦ Δικαίου
Κ. Γ. ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟΥ.

Μαθόντες οὖν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ καθηγη-
τῆς Κ. Γ. Μαυροκορδάτου ἤρξατο καὶ κατὰ τὴν
παρούσαν χειμερινὴν ἐξαμηνίαν τῆς διδασκαλίας
τοῦ Δικαίου διὰ εἰσαγωγῆς ἐμφανιούσης τὴν περὶ
τὴν ἐπιστήμην καὶ τὸν ἔλληνα συγχρόνως λόγον
δεινότητα τοῦ ἀνδρός, ἐζητήσαμεν καὶ καταγραφί-
ζομεν αὐτὴν ἐνταῦθα χάριν τῶν ἀναγνωστῶν, ὡς
συνέχεται τινὰ τοῦ ἐπίσης εἰσαγωγικοῦ λόγου τοῦ
καθηγητοῦ τούτου, ὃν ἐδημοσίωσαμεν ἐν τῷ φυλ-
λαδίῳ, 59.

Φίλοι Ὀμιλήται!

Ὅριον ἔθετο ὁ Θεὸς ἀνεκμῆσον τῆς δικαιοσύνης
καὶ ἀναμῆσον τῆς ἀδικίας· καὶ δὴ τὸ δικαίον, θεῖον
τυγχάνον ἀπαγόρευμα, τῶν ἀνθρωπίνων ἔργων ὑπερ-
έχει, καὶ τῆς τε ἀτομικῆς καὶ τῆς κοινωνικῆς τῶν
λογικῶν ὄντων ὑπάρξεως ἀφεικτος ὅρος καθίσταται,
καὶ τῶν τε ἀνθρώπων καὶ τῶν ἐθνῶν ἡγίεται, ἡμέ-
ρας μὲν ἐν στυλῷ τοῦ βιβλίου, τοῦ δεῖξαι αὐτοῖς τὴν
ὁδὸν· τὴν δὲ νύκτα ἐν στυλῷ πυρός, τοῦ φαι-
νεῖν αὐτοῖς.

Ἐγνωμότως τοίνυν οἱ ἄνθρωποι ἐκ Θεοῦ εἰλη-
σέναι ὁμολογοῦμεν τὰς ἐντολάς, αἷς ὑπέκειναι ὀφεί-
λομεν, ὅπως αὐτοὶ τε ὄμην εὐτυχεῖ· καὶ ἐν τῷ
νῦν αἰῶνι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι, καὶ τὰ πρὸς εὐδαι-
μονίαν τοῖς πλησίον ἡμῶν μετὰ θυμηδίας παρά-
γομεν· καὶ γὰρ ἐπαγαλλόμεθα εὐχόμεθα πάνυ ὅτι ἐκ
Θεοῦ τὸ δικαίον ἀπεδείχθη, καὶ προθύμως τοῖς
ἐντάλμασι τοῦ πλάστου ἡμῶν ὑποτάσσόμεθα, ἐγ-
καλλωπιζόμενοι μάλιστα ὅτι θεοὶ ἐντάλλουσιν,
οὐχὶ δὲ βουλήσιν ὑπέκειμεν ὄντων, ὡν οἱ λογισμοὶ
πάντες θεῶν, καὶ αἱ ἐπίνοιαι ἐπισφαιλεῖς.

Ἄλλ' ἐὰν ἐγκώψωμεν τῇ ἱστορίᾳ, Διόσκω καὶ
Σόλωνας καὶ Λυκούργους, νόμους καὶ ρήτρας ἐπέ-
κασθη ἔθνη τιθέντας, ἀνευρήσομεν, ὅλον δὲ θεσμῶν
ὄρμηθους καὶ νόμων σωρείας καταδόντες, ὁμολογή-
σομεν πάντως τὴν ἀδιαιρέτην τοῦ ἀνθρώπου ἐπέμ-
βασιν εἰς τὰ πρὸς διοργάνωσιν τῶν κοινωνικῶν τέ-
νοντα, καὶ ἔστι δικαίον τοῦ Θεοῦ δικαίου παρεκκλι-
νον ἀνακαρῶμεν· ἐνθὲν τοι ἔσθην μὲν τὸ θεῖον δι-
καίον ἐπιγινώσκοντες, ἐξῶθεν δὲ τὸ ἀνθρώπινον δι-

καίον διδασκόμενοι, τὸ τε φυσικὸν καὶ τὸ θετικὸν κατέ-
χομεν ἅμα δικαίον· ἐκ δὲ τοῦ συνόλου ἀμφοτέρων
τούτων ἡ ἐν γένει ἐπιστήμη τῶν νόμων προκύπτει.
Νόμος μὲν οὖν καλεῖται τὸ ἐπιτασσόμενον ἡμῖν
παρὰ τοῦ πρὸς ὃν ὑπακούειν ὀφείλομεν· δικαίον δὲ
ἢ τῶν νόμων ἐπιστήμη· εἶθ' οὕτω τὸ δικαίον εἰς
φυσικὸν καὶ θετικὸν διήρηται· καὶ φυσικὸν μὲν δι-
καίον τὸ σύνολον κέκληται τῶν πρὸ τῆς ὑπάρξεως
τοῦ ἀνθρωπίνου γένους νόμων, οὓς ὁ δημιουργὸς
τοῦ παντός ἔθετο· θετικὸν δὲ δικαίον τὸ σύνολον
ἥκουν τῶν παρὰ τῶν ἀνθρώπων κατὰ τὰς χρεῖας
τῶν κοινωνικῶν τεθειμένων νόμων· καὶ ἀρχικῶς μὲν
καὶ θεῖος τύπος τοῦ δικαίου τὸ φυσικὸν τυγχάνει
δικαίου, ὃ δ' ἐπιγενόμενος καὶ ἀνθρώπινος τοῦ δι-
καίου τύπος τὸ θετικὸν ἔστι δικαίον.

Ἄλλ' ὅτι περὶ ἡ πόλις τὸ θετικὸν καθίσταται δι-
καίον, μὴ νομίσητε, ὅτι αὕτη τὸ ἀρχέγονον φυσικὸν
δικαίον ἀποκλείει καὶ ἀποσοθεῖ, καὶ τοὺς πολίτας
ἀπομανθάνειν καταναγκάζει τὴν ἐν ταῖς πόλεσιν
αὐτῶν ἐγγεγραμμένην νομοθεσίαν, οὐ μέλανι,
ἀλλὰ πνεύματι Θεοῦ ζῶντος, οὐκ ἐν πλατῆ λίθι-
ναις, ἀλλ' ἐν πλατῆ καρδίας σάρκιναις· τοὐναν-
τίον ἐξ ὧν ἐροῦμεν ὑμῖν ἄλλο γινώσκεται ὅτι οὐδὲ
ἀδοτελεῖς, οὐδὲ μὴν ἰδιοβόητον τὸ θετικὸν ἔστι
δικαίον, ἀλλ' ὅτι τοῦτο ἐπὶ τοῦ φυσικοῦ δικαίου
ἠδράσεται καὶ ἐστήριξται, μᾶλλον δ' ὅτι τὸ θετικὸν
δικαίον αὐτὸ τοῦτο ἔστι τὸ φυσικὸν δικαίον, κατὰ
τὰς κοινωνικὰς χρεῖας μικρῶν ἀλλοιούμενων διὰ
τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν· ἐν γὰρ ἐστὶ δικαίον τὸ
δεδομένον ἀνωθεν διὰ καὶ κάλως εἰρηται· ὅτι οὐχ
ὑπάρχει δικαίον κατὰ τοῦ δικαίου, Il n'y a pas
de droit contre le droit· ἀναγαφομένης οὕτω τῆς
προϋπάρξεως ἀρχῶν αἰώνιων, καὶ ὑποδεικνυμένου
τῷ ἀνθρώπῳ ὅτι καὶ ἐν αὐτῷ τῷ νομοθετεῖν τῷ
θεῷ ὑποκλίνεσθαι οὕτως ὀφείλει νόμος· τοῦτο ἐ-
ποίησαν οἱ περιώνυμοι ἐκείνοι ἄνδρες οἱ ἐν νομο-
σχιδίῳ τὸν γαλλικὸν πολιτικὸν κώδικα τοῖς νομο-
θεταῖς παραστήσαντες· ἤρξαντο γὰρ τῶν εἰσαγωγι-
κῶν τοῦ κώδικος τούτου διατάξεων διὰ τῶν ἑξῆς·
Il existe un droit universel et immuable,
source de toutes les lois positives: il n'est que
la raison naturelle en tant qu'elle gouverne
tous les hommes.

Ἄλλ' ἰδοὺ πῶς καὶ ὁ Κικέρων τὸ φυσικὸν ὀρί-
στατο δικαίον: Est non scripta, sed natura lex,
quam non didicimus, accepimus, legimus, vo-
rum ex natura ipsa arripimus, hausimus, ex-
pressimus; ad quam non docti, sed facti, non
insultati, sed imbuti sumus.

Ὅστω τοίνυν καὶ πρὸ τοῦ χριστιανισμοῦ τὸ φυσικὸν
ὁμιλούμενον δικαίον, καὶ τοῦτο παγαδόμιον καὶ
ἀμετάβλητον παρ' αὐτῶν τῶν ἐθνικῶν ἀνεκέρυτ-
τετο, ὡς ἐν παντὶ κερὶ καὶ τόπῳ ἀρμόζον· ἀλλ'
οὐδὲ τὸ θετικὸν δικαίον, jus civilis, οὐδὲ παγαδό-
μιον, οὐδὲ ἀμετάβλητον ἐστὶν δημιουργικῶν γὰρ ἀν-
θρώπων τυγχάνον, ἐπιχώριον ἔστι, καὶ ἕμᾳ τοῖς
χρόνοις καὶ ταῖς περιστάσεσιν ἀμμεταβάλλεσθαι ἐ-
ῶθε· μᾶλλον γὰρ ὁ παγαδόμιος Θεός, ὁ δεσπότης

τῶν ἀπάντων, ἐρίπαξ νόμον ἔθετο, τὰ θεῖα καὶ δι-
καία τῷ γένει τῶν ἀνθρώπων ἐκιδάσκοντα, καὶ τὴν
εἰς τὴν μακροβιότητα τοὺς πάντας ἀγούσαν ὁδὸν δι-
γράφοντα· οἱ δὲ κατὰ ἔθνη νομοθετοῦσι ἐφ' ἐκάστῳ
μαθ' ἰδίᾳ νόμους ἐξέθεντο, καὶ τούτους τοῖς χρόνοις
μεταβαλλομένους διὰ τὰς κοινωνικὰς μεταπτώσεις·
διὸ καὶ τὸ μὲν θετικὸν δικαίον κατὰ ἔθνη καὶ κατὰ
χρόνους ἐπ' ἀπειρον ἀλλοιοῦται· τὸ δὲ φυσικὸν δι-
καίον ἔστηκεν ἀκράδαντον, καὶ τὸν ἑσπεῖ χρόνον ἀ-
ναλλοίωτον διαμενεῖ. Διέπουσι λοιπὸν ἡμεῖς ὡς μὲν
λογικὰ ὄντα τὸ φυσικὸν δικαίον, ὡς δὲ πολιτὰς τὸ
θετικὸν δικαίον τοῦ ἔθνους εἰς ἰδίᾳ ἕκαστοι ἀ-
νήκομεν.

Τοιοῦτον καθ' ἐκάστην ἐν ταῖς μετ' ἀλλήλων σχέ-
σεσι τῶν ἀνθρώπων τὸ φυσικὸν παρίσταται δικαίον,
οὐ διδακτὸν, ἐμφυτον δὲ καὶ παγαδόμιον καὶ ἀμε-
τάβλητον καὶ τοῖς πᾶσιν ἐπιπεροῦν ἀνευ διαστολῆς
ἔθνους ἢ φύλου, ἢ ἡλικίας· ἀπαντες γὰρ συγχάρομεν
τῷ ἐκ βεβαίας νόσου ἀναρρώταντι ἢ ἐκ σάλου καὶ
κλυδωνος διασωθέντι· καὶ τῷ πάσχοντι δὲ συναλγοῦ-
μεν, καὶ τὸν δυστυχοῦντα ἐλεοῦμεν, καὶ ἐκκλι-
νοντες ἀπὸ κακοῦ, ποιοῦμεν τὸ ἀγαθόν. Νήπια μετὰ
γερόντων, ἀρρένες καὶ θήλειά συγχάρομεν τοῖς ἀπό-
σεισμοῦ καὶ καταποντισμοῦ διασωθέντι, καὶ ἀλλό-
φυλοι τυγχάνωσι, καὶ δυσουμενεῖς ἡμῖν ὄντι, καὶ ἐναλ-
λαξ δάκρυα χαρᾶς τὰ τῆς λύπης δάκρυα διαδέχεται.

Ὅτι δὲ καὶ τὸ θετικὸν δικαίον ἔστιν οἷον ὑμῖν τοῦ-
το παρέχουσα, τὸν ἀστυκὸν τῶν Γάλλων κώδικα εἰς μικρὸν
τύριον φέρον καὶ ἐπαρῶς ὑμῖν καταδείξω· ὅτι τοῦτο
ἐπὶ τοῦ φυσικοῦ τεθεμελιωταὶ δικαίου. Κατὰ γὰρ τὸ
παρελθὸν ἔτος ὑπέδειξα ὑμῖν, ὡς πάντως μέμνησθε,
ὅτι διὰ πολλῶν διατάξεων δικάζοντάς τε καὶ δι-
καζόμενους εἰς τὸ φυσικὸν ὁ νομοθέτης παραπέμπει
δικαίον· ὅτι πᾶσαν καταργήσας διάκρισιν μετὰ
προσώπων, τὴν δουλείαν καὶ τὴν δουλοπαροικίαν
κατέστρεψε, καὶ τὸ ἀξίωμα φύσει δούλος φύσει ἐ-
λεύθερος ἀποδοκιμάσας, μετὰ πολλῆς τῆς ἐλευθε-
ριότητος τὸ πολυθρόλλον ἐκείνο perissent les Co-
lonies plaitôt qu'un princeps dissemblant ὅτι ὑπὲρ
τε πολιτῶν καὶ ὑπὲρ αὐτῶν τῶν ἀλλοδαπῶν τὴν ἐνό-
θετις, ὅτι τὸ οἰκογενετικὸν δικαίον ἐπὶ τῶν χριστιανικῶν
βράτων ἀκοδόμησε, τὸν νόμιμον γάμον συνιστῶν, τὰς
παλλακείας καὶ τὰς ἀθεμιτογαμίας καταστρέφων
καὶ τὰ διαζύγια ἀπαγορεύων· ὅτι μόνους τοῖς ἐκ νο-
μίμου γάμου τέκνοις οὐκ ἐν ἄρσεν καὶ θήλῃ διατρα-
νόσας, τὰ ἐν ἀνομίαις συλληφθέντα καὶ τῆς πατρικῆς
ἐστίας ἐξήλασε καὶ τῶν κληρονομικῶν δικαιωμάτων
ἀπεστέρησεν· ὅτι τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν τοῖς γονεῦσιν
ἀπένευμεν ἐπὶ ἀγωγῇ καὶ ἐκπαιδεύσει τῶν τέκνων,
οὐχὶ δὲ ἐπὶ χρημάτων πορισμῷ· ὅτι τὴν πρὸς τε-
τοῦ γονεῖς καὶ πρὸς τοὺς λοιποὺς ἀνιόντας διηνεκῆ
ὑποταγῇ καὶ ἐυπειθεῖαν καὶ σέβας ἐντόνας πάνυ
τοῖς τέκνοις ἐνεπέλατο· ὅτι τὴν ἀτοπίαν ὄλην τῆς
Ῥωμαϊκῆς καὶ τῆς μεσαιωνικῆς νομοθεσίας προθέ-
λουμον ἀπέστρεψεν, ἐπιἀχειροπητήτου ἀκρογωνιαίου
λίθου τὴν οἰκογενεῖαν καὶ τὸ κληρονομικὸν δικαίον
ἐποικοδομήσας, καὶ πᾶσαν διάκρισιν προσώπων καὶ

πραγματικῶν καταργήσας, καὶ ἐγκυρον ἐπὶ τε συμ-
βολαίοις καὶ ἐπὶ μεταβάσει ἰδιοκτησίας μόνην τὴν
ἐλευθέρην τῶν συμβαλλομένων βούλησιν ἀποφηνά-
μενος, καὶ συνελόντι φάναι, τὸ αἶθρον τῶν ἐφ' ἐκά-
στοις συμβολικῶν τύπων ἐξοβελέσας καὶ προγοφῆσας.

Ὅστω τοίνυν ἐν ἐκάστη πόλει συνυπάρχοντι
καὶ συμβαδίζοντι τὰ δύο ταῦτα δικαία, καὶ τὸ
ἐπιτασσόμενον ἡμῖν πράττομεν ἀσμένως ὑπακούοντες·
οὐ μόνον τῷ ἐπουρανίῳ Θεῷ ἀλλὰ καὶ τῷ ἐπιγίῳ
Νομοθέτῃ, διαρρήθην τὸ φυσικὸν ἐν σερνίζομένῳ δι-
καίον, καὶ τοῦ ὅλου οἰκοδομημάτων αὐτοῦ βάσιν
πανδήμως τοῦτο δικασπιζόντι.

Τοσαῦτα περὶ δικαίου ἐν ἐπιτομῇ ἐκθέμενος ὑμῖν
κατ' αὐτὴν τὴν ἐναρξίν τῶν παραδόσεων μου, τῆς
τῶν νόμων ἐρμητικῆς ἀρχομαι· καὶ πρῶτον μὲν τὰ
περὶ τῆς ἀποδείξεως καὶ τῆς ἀποδείξεως τῶν ἐνο-
χῶν κεφάλαια ἐρμηνεύσας, καὶ οὕτω τὴν περὶ ἐνο-
χῶν θεωρίαν συμπληρώσας, μεταβήσομαι εἰς τὴν
παράδοσιν πρῶτον τοῦ κληρονομικοῦ δικαίου, εἴθ'
οὕτω τῶν κατ' εἶδος συμβολαίων.

ΟΜΙΛΙΑ ΤΙΝΑ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ

ANNAMITIKOY ΚΡΑΤΟΥΣ.

—οοο—

Ποτὲ ἴσως μετὰ τὴν ἐποχὴν Ἀλεξάνδρου τοῦ
Μεγάλου δὲν κατέστησαν τοσοῦτον ἀξίαι μελέτης
αἱ χῶραι τῆς Ἀσίας ὅσον σήμερον. Ἡ Κίνα, τὸ ἀ-
χανές τοῦτο κράτος, τὸ ἔχον μὲν καὶ πληθυσμὸν
καὶ ἔκτασιν καταπολὺ ἀνώτερον συμπατῆς τῆς Εὐ-
ρώπης, ἀλλὰ καὶ καταπολὺ ἐλαττώμενον τῆς εὐ-
ρωπαϊκῆς ἀναπτύξεως καὶ προόδου, ἀνίσταται ἀ-
γέρωχος πρὸς τὴν Ἀγγλίαν, καὶ φαίνεται προτι-
μῶσα γ' ἀποστραφῶσιν αἱ πόλεις, νὰ καταποντι-
σθῶσιν οἱ στόλοι, νὰ κατασφραγῶσιν οἱ κάτοικοι αὐ-
τῆς, ἢ νὰ ἐνδῶσῃ εἰς τὴν ἐλαχίστην τῶν ἀξιώσεων τῆς
δυνάμεως ἥτις ἐπιβάλλει ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὴν ἰδίαν
θέλησιν καὶ εἰς τὰ ἰσχυρότερα κράτη τῆς Εὐρώπης.
Ἡ Ἰνδία ἀποσταταῖ κατὰ τῆς Ἀγγλίας, καὶ ἐκ-
τραχηλίζεται εἰς τοιαύτας θηριωδίας οἷα δὲν ἀ-
παντῶνται ἀπ' αἰῶνος οὐδ' εἰς τῶν βαρβαρωτέρων
ἐθνῶν τὴν ἱστορίαν. Οὕτε τὸ γυναικεῖον φύλον, οὕτε
ἡ πρεσβυτικὴ ἡλικία, οὐδ' αὐτὰ τὰ βρέφη εὐρί-
σκουσι χάριν παρὰ τοῖς Ἰνδοῖς, παρ' οἷς ἀνακαλύ-
πονται σήμερον κλίσεις καὶ ιδιότητες οἷας οὐδ' ὑ-
πάπτεισαν οἱ πολιτικοὶ ἢ οἱ φιλόσοφοι τῆς Μεγά-
λης Βρεταννίας ἐφ' ὅλον τὸν αἰῶνα τῆς κυριαρχίας
αὐτῶν. Ἐννοεῖται ἄρα πῶσον περιεργοὶ εἰσὶν αἱ πε-
ριγραφαὶ ὅσαι ἀποβλέπουσι τὰ ἔθνη, τὰ ἔθνη καὶ
τὸν χαρακτῆρα τῶν κατοικούντων Ἀσιατικῶν τού-
των χωρῶν. Ναι μὲν ἡ Παρσῶρα, ἀπὸ τοῦ πρώτου
ἔτους τῆς ἐκδόσεως αὐτῆς, πολλὰ ἐδημοσίευσεν περὶ

Οικία Ανναμική.

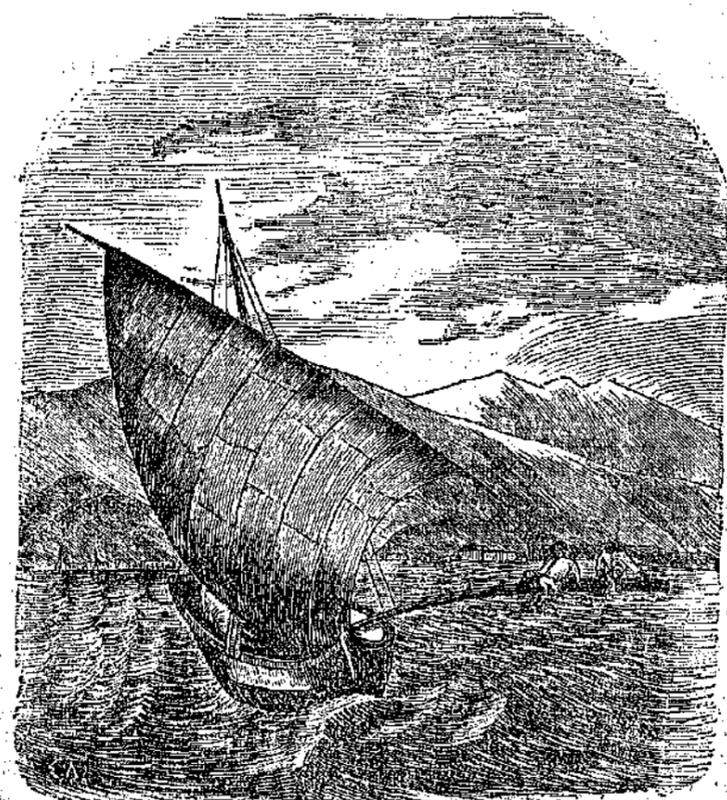
αυτών, εξιστορήσασα μάλιστα έν έκτάσει και την κατάκτησιν της Ινδίας υπό των Αγγλων...

Τό Ανναμικόν κράτος είναι τό συνθέστερον όνομαζόμενον Cochinchine υπό των Εύρωπαιών...

έλλόντες ένταύθα κατάχρησιν πολλούς εις τά δόγματα της χριστιανικής θρησκείας, κτώρθωσαν να άρεθθί έλευθέρη ή λατρεία του Χριστού...

Περί δε τής άρχής τής ένεστώσης έκαιονταετηρίδας ο βασιλεύς Μιγ-Μάν, ώμής διάδοχος...

Επειδή, ώς είπομεν, συγγενέουσιν οι Ανναμίται μετά των Σινών, έχουν και τά αυτά έθιμα και ήθη...

Πλοίον Ανναμικόν.

Πολλάκις έχουν μίλος πενήκοντα ποδών και πλέουσι κατά του άνέμου μη φοβούμενα ν' άντραπώσι...

(Επιτεται τό τέλος.)

ΠΕΡΙ ΤΑΡΙΧΕΥΣΕΩΣ ΤΩΝ ΝΕΚΡΩΝ

παρά τοις Ινδοαμερικανοίς.

—ooo—

Ο Κ. Αλβέρτος Ραίνοσος υπέβλεν εσχάτως εις την έν Παρισίοις Αύτοκρατορικήν Ακαδημίαν των επιστημών...

Εν πρώτοις παρατηρεί ο Κ. Ραίνοσος ότι οι λαοί

οἱ οὗτοι συνειθίζουσι νά τρυχεύωσι τοὺς νεκροὺς κατά τρεῖς τρόπους, δηλονότι, διὰ τῆς κύριως τρυχεύσεως...

λαοὶ οὗτοι συνειθίζουσι νά τρυχεύωσι τοὺς νεκροὺς κατά τρεῖς τρόπους, δηλονότι, διὰ τῆς κύριως τρυχεύσεως...

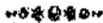
τινες τῆς Βορείου Ἀμερικῆς διατηροῦσι τοὺς νεκροὺς κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον· ἀφοῦ πρῶτον διασπαράξωσι τὸ σῶμα ἐπὶ τῶν νώτων καθ' ὅλον τὸ μήκος τῆς ράχους, ἐκδέρουσιν ἐπιτηδείως τὸ πτώμα, καὶ ἀποχωρίζουσι τὰς σάρκας ἀπὸ τῶν ὀστέων χωρὶς νὰ βλάψωσι τοὺς συνδέσμους ἵνα μὴν ἀκέραιος ὁ σκελετὸς, καὶ ἀφοῦ ἀποξηράνωσι τοῦτον ἐντελῶς, τὸν εἰσάγουσιν ἐκ νέου εἰς τὸ ἀποκαχωρισμένον σῶμα προπαρασκευασθὲν ἤδη· τότε βράπτουσι τὸ κοπὲν μέρος καὶ συμπληροῦσι τὰ κενὰ διὰ λεπτοτάτης ἀμμου. Περὶ δὲ τῆς ταριχεύσεως ἀναγινώσκωμεν ἐν τῷ τοῦ Ἀγουστίνου Ζεράτου πονήματι τῷ ἐπιγραφομένῳ *Historia del Peni*, I, III p. 4 καὶ 5 τὰ ἐξῆς· « Εἰς τὴν Περουβίαν ἔκκλιον πρὸ τῶν εἰδῶν ζῴων εὐοσμὸν ἕαν δὲ ἀπεσπᾶτο ἐκ τοῦ ζῴου τούτου ὁ φλοιὸς, ἀπεστάλαξε βρυστὴν ἔχον δριμυτάτην καὶ ἀνυπόφορον ὀσμὴν. Ἐὰν διὰ τοῦ βρυστοῦ τούτου ταριχευθῆναι πτώματα ποτὲ δὲν ἐφθίροντο, συνείθιζον δὲ ἐνίοτε νὰ φυλάττωσιν αὐτὰ εἰς τοὺς ναοὺς. » Ἀναφέρει καὶ ὁ Ὀυδεδάρδος ὅτι εἰς Κῦσκον εὐρέθη τεταριχευμένοι καὶ ὁ νεκρὸς τοῦ πρώτου κυριάρχου καὶ κατακτητοῦ τῆς χώρας· διατηρεῖτο δὲ κἀλλίσα μέχρι τῆς ὑπὸ τῶν Ἰσπανῶν κατακτήσεως, ἧτοι περὶ τὰ 300 ἔτη. Τεταριχευμένοι ὡσαύτως εὐρέθησαν, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ ἰδίου, καὶ οἱ νεκροὶ τοῦ Ἰγγου Ἰουπάγγα καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ. Περὶ δὲ τῆς ἀποξηράνσεως τῶν νεκρῶν ἀναγινώσκωμεν ἐν τοῖς χειρογράφοις συγγράμμασι τοῦ Λασκάσας τὰ ἐξῆς· « Ἀφοῦ μυρολογήσωσι τὸν ἀποβιώσαντα, περιτελλίσσουσιν αὐτὸν μὲ ἐραπλώματα βαμβάκινα καὶ τὸν δένουσι μὲ σχοινίον, εἶτα θέτουσιν αὐτὸν ἐπὶ ἐσχάρας ὑπὸ τὴν ὁποίαν ἀνάπτουσι μικρὸν πῦρ ὅπως ἐξατμισθῶσι τὰ ὑγρά, καὶ οὕτω κατ' ὀλίγον ἀποξηραίνουσιν ἐντελῶς αὐτόν. Αἱ ἐσχάρας σύγγεινται ἐκ γονδρῶν καλαμῶν. . . Βίς δὲ Ποπαῦάνον, ἀντὶ νὰ θέσωσι τὸν νεκρὸν ἐπὶ ἐσχάρας, τὸν κρατοῦσι μετέωρον διὰ τινος αἰώρας κειμένης ἀνω μικροῦ πυρᾶς. Καὶ ἀλλαχοῦ βεβαιῶν ὁ αὐτὸς συγγραφεὺς ὅτι εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ βασιλέως τῆς Κομάγρης ὑπῆρχον εὐρύχωρον δωμάτιον ἐμπεριέχον διάφορα ἀπεξηραμμένα πτώματα, κοσμημένα ἀπὸ τῆς ὁσφῆς διὰ βυμβακίνων χορδῶν, καὶ κεκαλυμμένα διὰ βυμβακίνων ὡσαύτως ἀλλὰ πολυτίμων καλυμμάτων, πεποικιλμένων χρυσοῦ καὶ τιμαλφῶσι λίθους καὶ μαργαρίταις. Ἦσαν δὲ οἱ νεκροὶ τῶν προγόνων τοῦ βασιλέως οὗς ἰθεῶρουν ὡς ἑφεστῖους Θεοῦς.

Περὶ τῆς δι' ἀποξηράνσεως διατηρήσεως τῶν νεκρῶν πραγματεύεται καὶ ὁ Ὀβιέδος καὶ ὁ Λόπεζ Δε Γομάρα.

I. ΔΕ-ΚΙΤΑΛΛΕΣ.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΚΟΡΑΗ.

(Βλ. π. φολ. 182. σελ. 382.)

Τιμιάτατοι δημογέροντες καὶ προσετώτες τῆς γῆσου Ἰδρας.

Ἔως τὴν ὥραν ταύτην δὲν ἐτόλμησα νὰ σᾶς γράψω, μ' ὅλον ὅτι καὶ ἀφορμὴν εὐλογον καὶ πολλὴν ἐπιθυμίαν εἶχα νὰ σᾶς παρακαλέσω, ὡς ἀδελφοὺς ἀδελφούς, νὰ δείξετε καὶ σᾶς ὅτι εἶσα γνήσια τέκνα τῆς Ἑλλάδος, καὶ νὰ πληροφορησῆτε ὅλους τοὺς ὁμογενεῖς ὅτι ἡ θεία πρόνοια ἐρέχουσα τὰς εὐλογίας τῆς εἰς τὸ νησίον τῆς Ἰδρας δὲν τὰς ἐβρέξεν εἰς ψυχὰς ἀχαρίστων. Δὲν σᾶς ἐγραψα λέγου περὶ τούτου, πρῶτον, διότι ἀπ' ὅσα εἶπα εἰς τόσους κατὰ καιρὸν ἐπιδημήσαντας ἐδῶ συμπατριώτας σας, καὶ ἀπ' ὅσα ἐπειτα ἀλλαχόθεν ἔμαθα περὶ τῆς προθυμίας σας νὰ συνδράμητε καὶ σᾶς εἰς τὴν ἰατρικὴν τῆς ἀπὸ τὴν μακρὰν ἀπαιδευσίαν καταπληρωμένης κοινῆς μητρὸς καὶ πατρίδος μας, τῆς Ἑλλάδος, ἤλπίζω ν' ἀκούσω μετ' ὀλίγον πολλὰ καὶ μεγάλα ἔξια τῆς προθυμίας σας κητορθώματα.

Ἀλλὰ, φίλοι καὶ ἀδελφοὶ ἀγαπητοὶ, συγχωρήσατε νὰ σᾶς ἐξομολογηθῶ μὲ λύπην τῆς ψυχῆς μου, ὅτι δὲν ἴδα ἀκόμη ὅσα ἤλπίζα παρὰ τῶν Ἰδριωτῶν τὴν προθυμίαν βλέπω τὴν κοινὴν τῆς Ἑλλάδος εἰς τὰ καλὰ ἀίνησιν, ὥστε καὶ μικρὰ καὶ πτωχὰ πόλεις αὐτῆς ζητοῦν διδασκάλους, καὶ συμφορτοῦν σχολεῖα ἐκ τοῦ ὑστερήματος, καὶ μόνον τὴν πλουσίαν Ἰδραν ἀκίνητον ἀκόμη μὲ τὸ ὀπίθον ἐχάριτεν εἰς αὐτὴν ὁ Θεὸς περισσεύμα. Πόθεν τοῦτο; ὄχι βέβαια ἀπὸ ἑλλειψιν ἀγάπης εἰς τὴν κοινὴν μας μητέρα, ὄχι ἀπὸ ἀδιαφορίαν εἰς ὅσα πάσχει ἡ Ἑλλάς, καὶ τῶν ὁποίων ἄλλο ἰατρικὸν παρὰ τὴν παιδείαν οὐδ' εὐρίσκειται, οὕτε θέλει ποτ' εὐρεθῆναι μὴ γένοιτο! Ἀλλο τι λοιπὸν ἐμπόδιον σᾶς ἐστῆσε τὴν εἰς τὰ καλὰ προθυμίαν, καὶ κινδυνεύει νὰ καταστῆσθαι εἰς τὰς χεῖρας σας ἀχρηστον τὸν πλοῦτον, τὸν ὁποῖον ὁ Θεὸς σᾶς ἐχάρισε, διὰ νὰ σᾶς ὠφελήσῃ καὶ νὰ σᾶς δοξάσῃ τὸ ἐμπόδιον τοῦτο σᾶς μόνον τὸ γνωρίζετε, καὶ σᾶς μόνον χρεωστῆτε νὰ τὸ σηκώσετε ἀπὸ τὴν μέσην, ὡς σκάνδαλον τοῦ πονηροῦ, ὅστις βίσκαλινει καὶ φθορεῖ τὴν εὐτυχιαν σας.

Πλοῦτον, ἀγαπητοὶ μου ἀδελφοί, δὲν εἶναι τόσον δύσκολον ν' ἀποκτήσῃ τις· ἀλλ' ἐκεῖνοι μόνον εὐδείξαν ὅτι εἶναι ἄξιοι πλοῦτου ἔσσι ἀπέκτησαν ὁμοῦ καὶ τὴν γνῶσιν νὰ τὸν μεταχειρισθῶσι καὶ νὰ τὸν φυλάξωσιν εἰς τοὺς ἀπογόνους των. Καὶ τὸν φυλάξωσιν ὄχι ὅσοι τὴν κλείουσι εἰς τὰς κιβωτοὺς, ἀλλ' ὅσοι τὸν ἀσφαλίζουσι μὲ τὴν παιδείαν· χωρὶς αὐτὴν καὶ αὐτοὶ τοῦ Κροίσου οἱ θῆσοιροὶ εὐκόλα σκορπίζονται, ἀφίνοντες τὸν ἀπαιδεύον αὐτῶν ὀικονόμον καὶ τοὺς ἀπογόνους του εἰς πτωχείαν καὶ καταφρόνησιν· μὴν ἀληθῆς κιβωτὸς καὶ μόνον

ἀσφαλὲς κλειδίον τοῦ πλοῦτου εἶναι ἡ παιδεία· ἐπεὶ τὸν φυλάσσετε σήμερον, διότι οἷς καὶ τὸν ἀπέκτησατε μὲ πολλοὺς ἰδρωτάς καὶ σὺχοὺς ζωῆς κινδύνους. Μὴν ἐλπίζετε ὁμοῦς ἦτι καὶ οἱ μέλλοντες νὰ τὸν κληρονομήσωσι χωρὶς ἰδρωτάς ἀπογόνους σας θέλουσι εἶσθαι καλοὶ νὰ τὸν φυλάξωσιν, ἀν' ἀπὸ τὴν σήμερον δὲν φροντίζετε νὰ παραδώσατε εἰς αὐτοὺς μὲ τὸν πλοῦτον, κιβωτὸν τοῦ πλοῦτου καὶ κλειδίον τὴν παιδείαν. Μὴν ὑποφέρετε νὰ συμβῆ τοιοῦτον κακὸν εἰς τοὺς ἀπογόνους σας· καὶ ὁ Θεὸς μέλλει νὰ ζητήσῃ λόγον ἀπὸ σας, ὡς αἰτίους τῆς μελλούσης του δυστυχίας, καὶ ἡ ἐπερχομένη ἄλλη γενεὰ τῶν ἀνθρώπων παραπλέοντες τὴν Ἰδραν, θέλουσι λέγειν μὲ καταφρόνησιν· αὐτοῦ τοῦ νησίου ἦτο ποτὲ τὸ πλουσιώτατον ὅλον τῶν ἑλληνικῶν νησιῶν· εἶχε τόσα καρᾶδια, τὰ ὅποια ἐφθασαν νὰ ταξιδεύωσι καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Ἀμερικὴν. Οἱ κάτοικοι του ἡμῶς εἰς τοῦτο μόνον ἠργολήθησαν, καὶ τοῦτο μόνον ἔμαθον, νὰ μαζεύωσι μέταλλα χρυσοῦ καὶ ἀργυρίου· ἀλλὰ δὲν ἐφρόντισαν νὰ μάθωσι καὶ πῶς φυλάσσονται τὰ μέταλλα. »

Ἰρέμω, φίλοι μου, τὴν ὥραν ταύτην ἀναγκαζόμενος νὰ σᾶς φανερώσω τόσον δευτὴν καταισχύνην Μὴ, διὰ τοὺς οἰκτιρμούς τοῦ Θεοῦ μὴ τὴν ὑποφέρετε ἀντὶ καταισχύνης, εἰς τὴν ἐξουσίαν σας εἶναι νὰ σολίσσετε τὰς κεφαλὰς σας μὲ στέφανον αἰωνίου δόξης.

Πολλὰ σᾶς λείπουν ἀκόμη, καὶ πολλὰ ζητεῖ ἀπὸ σας ὁ Θεός, διότι καὶ πολλὰ σᾶς ἐχάρισε. Τοῦτο δὲν εἶναι λόγος τοῦ φίλου τῆς δόξης καὶ τῆς εὐτυχίας σας Κοραῆ, ἀλλὰ τοῦ Χριστοῦ φωνή· « Ὡ εὐδότη πολὺ, πολὺ ζητηθήσεται παρ' αὐτοῦ. »

Μὴ φανῆτε λοιπὸν παρήκοοι τοῦ Χριστοῦ, ὅστις εἶναι καὶ ὀνομάζεται ΣΟΦΙΑ καὶ ΛΟΓΟΣ τοῦ Θεοῦ, καὶ τοῦ ὁποῖου τὸ θέλημα εἶναι νὰ σαφίζωμεν τὸ λογικὸν μας μὲ τὴν παιδείαν. Δείξετε ὅτι εἶσα ἀληθεῖς χριστιανοὶ, συντρέγοντες μὲ τοὺς λοιποὺς ἀδελφοὺς σας εἰς ἀβύσσιν τῆς παιδείας. Βλέπετε τί ἔκαμει ἕνας μόνος ἀδελφός μας, ὁ γενναῖος Βαρβάκης· βλέπετε ὅτι, ὁ Θεὸς ἐχάρισε εἰς αὐτόν μὲ τὸν πλοῦτον καὶ τὴν γνῶσιν πῶς νὰ τὸν μεταχειρίζεται. Οἱ δ' ὅσας, φίλοι, δὲν ἐστέρησεν ὁ Θεὸς ἀπὸ γνῶσιν· μεταχειρισθῆτε λοιπὸν τὸν πλοῦτον κατὰ τὴν γνῶσιν σας, εἰς ὠφέλειαν καὶ δόξαν κοινὴν τῆς Ἑλλάδος· ὡς ἐλθόντες, ἐαυτοὺς, ὠφελεῖτε τὴν Ἑλλάδα· δοξάζοντες ἐαυτοὺς, δοξάζετε ὅλην τὴν Ἑλλάδα.

Πρέπει νὰ συναθροίσετε ὅλους σας τοὺς ἀδελφοὺς, τοὺς κατοίκους τῆς γῆσου, καὶ πτωχοὺς καὶ πλουσίους, νὰ τοὺς παρακαλέσετε νὰ συνεισφέρωσιν ὅλοι κοινὴν ἐτήσιον βόηθειαν, πολλὴν ὅστις ἔχει πολλὰ, ὀλίγην ὅστις ἔχει ὀλίγα. Καὶ τῆς χήρας τὰ δύο λεπτὰ δέχεται καὶ ἐπαινεῖ ὁ Θεός· πλέον παρὰ τῶν πλουσίων τὰ πλοῦσια δῶρα. Ἀπὸ τὴν κοινὴν ταύτην βόηθειαν πρέπει νὰ στέλλετε νέους πρῶτον εἰς τὴν Χίον, νὰ διδάσκωνται ἐκεῖ ὅσα μαθήματα δὲν ἔχει ἀκόμη τὸ νησίον σας· ἐξ αὐτῶν πεῖτα ἄλλους· νὰ κρατήσατε αὐτοὺς διὰ τὴν παρέρωσαν ἀνάγκην, καὶ ἄλλους νὰ στείλετε εἰς τὴν

Πίσαν, παραδίδοντες αὐτοὺς, ὡς εἰς ὀδηγὸν καὶ πρῶτον, τὸν σεβασμιώτατον ἀρχιερεῖ Ἰγνάτιον, τὸ καύχημα τοῦ γένους μας, τὸ ὁποῖον ἄλλους δέκα τοιοῦτους ἀρχιερεῖς ἂν εἶχεν, ἤθελε πιάσειν πρὸ πολλοῦ νὰ ὀνομάζεται γένος δυστυχίστατον. Ἀπὸ τὴν κοινὴν ταύτην βόηθειαν πρέπει νὰ φροντίζετε καὶ βιβλιοθήκην, χωρὶς τῆς ὁποίας ἀδύνατον νὰ καταστήσατε γυμνάσιον.

Πλείοτερα, φίλοι ὁμογενεῖς, νὰ σᾶς γράψω δὲν με συγχωρεῖ ἡ γερωνικὴ ἀδυναμία μου· καὶ τὰ ὀλίγα ταῦτα βισανιζόμενος ἀπὸ πόνοους ἀρθριτικῶς (πιστεύσατέ με) σᾶς ἐγραψα, διὰ νὰ πληρώσω τὸ χρέος μου, καὶ νὰ εὐχαριστήσω τὴν ἐπιθυμίαν μου νὰ ἀκούσω (ἂν ἦναι δυνατὸν) πρὶν ἀποθάνω, ὅτι οἱ φρόνημοι Ἰδριῶται, ἀφοῦ ἀπέκτησαν πλοῦτον ἀργυρίου, καταγίνονται τῶρα νὰ κερδήσωσι τὸν ἀσυγκρίτως τιμιώτερον πλοῦτον τῆς παιδείας καὶ τῆς ἀρετῆς. Ἡ ζωὴ μας εἶναι ὀλιγοχρόνιος· μόνον μέσον νὰ τὴν ἀλλάξωμεν μὲ ζωὴν αἰώνιον, τὴν μέλλουσαν, ἔδωκεν εἰς ἡμᾶς ὁ Θεός τὴν στήλην τοῦ πλοῦτον καὶ τίς ἄλλος εἶναι πλησιέστερος εἰς ἡμᾶς παρὰ ἡ πατρίς; Αὐτὴ, γυμνὴ καὶ καταφρονημένη, προσκαλεῖ ὅλα τὰ τέκνα νὰ τὴν ἐνδύσωσι μὲ τὴν παλαιὰν τῆς δόξαν. Μὲ δακρυσιμένους ὀφθαλμοὺς σᾶς παρακαλῶ ὅλους, φίλοι καὶ ἀδελφοί, καὶ σᾶς ἐξορκίζω εἰς τὸν Θεόν, νὰ μὴ κλείσατε τὰς ἀκοὰς εἰς τὸ κλέσμα τοῦτο τῆς ταλαιπώρου πατρίδος μας.

Σᾶς εὐχομαι ὑγίαν, εὐτυχίαν καὶ προκοπὴν εἰς ὅλα τὰ καλὰ καὶ τίμια!

Ἐκ Παρισίων, 14 Ἰουνίου, 1820.
 Ὁ φίλος σας ΚΟΡΑΗΣ.

ΠΟΙΗΣΙΣ.
 Η ΣΚΛΑΒΙΑ ΚΑΙ Ο ΓΑΜΟΣ.

« Ο Ζήσους τ' ἀρχοντόπουλο, τῆς Ζαγοράς ἀφέντης
 Βουλῆται ξενιτῆ νὰ ἴδῃ νὰ πλαυθῆ ἢ τὰ ξένα
 Μὲ καὶ ποτ' ἐταξιδεῖται μὲ τὰ παντὶ γὰρ ἄτα
 Οἱ Ἀλιεῖροι προκάμει μὲ τὰ γοργὰ κατῆλα
 Καὶ σκλάβο ἴδ' ἐμάθων κ' αὐτὸν καὶ τοὺς δικούς του
 Ἐ τὴν Ἀλιεῖρον τὸν ἔφεραν ἔς τὸ μπετὶ τὸ κονάκι.
 — Προσκύνη, Ζήσους, τὸν πασά καὶ γίνου Μουσουλμάνος
 Ἄρχοντας νῆσαι πᾶν ἔρατ', ν' ἄρχῃ καλὸ χαρῆμι.
 — Κάλλιε ἴχου νὰ κομματικῶδ' ἴσαν ἡλανά κρημάτια
 Παρὰ ποτὶ μου ν' ἀρνῶθῃ τὴν πίστι τῶν γονιῶν μου!
 Δὲν προσκύνη ἰγὰ πασά, δὲν πάγω ἔς τὸ τζαμί σας
 Κι' ἂς μὲνυ σκλάβος σας ἔδω, ἔς τὰ σίδερα ἂς ποθῆμι!
 Καὶ ἔβριξε τὴν πίστιν του· κ' ἔκαμε τὸν σταυρὸν του
 Καὶ ἔς τὸ τζαμί δὲ θόλιε ποτὶ νὰ προσκυνῆσθαι.
 Ἐ τὰ σκλάβοι τὸν ἔβλεπον μὲ κλάπαι ἔς τὰ ποδάρια,
 Κρῖκο βαρὺν ἐπέρασαν ἔς τὸν ἑμπορρὸν λαμό του
 Κι' ἔχασαν τὸν ἔς τὴν ψαλακὴ, ἀίσκοτινὸν χαμῶγι.
 Μὲ τὸ ψομί καὶ τὸ νερὸ ἐπέρασαν ἔπιτὰ χρόνι
 Χαίρει νὰ ξέρ' ὁ δούλος τί γίνεται ἔς τὸν κόμμο,
 Μάτιν γ'ε καὶ δὲν ἔβλεπε, αὐτὴν χαίρει ν' ἀκούῃ.
 Μία κόρη εἶχεν ὁ πασάς, μὴ κόρη κομποματά,
 Ἰὰν κυπαρίσι λιγερῆ, γλυκιὰ σὰν τὸ φεγγάρι,
 Ἦταν καλὴ σὰν χριστερῆ, σὰν ἄγγελος ὀρφανῆ »

